

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra ekologie krajiny

Fakulta životního prostředí

Navazující magisterské studium kombinované

Bc. Marek Konopásek

**Návrh managementu environmentálně šetrného rozvoje
cestovního ruchu v zájmovém území Svazku obcí Krušné
hory - západ**

**Design of environmentally sound management of tourism in
the Association of municipalities in the area of interest Ore
Mountains - west**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Praha (2011/2012)

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Karel Houdek

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra ekologie krajiny

Fakulta životního prostředí

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Konopásek Marek

Regionální environmentální správa - kombinované Karlovy Vary

Název práce

Návrh managementu environmentálně šetrného rozvoje cestovního ruchu v zájmovém území Svazku obcí Krušné hory - západ.

Anglický název

Design of environmentally sound management of tourism in the Association of municipalities in the area of interest Ore Mountains - west.

Cíle práce

V zájmovém, území ověřit současnou nabídku cestovního ruchu a jejich vliv na jednotlivé složky - společenstva ochrany přírody, krajiny a životního prostředí vůbec. Na základě výsledků rešerší a k tomu účelu uskutečněných konzultací, navrhnout konkrétní opatření pro eliminaci negativních vlivů a současně doporučit environmentálně šetrné příležitosti - aktivity ze strany cestovního ruchu a turismu, v zájmu podpory rozvoje zájmového území.

Metodika

1. etapa - analýza vnějších a vnitřních vztahů zájmového území a rešerše dostupných pramenů - V.- VI. 2011
2. etapa - vlastní terénní šetření, konzultace s představiteli místní samosprávy a pracovníky ochrany přírody - VI. - X. 2011
3. etapa - sumarizace poznatků a upřesňující konzultace, jako i doplňková terénní šetření - IX. - XI. 2011
4. etapa - vyhodnocení poznatků, stanovení priorit k nápravě spolu s návrhy na šetrný rozvoj cest. ruchu - XI. 2011 - III. 2012
5. etapa - finální konzultace s vedoucím práce, finalizace diplomové práce

Harmonogram zpracování

1. et - analýza zájmového území a rešerše dostupných pramenů - V.- VI. 2011
2. et - terénní šetření, konzultace s představiteli místní samosprávy a ochrany přírody - VI.-X.2011
3. et. - sumarizace poznatků a upřesňující konzultace a doplňková terénní šetření - IX. - XI. 2011
4. et. - vyhodnocení poznatků, stanovení priorit s návrhy na rozvoj cest. ruchu - XI. 2011 - III. 2012
5. et. - finální konzultace s vedoucím práce, finalizace diplomové práce

Rozsah textové části

50 až 60 stran

Klíčová slova

destinace, šetrný cestovní ruch, ekologické zátěže, únosnost, kapacita

Doporučené zdroje informací

Koncepční dokumenty vyšších územně správních celků k tématu

Koncepční dokumenty dotčených měst a obcí a jejich svazků

Územní plány dotčených obcí

Sborníky 1 a 2 - Dobrá praxe v udržitelnosti cestovního ruchu z konferencí Fakulty informatiky a managementu UHK a MŽP ČR.

B a DP absolventů FŽP ČZU Praha, PFF UK Praha a University Hr. Králové.

Hadač E., (1982), Krajina a lidé, Academia

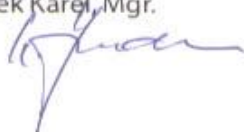
www.cenia.cz

Hadač, Moldan, Stoklasa, (1983) Ohrožená příroda – Člověk, biosféra, technosféra, Horizont

Studijní podklady z předmětu KEK FŽP - Cestovní ruch v krajině

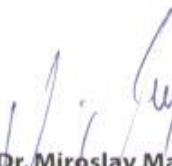
Vedoucí práce

Houdek Karel, Mgr.

doc. RNDr. Miroslav Martiš, CSc.

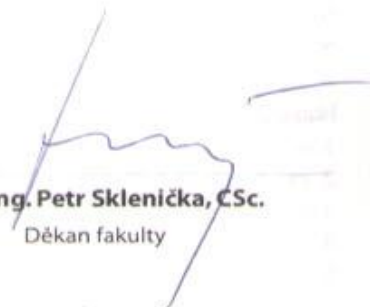
Vedoucí katedry

V Praze dne 30.6.2011

prof. Ing. Petr Sklenička, CSc.

Děkan fakulty

Poděkování

Rád bych poděkoval všem, kteří se podíleli radou a pomocí na vytvoření této práce. Rád bych také poděkoval vedoucímu své diplomové práce panu Mgr. Karlu Houdkovi, za jeho odborné vedení, mnoho cenných rad a připomínek při zpracovávání problematiky.

Prohlášení

P r o h l a š u j i,

že jsem tuto diplomovou práci vypracoval zcela samostatně a veškerou použitou literaturu a další podkladové materiály, které jsem použil, uvádím v Soupisu bibliografických citací a v Bibliografii.

V Karlových Varech, dne 25.04.2012

Bc.Marek Konopásek

.....
podpis autora

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá analýzou rozvoje a podpory managementu cestovního ruchu ve vztahu k životnímu prostředí v samotném regionu Krušné hory - západ. V literární rešerši jsou vymezeny hlavní pojmy (životní prostředí, trvale udržitelný rozvoj, turistika a její historie). Je zde analýza historie a současnosti náležících obcí v regionu v rámci cestovního ruchu souvisejících s touto lokalitou.

Klíčová slova

Destinace, šetrný cestovní ruch, ekologické zátěže, únosnost, kapacita, mikroregion.

Abstract

Diploma works deals with the development and support of the tourism management in relation to the environment in the region of Krušné hory - west. The main terms in the literature research are: environment, permanent sustainable development, tourism and its history. There is a history and present analysis of belonging community in the region within the tourism related to this locality.

Keywords

Destination, economical travel hustle, ecological load, acceptability, capacity, microregion.

Obsah

1	ÚVOD.....	10
2	LITERÁRNÍ REŠERŠE.....	12
2.1	KLÍČOVÉ POJMY	12
2.2	CESTOVNÍ RUCH.....	14
2.2.1	Obecné aspekty cestovního ruchu	14
2.2.2	Historie cestovního ruchu	15
2.2.3	Vymezení cestovního ruchu	16
2.2.4	Odvětví cestovního ruchu	17
2.2.5	Prostorové souvislosti cestovního ruchu.....	18
2.2.6	Typologie cestovního ruchu	19
2.2.7	Organizace cestovního ruchu	20
2.3	ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ A CESTOVNÍ RUCH.....	22
2.4	UDRŽITELNÝ ROZVOJ VE VZTAHU K CESTOVNÍMU RUCHU	23
2.4.1	Podoby udržitelného cestovního ruchu	24
2.4.1.1	Agroturistika a ekoagroturistika	24
2.4.1.2	Vesnická turistika	25
2.4.1.3	Certifikace.....	26
2.5	REGION A MIKROREGION	27
2.6	CESTOVNÍ RUCH A REGION	28
3	METODIKA	29
4	VÝSLEDKY VLASTNÍHO ŠETŘENÍ.....	31
5	POPIS A CHARAKTERISTIKA ZÁJMOVÉHO ÚZEMÍ.....	33
5.1	PŘÍRODNÍ POMĚRY KRUŠNÝCH HOR	33
5.2	HISTORIE A KULTURA KRUŠNOHORSKÉHO REGIONU	37
5.3	SPOLEČENSKÉ POMĚRY KRUŠNÝCH HOR	38
5.4	DOPRAVA.....	39
5.4.1	Silniční doprava	40
5.4.2	Železniční doprava.....	41
5.4.3	Veřejná doprava	42
5.4.4	Letecká doprava	43
5.4.5	Vertikální doprava	43
5.4.6	Cyklistická doprava	44
5.5	TECHNICKÁ INFRASTRUKTURA.....	46
5.6	DOPROVODNÁ INFRASTRUKTURA	47
5.6.1	Naučné stezky.....	49

5.6.2	Sportovní areály	51
5.6.2.1	Lyžařské areály.....	51
5.6.2.2	Adrenalinová centra	52
5.6.3	Rozhledny	53
5.6.3.1	Rozhledna Tisovský vrch	54
5.6.3.2	Rozhledna Blatenský vrch	54
5.6.3.3	Rozhledna Plešivec.....	55
5.7	KVALITA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ	55
5.8	SPOLUPRÁCE V REGIONU	57
5.8.1	Spolupráce mezi obcemi	58
5.8.2	Přeshraniční spolupráce	58
5.8.3	Euroregiony	59
6	SDRUŽENÍ KRUŠNÉ HORY-ZÁPAD	59
6.1	LOKET.....	61
6.2	NOVÁ ROLE	62
6.3	NOVÉ HAMRY	63
6.4	PERNINK	64
6.5	POTŮČKY.....	65
6.6	SMOLNÉ PECE	66
6.7	OTOVICE	67
6.8	OSTROV.....	67
6.9	JÁCHYMOV	69
6.10	BOŽÍ DAR	70
6.11	ABERTAMY.....	71
6.12	DĚPOLTVICE.....	73
6.13	DALOVICE.....	74
6.14	HORNÍ BLATNÁ.....	75
6.15	HROZNĚTÍN.....	76
6.16	JENIŠOV	76
7	SWOT - ANALÝZA	77
8	NÁVRH MANAGEMENTU CESTOVNÍHO RUCHU	81
8.1	MANAGEMENT CESTOVNÍHO RUCHU.....	81
8.2	MARKETING.....	83
8.3	MARKETING CESTOVNÍHO RUCHU.....	84
8.3.1	Marketingový mix.....	85
8.3.1.1	Produkt	86
8.3.1.2	Propagace	87

8.3.1.3	Místo a distribuce	88
8.3.1.4	Cena	88
8.3.1.5	Lidé	89
8.3.1.6	Kooperace.....	90
8.4	KONKRÉTNÍ NÁVRH A DOPORUČENÍ.....	90
9	DISKUSE	96
10	ZÁVĚR	97
11	SOUPIS BIBLIOGRAFICKÝCH CITACÍ	99
12	SEZNAM OBRÁZKŮ.....	105
13	PŘÍLOHY.....	106

1 Úvod

Cestovní ruch má v České republice dlouhou tradici. Zasahuje do mnoha oblastí společnosti a tedy je významným sociálně-ekonomickým jevem, který se dynamicky neustále rozvíjí. Na cestovní ruch je potřeba pohlížet z hlediska oblasti spotřeby, ale také z hlediska národní ekonomiky. Z hlediska spotřeby se jedná o uspokojování lidských potřeb (odpočinku, poznání a zábavy). Cestovní ruch patří k nejrychleji se rozvíjejícímu odvětví ekonomiky. Samotný cestovní ruch ovlivňuje mnoho ukazatelů s ekonomickým hlediskem s dopadem na zaměstnanost, růstu HDP atd. Cestování se stalo jednou z běžné činnosti života. Zároveň vede ke zvyšování životní úrovně a celkové prosperitě. Je tedy nesmírně důležité vynakládat úsilí na jeho rozvoj. Cestovní ruch tvoří různé druhy nabídek, které lze označit i jako zážitek. Zážitky lze shrnout do celkového dojmu v poskytovaných službách určitého místa či komplexní destinace. Zážitek nebo také dojem charakterizujeme jako důležitý stavební prvek pro budování následného produktu cestovního ruchu. Aby určitá destinace obstála v konkurenčním prostředí, je nutné nabídku přizpůsobovat prostřednictvím jednotlivých produktů, ale také na základě komplexních analýz. Jedná se o analýzu silné a slabé stránky destinace, konkurence a také poptávky. Musí být také vytvořena marketingová strategie založená na principu marketingu služeb v samotné destinaci. Hlavním předpokladem pro fungování marketingové strategie je důležitá organizace cestovního ruchu. Ta spolupracuje se subjekty, které jsou zainteresovány v cestovním ruchu, tak i v samotné samosprávě. K subjektům zainteresovaným v cestovním ruchu náleží zákazníci, veřejná správa a soukromý sektor. V tomto směru z hlediska této diplomové práce bude potřeba se detailně podívat na problematiku mikroregionu Krušné hory – západ na možnosti revitalizace tohoto zájmového území pro cestovní ruch, jenž má samozřejmě zásadní význam pro další rozvoj tohoto mikroregionu. Tento mikroregion obsahuje několik katastrálních území. Není zde úplně dostatečně rozvinutý hospodářský potenciál a občané, kteří zde žijí, jsou závislí především na pracovní příležitosti v okolí i na sezónním cestovním ruchu. Rozhodujícím faktorem pro tento mikroregion je komplexní rozvoj cestovního ruchu, který s relativně nízkými investičními náklady může, znatelně pozvednout celou tuto oblast s rozvojem se samozřejmě pozvedne zaměstnanost, která s problematikou úzce souvisí. Je nutno zabývat se možnostmi řešením problému

z hlediska technického, sociálního a ekonomického a hlavně ve vztahu k otázkám životního prostředí. Na životní prostředí se pohlíží, jako na prostředí o které je třeba pečovat. Dále se snažit o jeho nápravu, nebo nepřispívat k jeho devastaci. Špatný přístup k využívání přírodních zdrojů a zanedbávání jejich obnovy, nebo alespoň uchování může mít nepopsatelné následky pro budoucí generace. V následujícím období zohledníme v tomto směru trvale udržitelný rozvoj cestovního ruchu. Trvale udržitelný rozvoj cestovního ruchu je jasným směrem pro formy šetrnějšího turismu, respektování krajinných a přírodních struktur, kulturních zvyklostí a zákonů. Dalším hlediskem je ještě více zviditelnění tohoto mikroregionu a možnosti získání finančních zdrojů potřebných pro určité realizace určitých projektů v tomto regionu, včetně možnosti čerpání z fondů EU. K intenzivnějšímu a řádnému čerpání těchto fondů by mělo pomáhat i to, že Česká republika patří k zemím, které mají vhodné předpoklady pro rozvoj samotného cestovního ruchu.

Záměrem vypracování diplomové práce je stanovit si základní hlediska, které by měli zvýšit cestovní ruch v této vybrané oblasti. Tyto hlediska by měly usměrnit detailněji činnosti ovlivňující samotný život a urbanismus dané lokality. Hlediska musí být v souladu s cíli a prioritami regionální i celostátní politiky v oblasti cestovního ruchu. Program rozvoje cestovního ruchu v Karlovarském kraji stanovuje jako jednu z priorit rozvoj právě cestovního ruchu a samozřejmě i lázeňství. České lázně náleží k světově známým a hojně navštěvovaným místům v České republice. Tento program uvádí, že vznik jednoho pracovního místa v cestovním ruchu vyvolává vznik dalších dvou až tří pracovních míst v dalších jiných odvětvích. Výhodnou polohu při hranicích s Německem mají Krušné hory v oblasti cestovního ruchu. Celostátní politiku v oblasti cestovního ruchu upravuje usnesení vlády č. 717 z roku 1999 jako koncepce státní politiky v cestovním ruchu. Současně také Národní rozvojový plán v usnesení vlády č. 842 z roku 2001 a navazující vládní a mezinárodní dokumenty v oblasti ochrany životního prostředí při rozvoji udržitelného cestovního ruchu. Všechny dokumenty podporují aktivity cestovního ruchu v regionech, zkvalitňují a rozvíjí infrastruktury pro ekologicky šetrné formy cestovního ruchu. V neposlední řadě efektivně využívají a ochraňují kulturně historický potenciál pro samotný cestovní ruch.

2 Literární rešerše

2.1 Klíčové pojmy

Destinaci označuje geografický prostor, který turista volí jako cíl, nebo místo účasti na cestovním ruchu. Zahrnuje komplex služeb pro potřeby cestovního ruchu, je to místo s vhodnými atraktivitami spojené se zařízeními a službami cestovního ruchu. Území destinace nemusí být vždy totožné s administrativním členěním států, regionů (Hesková, 2006).

Pásková a Zelenka (2002) označují destinaci jako místo navštívené účastníkem cestovního ruchu. Můžeme se však také domnívat, že destinaci lze dělit i z pohledu turistů, tedy jako volné přísloví na specifikaci celého většího útvaru (stát), nebo města a případně konkrétního regionu. Lze si to ale vysvětlit jako cílovou oblast v určitém regionu, typickou významnou službou cestovního ruchu či případně významnou nabídkou určitého druhu.

Pojem a definici destinace si lze vysvětlit několika možnými způsoby to, ukazuje Palátková (2006) svou citací, že destinace je představována svazkem různých služeb koncentrovaných v určitém místě nebo oblasti, které jsou poskytovány v návaznosti na potenciál cestovního ruchu (atraktivita) místa, nebo oblasti.

Vajčnerová (2009) označuje destinaci jako „území nebo cílové místo cesty, které disponuje souborem služeb poskytovaných v souvislosti s potenciálem cestovního ruchu dané oblasti“. Destinaci vymezuje jako prostor, který tvoří atraktivitu doplněné všemi důležitými zařízeními pro fungování cestovního ruchu.

Malá (2002) cituje Portera, který destinaci představuje jako konkurenční jednotku v národohospodářském pojetí, jejíž existence a způsob fungování je dán politikou turismu, politikou územního plánování, ale i ekonomickými zájmy či zájmy místního obyvatelstva.

Destinace může mít na ekonomiku dopady:

- 1) *Přímé* – tyto plynou z efektů viditelných (podíl na tvorbě HDP, devizové příjmy, výdaje domácího obyvatelstva na domácí a pasivní turismus)
- 2) *Nepřímé* – tyto představují tzv. zprostředkované efekty turismu v podobě multiplikačních efektů. (multiplikační efekt je vazba jednoho subjektu ve vztahu na další dva až tři subjekty jiného odvětví)

Nemůžeme skrývat fakt, že destinace má významný aspekt určení s důsledkem pro samotný marketing, ale i management ve smyslu, že pod pojmem destinace se chápe nejen konkrétní místo (oblast), ale i souhrn v destinaci nabízených komodit.

Podle definice World Travel Organisation je „destinace cestovního ruchu místo s atraktivitami a s nimi spojenými zařízeními a službami cestovního ruchu nebo skupina vybírá pro svou návštěvu a které poskytovatelé přinášejí na trh“ (Vystoupil, Šauer, 2006).

Vzhledem ke všem citacím a dalším konstatováním je v tomto směru nejdůležitější klient. Tento si destinaci většinou stanoví sám dle svého vnímání a výběrem konzumovaných služeb.

Za šetrný cestovní ruch můžeme označit aktivity a služby, které jsou poskytované návštěvníkům, turistům. Jejich vlastní aktivity ovlivňují přírodní a antropogenní životní prostředí, místní komunitu a biosféru jako celek pouze v takové míře a kvalitě, která neovlivňuje negativně globální ani lokální životní prostředí, místní komunitu a biosféru jako celek a neomezuje tak možnost využití cestovním ruchem a další antropogenní využití destinace v budoucnosti, stejně jako funkce biosféry.

Šetrný cestovní ruch lze definovat jako „trvale udržitelný cestovní ruch, který je života schopný, ale zároveň minimalizuje své dopady na životní prostředí a je přínosem, jak pro hostitelskou komunitu, tak pro turisty“ (Swarbrooke, Horner, 2003).

Nejšetrnější varianty turistiky, které nejen nemusí životní prostředí, biologickou i kulturní diverzitu poškozovat, ale naopak mohou pro ně být přínosem, představuje především alternativní turistika. Takové se říká šetrná, udržitelná, měkká, soft, rozptýlená (Brodský, 2006).

Pokud hovoříme o pojmu „Ekologické zátěže“, tak považujeme za ekologickou zátěž závažnou kontaminaci horninového prostředí, podzemních nebo povrchových vod, ke které došlo nevhodným nakládáním s nebezpečnými látkami v minulosti. Zjištěnou kontaminaci můžeme považovat za starou ekologickou zátěž pouze v případě, že původce kontaminace neexistuje nebo není znám.

Únosnost resp. nosnost je obecná charakteristika, která vyjadřuje vzdor daného objektu nebo předmětu vůči působení nějakých vnějších účinků.

Kapacita je schopnost nějaké entity něco obsáhnout, pojmout, vstřebat či akumulovat.

Důležitým prvkem u trvale udržitelného turismu (TUT) je únosná kapacita prostředí. Pokud ji TUT překročí, tak jeho dopady mohou být stejně škodlivé jako u masového turismu. Pásková (2001) člení únosnou kapacitu udržitelného turismu na:

- 1) Fyzicky únosnou kapacitu
- 2) Ekologicky únosnou kapacitu
- 3) Socio-kulturně únosnou kapacitu
- 4) Ekonomicky únosnou kapacitu
- 5) Psychologicky únosnou kapacitu
- 6) Institucionální

Mikroregion je vymezen pomocí území zúčastněných obcí, či sdružení obcí. Většinou se jedná o regiony malého geografického měřítka.

Region je obvykle vymezen jako územní celek, může se shodovat s vymezením destinace, z pohledu administrativního, statistického, nebo pro plánovací účely. Pokud hovoříme o turistickém regionu jako, o regionu cestovního ruchu, je to oblast s určitým druhem cestovního ruchu, který jednotlivé prvky dané oblasti sjednocuje a také zároveň odlišuje od ostatních regionů.

2.2 Cestovní ruch

2.2.1 Obecné aspekty cestovního ruchu

Cestovní ruch v podobě v jaké ho v současnosti vnímáme, je odvětvím, které je poměrně mladé. V několika desetiletích poslední doby zažívá masivní rozmach. V regionech, kde jsou, příznivé podmínky pro jeho rozvoj může cestovní ruch představovat velmi významné odvětví ekonomiky (Galvasová a kol., 2008). Cestovní ruch se stal trvalou objektivní součástí národního hospodářství a působí na dynamiku rozvoje (Hesková, Beránek, Dvořák, 2006). Cestovní ruch sám o sobě zahrnuje velmi širokou škálu různých činností a oborů, které samozřejmě vycházejí jak ze samostatné charakteristiky daného území, tak také z lidských aktivit. Tyto aktivity jsou pro toto dané území vlastní, nebo se dají v tomto území realizovat. I z tohoto důvodu lze cestovní ruch provádět a činit z různých úhlů pohledu v souvislosti právě s jednotlivými aspekty blízkými tomuto území.

Dopady cestovního ruchu na samotné území, místní obyvatelé i návštěvníky mohou pak být jak pozitivní tak i negativní. Mezi ty pozitivní stránky dopadu, které sebou

cestovní ruch do tohoto území přináší, patří například nová pracovní místa, zvýšení finančních příjmů obcí i samozřejmě zde trvale žijících obyvatel (Galvasová a kol., 2008). Dá se říci, že v současné době patří cestovní ruch mezi nejprogresivnější odvětví průmyslu celého světového hospodářství, vedle petrochemického a automobilového průmyslu. Příjmy z něj rostou díky zájmu lidí, kteří věnují více svých volných finančních prostředků odpočinku (Stříbrná, 2005). Mezi ty negativní dopady, které mohou nastat v této oblasti cestovního ruchu je především ohrožení přírodního bohatství či také lokální kultury. Proto vždy pokud chceme vyvinout snahu jak v zavedení čilého cestovního ruchu, nebo v jeho samotné intenzifikaci, tak musíme minimalizovat tyto negativa, tzn. udělat vše pro dlouhodobou udržitelnost těchto aktivit.

Vystoupil, Šauer (2006) cestovní ruch představují jako výrazný ekonomický fenomén, který je součástí domácího i mezinárodního obchodu. Dále uvádějí, že samotná odvětví cestovního ruchu patří mezi nejvýznamnější součásti národních ekonomik i světového trhu.

2.2.2 Historie cestovního ruchu

Historické kořeny cestovního ruchu jak je známo sahají, hluboko do historie společnosti jako takové. Postavení samostatného cestovního ruchu v hospodářství také souvisí s dosažením určitého stupně společenského vývoje (Galvasová a kol., 2008). Původně měly cesty „cestování“ různý charakter a také motivaci, především cestování v historické minulosti nebylo zábavou a nebylo vlastním účelem tohoto cestování. Tehdy bylo hlavní motivací uskutečnění obchodu, objevitelské cesty, vojenské výpravy, vědeckých zájmů, vzdělání a náboženství. V historických dokumentech (kroniky měst, historických knih autorů této doby) je uvedeno, že cestování bylo výsadou majetných společenských vrstev.

Moderní podoba cestovního ruchu se začala formovat – vytvářet ve druhé polovině 19. století. V souvislosti s rozmachem průmyslu a celosvětovým hospodářským růstem byly vytvořeny podmínky pro mnohem výraznější rozvoj cestovního ruchu. Thomas Cook 1808-1892 (obr. 1), byl první, kterému se podařilo rozpoznat zájem mezi lidmi o cestování a rekreaci. Ve své první cestovní kanceláři na světě nabídnul první komerční turistické služby a vytvořil předpoklady ke vzniku trhu cestovního ruchu pro tuto pozdější podobu (Galvasová a kol., 2008). Opravdovým

hospodářským odvětvím jako takovým se cestovní ruch stal na začátku 20. století. Největšího rozmachu však dosáhl po druhé světové válce vlivem dynamického ekonomického rozvoje společnosti (právě v souvislosti s ukončením druhé světové války a promítnutí následků této války), vědeckotechnického pokroku a rozvoje v oblasti dopravy. Nedílnou podmínkou vzniku moderního masového cestovního ruchu je také dlouhodobé relativně stabilní mírové období (Štěpánek a kol., 2001).

V literatuře existuje několik různých vymezení etap vývoje cestovního ruchu. Jedním z uznávaných přístupů je vymezení etap rozvoje cestovního ruchu podle Frayera (1980, cit. Malá, 1999). Generalizovaně je možno cestovní ruch rozdělit do tří etap vývoje, kde v každé z etap docházelo k důležitým skutečnostem z hlediska rozvoje tohoto odvětví a samotné společnosti.

- 1. etapa: Vývoj do první světové války
- 2. etapa: Vývoj mezi dvěma světovými válkami
- 3. etapa: Vývoj po druhé světové válce

Obrázek 1 Thomas Cook (1808-1892)

2.2.3 Vymezení cestovního ruchu

Cestovní ruch, resp. Cestování a aktivity s ním spojené, jsou samozřejmě spojené se samotným životem člověka a to již od nepaměti. Lidé mají s cestováním zkušenosti a intuitivně také tuší, co cestovní ruch znamená (Galvasová a kol., 2008).

Cestovní ruch je rozsáhlým komplexem subjektů a jejich aktivit. Svým prostorovým rozsahem a intenzitou je významným celosvětovým společenským jevem. Jeho složitost charakterizují i úvodní slova Výkladového slovníku cestovního ruchu (Pásková, Zelenka, 2002). Dle jejich doslovné citace „ *cestovní ruch vždy zahrnuje cestování, ale ne každé cestování je cestovním ruchem, cestovní ruch zahrnuje rekreaci, ale ne každá rekreace je cestovním ruchem, cestovní ruch se uskutečňuje ve volném čase, ale ne celý volný čas je věnován cestovnímu ruchu* „. Aktivity spojené

s cestovním ruchem se často pojí se samotnými aktivitami života lidí (Galvasová a kol., 2008).

Horner a Swarbrook (2003), obecně definují cestovní ruch jako: „*krátkodobý přesun lidí na jiná místa, než jsou místa jejich obvyklého pobytu, za účelem pro ně příjemných činností*“. Když se nad touto definicí trochu zamyslím tak zjišťuji, např. lukrativní oblast služebních cest, kde je hlavním smyslem práce (pracovní činnost) spojená s poznáním jednotlivých lokalit a regionů.

Hesková (2006) uvádí, že pod cestovním ruchem rozumíme „*činnost osoby cestující na přechodnou dobu do místa ležícího mimo její běžné prostředí (místo bydliště), a to na dobu kratší než je stanovená, přičemž hlavní účel cesty je jiný než výkon výdělečné činnosti v navštíveném místě*“.

2.2.4 Odvětví cestovního ruchu

V rámci samotného pojetí cestovního ruchu jako takového můžeme rozlišit jednak „vlastní“ cestovní ruch v úzkém slova smyslu a to jako „*souhrn aktivit osob cestujících do míst mimo jejich obvyklé prostředí a pobývajících v těchto místech po dobu ne delší než jeden rok za účelem trávení volného času, podnikání či jiným účelem*“ (World Tourism Organization, 1991 a Holden, 2000), a také cestovní ruch jako hospodářské odvětví označované někdy jako „*průmysl cestovního ruchu*“. Samozřejmě se nejedná o průmysl, tak jak ho známe z definice, ale o souhrn specifických služeb, procesů a produktů spjatých s aktivitami samotných cestujících osob (Galvasová a kol., 2008). Pro názornost je v tomto případě používáno pojmu „*odvětví cestovního ruchu*“. Co si lze představit pod touto citací? Jde o souhrn veřejných a soukromých subjektů a organizací, které se nějakým specifickým způsobem podílejí na vývoji, produkci, distribuci, poskytování marketingu produktů a služeb sloužících potřebám samotných osob spojených s cestovním ruchem, tedy cestujících.

Odvětví cestovního ruchu, jak je prezentováno výše, slouží k naplnění aktivit samotného cestovního ruchu. Je v úzké vazbě i s odvětvím např. pohostinských služeb, ubytovacích a stravovacích služeb. Tyto představují z hlediska ekonomického, finančního, obchodního, klíčovou součást a jsou obvykle jednoznačně statisticky podchyceny.

Odvětví cestovního ruchu je spojeno s řadou specifík, z nichž jako nejvýznamnější lze uvést (Foret, Floretová, 2001):

- rozvoj je podmíněn politicko-správními podmínkami
- produkty cestovního ruchu nelze vyrábět na sklad
- uplatňuje se silná místní, bezprostřední vázanost a spojitost s místem, a zejména s jeho kvalitou samotného životního prostředí
- je zde výrazná sezonnost
- je zde vysoký podíl lidské práce
- těsná vztah nabídky a poptávky
- nabídku také silně ovlivňuje také rozvoj a využívání techniky a technologií

Nabídku v cestovním ruchu je možné rozdělit na primární a sekundární. Složky primární nabídky cestovního ruchu jsou podmínkami pro uspokojení potřeb a požadavků návštěvníků regionu. Struktura, rozmístění a úroveň sekundární nabídky cestovního ruchu je určujícím faktorem samotné využitelnosti regionu pro aktivity cestovního ruchu (Foret, Floretová, 2001).

2.2.5 Prostorové souvislosti cestovního ruchu

Zde je několik druhů pojetí prostorové souvislosti, např. cestovní ruch je determinován nerovnoměrným rozmístěním atraktivit. Je mylně vnímán jako rozptýlené, plošně se rozvíjející a téměř všudypřítomné odvětví. Skutečnost je však jiná a to že je územně koncentrován, mnohdy více než jiná odvětví. Tak jako jiná ekonomická odvětví má cestovní ruch svou prostorovou dimenzi. Základním vyjádřením prostorové vazby je mezi místem bydliště účastníků cestovního ruchu a místem jejich rekreace (Galvasová a kol., 2008).

Podmíněným rozdělením prostorové souvislosti je přítomnost různorodých turistických aktivit a atraktivit (přírodních, kulturních, společenských a dalších). V základní struktuře rozlišujeme regiony cestovního ruchu a střediska cestovního ruchu (Mariot, 2001). V globálu jde podle autora o základní teritoriální jednotky cestovního ruchu, kde region jako takový představuje zde nejvyšší prostorovou hierarchickou úroveň uspořádání vazeb vyvolaných aktivitami samotného cestovního ruchu (Mariot, 2001).

Lze také rozlišit nejčastěji tři kategorie regionů cestovního ruchu (Galvasová a kol., 2008):

- na regiony cestovního ruchu s mezinárodním významem (např. západočeský lázeňský trojúhelník)
- na regiony cestovního ruchu s celostátním významem (např. Krkonoše)
- na regiony cestovního ruchu s užším regionálním významem (např. Poodří)

Pro přehlednost a praktičnost lze také uvádět klíčové jednotky prostorové organizace cestovního ruchu (Mariot, 2001):

- *Turistický region* – Územní celek, jehož nabídka cestovního ruchu svým množstvím, kvalitou, rozmanitostí a atraktivitou vyvolává návštěvnost.
- *Turistická oblast* – Územní celek specifický potenciálem převážně stejných přírodních, kulturních, historických podmínek a vlastností pro rozvoj cestovního ruchu a rekreace.
- *Turistická lokalita (středisko cestovního ruchu)* – Nejnižší jednotka prostorové organizace cestovního ruchu v území.

Regiony cestovního ruchu, jsou vymezovány z hlediska prostorového uspořádání typových atraktivit cestovního ruchu v území (potenciálu krajiny). Procesu, který k takovému rozlišení území vede (Vystoupil, Holešická, Kunc, Šauer, 2007), říkáme regionalizace (rajonizace) cestovního ruchu.

2.2.6 Typologie cestovního ruchu

Typologií cestovního ruchu se rozumí dle (definice cestovního ruchu) jako soubor různých účelových členění vztahů a jevů vyplývajících z cestování a pobytu osob (Galvasová a kol., 2008).

V dostupné literatuře k cestovnímu ruchu lze konstatovat, že se obvykle rozlišuje na druhy, formy a typy cestovního ruchu. Druhy se např. mohou dělit podle „místa realizace, původu účastníků, nebo podle specifiky cestovního ruchu“.

Čertík a kol. (2000) např. uvádí jako samotnou formu cestovního ruchu lázeňsko-léčebnou, kterou jiní řadí do formy rekreační. Existuje i tzv. kombinace různých druhů cestovního ruchu.

Malá (1999) uvádí rozdělení dle motivace na cestovní ruch s náboženskou orientací, cestovní ruch se vzdělávacími motivy či cestovní ruch orientovaný na poznání přírodního prostředí.

Typy cestovního ruchu můžeme charakterizovat jako soubor aktivit cestovního ruchu majících konkrétní podobu a určitý svébytný charakter. Hlavním ukazatelem je motivace samotných účastníků a od druhů cestovního ruchu, jimž jsou podřaditelné.

Galvasová a kol. (2008) uvádí, že typy cestovního ruchu jsou již přímo využitelné při tvorbě samotných produktů cestovního ruchu a lze s nimi svázat přímé kroky k jejich rozvoji.

Koncepce státní politiky cestovního ruchu v České republice na období 2007-2013 uvádí jako typy cestovního ruchu turistiku aktivní, incentivní, poznávací, venkovskou, veletržní a kongresovou, lázeňskou a relaxační a řadu ještě dalších.

2.2.7 Organizace cestovního ruchu

Palatková (2011) uvádí, že systém organizace a řízení turismu v České republice je třístupňové, tvořený národní, regionální a místní úrovní a odvíjející se zejména od struktury a jednotlivých úrovní veřejné správy a legislativního rámce.

Francová (2003) organizaci cestovního ruchu rozděluje na pět základních oblastí a tyto dělí na další segmenty a to na:

➤ Oblast správy a řízení

- a) *MMR – Ministerstvo pro místní rozvoj (nejvyšší ústřední orgán státní správy pro oblast ČR)*
- b) *Ostatní ministerstva (Ministerstvo financí, kultury, dopravy, životního prostředí, zahraničních věcí, sociálních věcí, průmyslu a obchodu)*
- c) *Regionální orgány – Krajské úřady
- Městské úřady*

- Oblast výkonnou
 - a) *Česká centrála cestovního ruchu – CzechTourism, zřízena 1993 jako příspěvková organizace MMR, <http://www.czechtourism.cz/>*
 - b) *Správa českých center (podobná úloha jako ČCCR je řízena Ministerstvem zahraničních věcí)*

- Oblast poradní a koordinační (důvodem je, že problematika CR zasahuje do činnosti celé řady resortů, proto je součástí řada dalších institucí)
 - a) *Rada pro cestovní ruch (poradní orgán MMR)*
 - b) *Parlament ČR (výbor pro cestovní ruch a krizové regiony)*
 - c) *Státní instituce – ČNB (Česká národní banka)
- Český statistický úřad*

- Oblast hospodářská
 - a) *Komory a agentury (Hospodářská komora, Agrární komora, Agentura pro regionální rozvoj)*
 - b) *Místní a regionální zájmová sdružení*

- Občanská a profesní sdružení
 - a) *Sdružení v oblasti ubytování a stravování*
 - b) *Sdružení v oblasti dopravních služeb*
 - c) *Sdružení v oblasti informačních a zprostředkovatelských služeb*
 - d) *Sdružení v oblasti kongresové turistiky*
 - e) *Sdružení v oblasti lázeňství*
 - f) *Ostatní sdružení (Klub českých turistů, ECEAT CZ)*

System financování turismu ani vzájemné vztahy subjektů veřejné správy a jejich kompetence v turismu nejsou upraveny v žádné právní normě (s výjimkou kompetenčního zákona upravujícího roli MMR). Z finančních nástrojů se v současné době prosazují zejména evropské fondy (strukturální fondy a Kohezní fond), národní zdroje na národní, regionální a místní úrovni hrají minoritní roli (Palatková, 2011).

2.3 Životní prostředí a cestovní ruch

Zákon o posuzování vlivu na životním prostředí v jeho posledním znění je uvedeno v zákoně č.100/2001 Sb., platným od 1. ledna 2002. Zde je jasně vymezeno několik základních pojmů a je zde stanoveno několik zásad ochrany životního prostředí a povinnosti právnických a fyzických osob při samotné ochraně a zlepšování stavu životního prostředí a při využívání přírodních zdrojů.

Životní prostředí je dle Galvasové a kol. (2008) základním humánně geografickým prostorem, v něm se cestovní ruch odehrává a na něj cestovní ruch sám působí. Interakce vzájemná mezi lidmi a okolním prostředí bývá v případě intenzivního cestovního ruchu značně nevyvážený v neprospěch samotného životního prostředí. Pokud by docházelo k tomu, že počet turistů v regionu překročí míru únosnosti této lokality a v návaznosti na to životní prostředí v této lokalitě ztratí schopnost vypořádat se s nadměrným využíváním, může to vést ve svém důsledku nejen k oslabení, ale i k jeho zničení. Významným problémem, který je znám každému a souvisí se samotným cestovním ruchem, je produkce odpadu.

Musí zde pak existovat politika zaměřená na cílevědomou činnost vlády ČR se zaměřením na životní prostředí a vědomost celého sociálního systému v určitých problematikách souvisejících s riziky cestovního ruchu. Není asi třeba zdůrazňovat, že základním prostředkem pro rozvoj cestovního ruchu je samozřejmě zdravé a kvalitní životní prostředí. Jeden z příkladů je i vzhled právě místní, lokální krajiny. A co je např. krajina?. Na toto je několik definic od několika autorů (Sklenička, 2003, Forman a Godron, 1993 a Dimitrovský, 2001), ale také je tento výraz ukotven v zákoně č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody. Proto Ministerstvo životního prostředí ve spolupráci s Ministerstvem pro místní rozvoj a mnoha dalšími institucemi hledá způsoby, jak rozvoj cestovního ruchu usměrňovat, aby byly nepříznivé negativní vlivy sníženy (Galvasová a kol., 2008).

O vztahu mezi životním prostředím a například aktivitách podniku ve směru k cestovnímu ruchu (marketing, prodej, údržba), které jsou ovlivněny programem životního prostředí cituje i Hesková (1999).

Také Hesková (1999) uvádí, že produkty udržitelné turistiky, jsou takové, které fungují v souladu s místním životním prostředím, společností a kulturou takovým způsobem, aby z nich životní prostředí, kultura a společnost měly užitek tak aby se nestaly součástí rozvoje cestovního ruchu.

2.4 Udržitelný rozvoj ve vztahu k cestovnímu ruchu

Zde můžeme použít definici dle Kolektivu Konsorcia Spror Plus (2007), jako:

„ vymezení dlouhodobě (trvale) udržitelného rozvoje cestovního ruchu vycházející z požadavku nenarušovat působením cestovního ruchu životní prostředí destinace (tedy cestovní ruch, který dlouhodobě nenarušuje přírodní, kulturní a sociální prostředí destinace) a liší se mírou, komplexností a způsobem zahrnutí jednotlivých aspektů destinace do vymezení “.

Také lze zde uvést citaci, že *„ většina spotřeby podle názorů kritiků současné konzumní společnosti souvisí s uměle vytvořenými tužbami lidí spíše než s jejich základními potřebami “* (Čamrová, 2007).

Podle stanoviska z hlediska životního prostředí lidské aktivity nebezpečně narušují přírodní ekosystémy a tím samozřejmě vyvolávají některé nechtěné procesy, které svými důsledky pak překonají lidský důmysl. Řešením samozřejmě není zastavení ekonomického růstu, který jak jsme si již výše uvedly, přímo souvisejí také se samotným odvětvím cestovního ruchu, ale *„ ...jeho usměrnění tak, aby základna přírodních zdrojů nebyla ničena a potřeby současné generace nebyly naplňovány na úkor generací příštích “* (Moldan, 2001). Takový vývoj lidské společnosti byl označen za „*udržitelný*“, resp. za „*trvale udržitelný*“ rozvoj.

Je zřejmé, že v současné době o ochraně životního prostředí nikdo nepochybuje, problém ale je, jak tohoto stavu dosáhnout. Naděje na nalezení řešení, které by všechny uspokojovalo, není v dnešní době větší než v době vzniku kapitalismu.

Dle citace Morawski (2005) *„Historický souboj trh versus stát oslabil i kdysi všeobecné přesvědčení, že tržní hospodářství může zajistit celkovou rovnováhu.“* Koncepce udržitelného rozvoje předpokládá, že „rozvoj“ představuje vývoj k lepšímu stavu.

Na závěr je třeba si říci, že řada jednotlivců se dosud domnívá, že *„ ...ochrana přírody je dobrovolná zájmová činnost, kterou je nejlepší provádět zadarmo ve volném čase, realita je jiná: ochrana přírody je činnost nesmírně složitá a nesmírně nákladná, založená na vědeckém podkladě a prováděná především ve spolupráci s těmi, kdo v krajině reálně hospodaří – tedy s těmi, které krajina živí. “* (Roth, 2001). Opět je zajímavé, že se dostáváme k výrazu „*krajina*“ kterou jsme si již výše vysvětlili v několika vymezeních.

2.4.1 Podoby udržitelného cestovního ruchu

Do udržitelného cestovního ruchu lze zařadit různé alternativní formy turismu. Jedná se např. o ekoturismus, agroturistiku, ekoagroturistiku, chalupaření a chataření. Někteří autoři odborné literatury zabývající se udržitelným cestovním ruchem chápou agroturistiku jako součást ekoturistu a nevymezují jejich uspořádání nebo řazení v rámci samotného udržitelného turismu – cestovního ruchu. Pourová (2000) rozděluje udržitelný turismus na ekoturismus a venkovský cestovní ruch. Venkovský cestovní ruch pak rozděluje na vesnickou turistiku, agroturistiku, ekoagroturistiku, chataření a chalupaření. Chataření a chalupaření je rekreace vázaná na vlastní rekreační objekt nacházející se v prostorách venkova a rekreačních lokalit (Hesková, Beránek, Dvořák, 2006). Celkově lze vymezit ekoturismus podle tří základních veličin. Uvádí se cílová oblast, vlivy cestovního ruchu a individuální motivaci turisty.

2.4.1.1 Agroturistika a ekoagroturistika

Hlavním specifikem těchto forem je úzký vztah s venkovským-vesnickým prostředím, ve kterém dochází k jeho samotné realizaci. Agroturistika je dána přímým vztahem k zemědělským pracím, nebo k samotným zemědělským usedlostem. Je tedy jasné, že tyto doprovodné programy jak je z názvu patrné, vycházejí, nebo spíše jsou doprovodnými programy turistiky vycházející ze zemědělské podstaty. Obě tyto formy jsou cestovním ruchem, který je spojený převážně s životem na farmě a jejím blízkém okolí. Stříbrná (2005) označuje agroturistiku za významnou podnikatelskou činnost, která může být pro venkov potenciálním zdrojem příjmů a nových pracovních příležitostí. Může se tedy jednat o tyto následující činnosti (Pourová, 2000):

- stravování (veškeré pokrmy by měly být z ekologicky vypěstovaných surovin)
- využití turistů k práci (rekondice turisty) – pomoc při sklizni, krmení, úklid budov
- jezdectví na koních
- lov nebo rybaření

Ekoagroturistika je pak specifickou formou samotné agroturistiky, která se praktikuje na ekologicky hospodařících farmách. Podstatným znakem je u agroturistiky spění s farmářskou rodinou, ale i účast na zemědělských pracích a konzumace produktů (Pourová, 2000).

Zázemí v horských a podhorských oblastech, kde v symbióze se zemědělstvím představuje originální nabídku služeb cestovního ruchu, včetně poskytování čerstvých produktů hospodářství hostům (Stříbrná, 2005).

K možným doprovodným programům výše zmíněných odvětví může patřit nabídka letních a zimních sportů, jež se odvíjí od charakteru okolní krajiny. Opět si lze nevšimnout výrazu krajina. Jak je patrné tento výraz se bude se několikrát ještě opakovat.

Zaměření také může být na kulturně poznávací aktivity (kulturní a historické památky) v dané oblasti (Pourová, 2000).

2.4.1.2 Vesnická turistika

Jestliže výše uvedené formy turistiky jsou spjaty se zemědělstvím tak tato forma turistiky „*venkovské*“ je založena na bezprostředním kontaktu s přírodou a krajinou venkovského prostředí. Vesnický nebo venkovský turismus jako takový není produktem dnešní moderní doby, zájem o rekreaci na venkově se objevil již v devatenáctém století, jako reakce na stres, znečištění stále více sílícího průmyslu a také aglomerace ve městech. Venkovská turistika je širším pojmem pro pobyt a čerpání služeb cestovního ruchu vázaných na oblast venkova. Patří sem aktivní způsob trávení dovolené a volného času spojené s pěší turistikou, cykloturistikou, sportem, návštěvami přírodních krás a historicko-kulturních památek ve venkovském prostoru. Do této oblasti jsou zařazeny i akce pořádané k prezentaci řemeslných, kulturních a jiných aktivit, které jsou spojené s regionální tradicí. Produkované jsou zde podobné doprovodné programy jako u agroturistiky, ale ve větším množství. Jsou zde také:

- sportovní aktivity (houbaření, pěší turistika, cykloturistika, horská turistika, koupání, zimní sporty, vodní sporty)
- kultura a historie (zámky, kláštery, jeskyně, přírodní útvary, muzea, poutě)
- poznání tradice místa - tradiční řemesla (sklářské hutě, krajkářství, kovárny)
- „incentivní turistika“ – víkendové rozveselení či zavzpomínání
- školy v přírodě

Ke školám v přírodě, nebo rekreační pobyt pro speciální klientelu, např. pro důchodce, nebo se zaměřením na mladé lidi, rodiny s dětmi, pro invalidní občany či zahraniční turisty. Lze konstatovat, že se jedná o klasické příklady vesnické turistiky. Do této kategorie lze zařadit i jazykové kurzy, nebo speciální výukové programy, které čerpají z místní tradice lokality (Stříbrná, 2005). Hodnotově se venkovská turistika opírá o zachování starších způsobů života, udržení venkovského charakteru, a krajinných hodnot (Stříbrná, 2005).

Na celém území Krušných hor lze nalézt několik kvalitních příkladů venkovské turistiky. Ty velmi dobře reprezentují výše zmíněné charakteristiky. Vzhledem k nezemědělské povaze krušnohorského regionu se většinou jedná o farmy zaměřené na chov dobytka, který je velmi často doprovázen jezdeckým.

2.4.1.3 Certifikace

Formy cestovního ruchu jako agroturistika, ekoagroturistika a venkovský či vesnický turismus mají coby formy cestovního ruchu v České republice své autentické zastoupení. Praktikují se na základě založení na bázi oficiality a samotný jejich provoz podléhá pravidelným, přísným kontrolám z řad příslušných správních orgánů státní správy. Kontroly mohou být také z řad nevládních organizací, které se těmto formám šetrného turismu mohou věnovat, nebo aktivně věnují, podporují ho a spravují prostřednictvím oficiálních certifikací.

Jako příklad je na místě představit organizaci ECEAT (European Centre for Ecology and Tourism) obr. 2. ECEAT se zabývá udržitelným (šetrným) cestovním ruchem. Počátky se datují od založení v Nizozemí v roce 1993, kdy vznikla jako nástroj pro realizaci prvního projektu financovaného nizozemskou vládou v České republice, Maďarsku a Polsku. Tedy od počátku 90. let byl ECEAT jedinou organizací v Čechách, která se zabývala agroturistikou a ekoagroturistikou. Zde také v roce 1997 navíc tvořila sekretariát dnešního Svazu venkovské turistiky, která se dnes již samostatně zabývá venkovským turismem. Jednou z činností organizace je mimo jiné systém hodnocení „eko“ kvality ubytování služeb. Zde lze získat i titul ECEAT QUALITY LABEL. (ECEAT, 2010).

Podniky, které obdrží výše uvedenou značku, jsou pak speciálně propagovány mezinárodním marketingovým systémem ECEAT.TRAVEL nabízející klientele možnosti šetrného ubytování v různých destinacích nejen v Čechách, ale i po celé Evropě.

Obrázek 2 Logo certifikovaných ubytovacích zařízení
Zdroj: <http://www.eceat.cz/>

2.5 Region a Mikroregion

Předmětem této práce je návrh managementu environmentálně šetrného rozvoje cestovního ruchu v zájmovém území Svazku obcí Krušné hory – západ je třeba se zabývat i tím co znamenají samotné pojmy region a mikroregion v návaznosti na svazky obcí.

Skokan (2004) region definuje jako „oblast, část území s určitými vlastnostmi, vymezenou definovanými hranicemi. Region jako objekt regionální politiky, a tedy jako objekt řízení, vykazuje mimo jiné vlastnosti složitého systému.“ Používání pojmu region není jednoznačné. Především může znamenat popis tří velmi odlišných druhů prostorových (územních) útvarů, které jsou subnárodní, nadnárodní a transnárodní.

Mikroregion podle Vlka a kol. (2004) vzniká pro územně ucelenou oblast vymezenou přírodními, technickými, historickými hranicemi nebo pojíci prvky. V obecné formě se jedná o spádové území, které využívá principu soudržnosti. Více obcí tedy propojuje a provozuje své zájmy, záměry jednotlivých akcí a aktivit s cílem vymezení, realizování žádoucích změn ve všech obcích, nebo části obcí takto vymezeného území.“

Rys (2006) definuje mikroregion jako „sdružení několika obcí za účelem dosažení společného cíle.“ Typickým rysem takového svazku je pak vznik z vlastní iniciativy, nikoliv příkazem nadřízeného orgánu nebo ze zákona.

Podle zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů se započítávají především svazky obcí mezi mikroregiony. Mikroregion je vymezen pomocí území zúčastněných obcí, či sdružení obcí. Většinou se jedná o regiony malého

geografického měřítka. V praxi jde však většinou o mikroregiony za účelem získání společné podpory pro čerpání prostředků ze státních fondů a z fondů EU (Rys, 2006). Pokud se budeme zabývat potenciálem mikroregionu tak zde Bína (2002) uvádí, že region disponuje různými druhy potenciálu. „ můžeme hovořit o potenciálu krajiny, o kulturním potenciálu, o lidském potenciálu, ekonomickém potenciálu a též o inovačním potenciálu.“ Dále Bína (2002) rozlišuje potenciál mikroregionu na přírodní a kulturní. Do přírodního subsystému zahrnujeme složky cestovního ruchu založené na aktivní turistice, rekreaci, poznávání přírody nebo takové, které přírodu využívají jako prostředí pro sportovní specializované činnosti. Do kulturního potenciálu zahrnuje Bína (2002) potenciál cestovního ruchu za kulturním poznáním či za zábavnými i jinými akcemi. Zvláštním postavením je specifické lázeňství (např. pramenitá voda, vývěry léčivých minerálních vod a pramenů, masáže, rehabilitace).

2.6 Cestovní ruch a region

Přínosem cestovního ruchu pro region dle CzechTourismu znamená, že při kvalitním managementu je samotný cestovní ruch přínosem pro region a to především v oblasti ochrany:

- životního prostředí
- sociálně-kulturní oblasti
- ekonomické oblasti

Pokud se budeme zajímat o první oblast „životní prostředí“, tak zjistíme, že přínosem může být placení daní a poplatků (daň z příjmu, lázeňský poplatek, pronájem určitých rekreačních zařízení). Dále je zde možnost získávat příjmy získané ze vstupného (skanzeny, štoly, jeskyně), nové pracovní příležitosti ve směru k zabránění devastace přírodního prostředí (krádež dřevní hmoty, poškození cest a informačních tabulí, pytláctví). V neposlední řadě musí veřejnost a místní obyvatelé musí uznat samotnou důležitost ochrany životního prostředí.

V druhé oblasti sociálně-kulturní se cestovní ruch projevuje pozitivně ve zmírňování chudoby (důvodem je posílení komunity v regionech), ve vzájemném kontaktu lidí, kteří se obohacují navzájem (postoje, myšlenky, rozhled), možnosti využití vybudovaného vyššího standartu pro místní obyvatele (vybudováno pro návštěvníky

k jejich vyšší intenzifikaci cestovního ruchu v regionu), samozřejmě opět k možnosti vytvoření nových pracovních míst (průvodce po zdejší krajině, rybář, znalec místní kultury a historie).

V poslední oblasti a to oblasti ekonomické, tak zde může být markantní pozitivní vliv na cestovní ruch ve zlepšení platební bilance státu, daně a poplatky (zvyšují příjmy místních i státních rozpočtů), podpora místního podnikání malého a středního, protože i s tímto souvisí také zvýšená zaměstnanost v tomto regionu.

Je jasné, že zde nemůže být jen vše pozitivní, ale mohou se zde také vyskytnout i negativní dopady ve vztahu cestovní ruch a region.

Co se týče životního prostředí, může být riziko v počtu návštěvníků, které překročí jistou míru únosnosti pro samotné životní prostředí. Tato negace se může projevit oslabením, zničením a znečištěním přírodního prostředí. V oblasti sociálně-kulturní, se může projevit negace ze strany místních obyvatel. Nastat to může v důsledku ohrožení dosavadního života, životního stylu a morálce. V ekonomické oblasti se může projevit finanční a hospodářskou závislostí na samotném cestovním ruchu, sezónním charakteru práce i případná ekonomická krize.

Na závěr této kapitoly je tedy nutné uvést, že management a strategické plánování musí v zájmu dosažení cílů pracovat na principu velké odpovědnosti pro region všech zainteresovaných v tomto regionu. Musí zde pracovat organizace, které budou iniciativní v rozvoji cestovního ruchu a to ve spolupráci s místními obyvateli a orgány státní správy.

3 Metodika

V teoretické části se metodika věnuje samotné problematice cestovního ruchu, jeho definicí, podrobného popisu a vzniku jako specifického odvětví. Definicí marketingu cestovního ruchu, vymezuje pojmy destinace, šetrný cestovní ruch, region, mikroregion, vliv cestovního ruchu na životní prostředí, kapacita a únosnost určitého prostoru k určitému využití, popsání dalších pojmů s vysvětlením souvisejících s touto problematikou a zaměřením. Při tvorbě této teoretické části bylo čerpáno z odborné literatury, kterou bylo nutno prostudovat v daném tématu. V uvedeném případě se jedná o literaturu pojednávající o cestovním ruchu, životním prostředí a jednotlivých historických pramenů souvisejících s monitorovaným územním celkem.

Nelze opomenout materiály související a čerpané z internetových zdrojů, které se týkají plánů rozvoje území, internetové odkazy obcí, organizací a spolků, dopravní informace a statistické údaje. Zaměřením bylo sledování jednotlivých trendů v cestovním ruchu, jejich variabilnosti, kdy právě zde bylo velmi těžké najít odbornou a další literaturu v knižní podobě. Čerpáno bylo také i mezi tiskovinami a webovými stránkami.

V praktické části byly následně aplikovány poznatky z teoretické části na zkoumanou destinaci, a to konkrétně na mikroregion Krušné hory – západ. Informace pro obecnou charakteristiku zvolené destinace byly získány ze zdrojů knižních, internetových, studií kronik obcí a v neposlední řadě studií materiálů týkajících se dané oblasti. Byla provedena analýza předpokladů k cestovnímu ruchu a to lokalizační, selektivní a realizační. Analýza a její průběh byla vytvořena pomocí vlastního zkoumání v mikroregionu Krušné hory – západ, znalostí místních obcí, studií dostupných materiálů těchto obcí a již zmíněných webových stránek jednotlivých obcí či spolků. Hlavními zdroji této analýzy byly statistické údaje pocházející z průzkumu návštěvnosti dané destinace, konzultace a jednání se samosprávou, podnikateli, majiteli, zaměstnanci jednotlivých druhů ubytovacích zařízení, místními obyvateli i s turisty v řešeném území. Analýza je doplněna o fotografickou dokumentaci, letáky a obrazové odkazy, které byly pořízeny osobní návštěvou daného mikroregionu. Při analýze lokalizační byly zkoumány předpoklady přírodní, kulturněhistorické a kulturněspolečenské. Předpoklady lokalizační mají odkrývat určitý potenciál uvedeného mikroregionu. Při analýze selektivní byly zkoumány předpoklady objektivní a subjektivní, které vyjadřují určitou způsobilost společnosti České republiky, podílet se na rozvoji cestovního ruchu při dodržení šetrného způsobu k životnímu prostředí. Při analýze realizační byly zkoumány předpoklady dopravní a technické, která je obsažena v základní infrastrukturní vybavenosti dané destinace. Na základě jednotlivých analýz byla vypracována SWOT analýza z pohledu cestovního ruchu.

Z hlediska těchto jednotlivých metod, výzkumů, šetření a zjištěných dat byla zkoumána možnost a vhodnost určité strategie pro rozvoj dané destinace s cílem dodržet a promítnout do výsledku myšlenku „trvale udržitelného rozvoje v cestovním ruchu“.

4 Výsledky vlastního šetření

Jako jiná ostatní pohoří v České republice představují Krušné hory mnoho turistických cílů a možností, které se především v současné době stávají hlavním důvodem stále více vzrůstajících návštěv jak domácích, ale vzhledem ke svému příhraničnímu charakteru taktéž zahraničních turistů. Jak bylo uvedeno již v úvodu, je to velmi důležité z ekonomického hlediska pro místní obyvatelstvo. Přesto, ale v porovnání s jinými ostatními horskými oblastmi v České republice nezaujímá krušnohorský region přední místa jako výrazná turistická destinace. Jak bude uvedeno v historickém popisu měst a obcí ve sledovaném území podrobněji, tak k trvalejšímu osídlení docházelo v souvislosti s těžební činností od 16. století.

S těžbou výrazně narůstal rozvoj obcí a měst, která vznikala v rychlém tempu i na velmi odlehlých a klimaticky náročných lokalitách (Mikšíček, 2009). V této době se o turistice jako takové nedá hovořit. Osídlování oblasti, hospodářský a kulturní vývoj představují základ pro pozdější následné turistické návštěvy, které se díky vytvoření tohoto zázemí mohli praktikovat. Je důležité zmínit kulturně-společenské problémy regionu, které mají své kořeny v jeho minulosti a které ještě dnes mají dopad na jeho současný stav. O společenských, kulturních a hospodářských zvratech v historii Krušných hor, je znám jejich dopad a ovlivnění do současné podoby hor. Je třeba si ale také uvědomit, že právě toto ovlivnění má velký dopad na jejich současnou atraktivitu z úhlu pohledu samotného cestovního ruchu. Mikšíček (Nadační fond Obnova Krušnohoří, 2010) píše, že *„Krušné hory jsou popelkou nejen z vnějšího pohledu turisty, ale také i podle názoru místních lidí, rekreatantů a všech, kteří občas zavítají i jinam v rámci České republiky“*.

Z (dobového materiálu) historických pramenů sledujeme turistické aktivity (jejich větší projev) až na přelomu 19. a 20. století. V této době se na krušnohorských kopcích začaly provozovat zimní sporty. Budovaly se hostince, hotely, lázně a také turistické rozhledny. Podrobněji popsány budou příklady sjezdovek, běžeckých tratí, lázní a rozhleden v kapitole doprovodná infrastruktura cestovního ruchu.

Ve 30. letech 20. století celý region těžce postihla světová krize, která se negativně projevila i v turistickém rozkvětu (Melichar, Krása, 2009). Přerušování slibného rozvoje cestovního ruchu je spojeno s historickými událostmi druhé světové války a hlavně poválečným odsunem německého obyvatelstva, které dlouho žilo a působilo

v tomto regionu. Problém spojený s tímto odsunem představuje kulturní vykořenění, vytracení tradice v podobě lidové architektury, budovy byly přestavěny nebo i zbourány. Zbourány byly celé vesnice. Podrobněji je téma rozebráno v kapitole historie krušnohorského regionu. Pokud má současný turista tohoto regionu potřebu poznávat dávné, objevovat historii, vzdělávat se, jedná se v případě Krušnohoří o možnosti velmi omezené, které nejsou úplně ztracené.

Oblast Krušnohoří nabízí variabilní možnosti turistického a sportovního využití, které je specifické pro tento region. Podrobně jsou popsány tyto možnosti společně s fotografickou dokumentací v kapitole doprovodná infrastruktura cestovního ruchu. Reliéf i kulturně historické zázemí v současnosti umožňuje turistům různé možnosti sportovně poznávacích aktivit v dané destinaci. Zimní turistiku je možné provozovat v různých střediscích lyžařských areálů. Podrobně popsány jsou i s druhy sjezdovek v kapitole zabývající se touto tematikou. Podrobně jsou vybaveny i sítě běžeckých tratí, kterým v současné době vévodí Krušnohorská magistrála. Celková její trasa je dlouhá 242 km. Začíná u vodní nádrže Skalka v Chebu a končí na Severočeském Sněžníku.

V letních měsících lze využívat k poznávání krušnohorských hřebenů širokou nabídku cyklotras, turistických a naučných stezek. Letním aktivitám je také zde v této práci věnovaná samostatná kapitola, které podrobněji rozebírá problematiku cyklistiky, pěší turistiky a naučných stezek, které doprovází fotodokumentace pořízená při jejich návštěvě autorem. Nelze opomenout horolezectví, oblíbené sportovní disciplíny v Krušnohoří, které poskytují různé lokality např. Bořeň, Zlatník a Goethovy skalky. Své místo v tomto regionu má i vodní turistika, která je hlavně směřována k vodním tokům Ohře, Bílina. Ve vybraném regionu pro vodní turistiku má velký význam město Locket, Karlovy Vary, Ostrov, a další města, obce po toku této řeky. Další poznatky zaměřené na dopravu, kulturu, historii, současný stav cestovního ruchu v určitých městech a obcích mikregionu SKH-Z, společenské poměry, přírodní poměry a další hlediska jsou rozpracovány v samostatných kapitolách této práce. Pojednávají o této samostatné problematice a jsou rozebrány v popisu města či obce, pro který mají specifický charakter.

Na závěr této kapitoly lze uvést ještě socioekonomické ukazatele zjištěné statistickým šetřením se zaměřením na porovnání let 2010 a 2011 prezentované na internetových stránkách věnovaných regionům - odkaz (www.leader.isu.cz/regiony-

[detail.aspx?kodsdr=527](#)). Z těchto ukazatelů je patrné, že nezaměstnanost v mikroregionu Krušné hory – západ, poklesla. Zároveň je dalším pozitivním zjištěním, že se zvýšil počet obyvatel trvale zde v regionu žijících a také tedy, je zde větší hustota obyvatel na kilometr čtvereční. Negativním zjištěním je snížení produktivního věku. Data v celkovém přehledu poskytuje níže vytvořená tabulka:

<u>Socioekonomické ukazatele</u>	<u>Rok 2010</u>	<u>Rok 2011</u>
Nezaměstnanost (%)	13,2	11,3
Počet obyvatel	36728	36745
Produktivní věk	26191	26034
Výměra (ha)	37057	37049
Hustota (obyvatel/km2)	99,11	99,18

5 Popis a charakteristika zájmového území

5.1 Přírodní poměry Krušných hor

Krušné hory o celkové délce 130 km patří k našim nejdelším pohořím, jehož plochý a úzký hřbet tvoří přirozenou hranici se sousedním státem Německo. Zatímco na sousední německou stranu pozvolně tento hřbet klesá, na straně české spadá 500-700 m vysokým příkrým svahem do propadliny příkopové, kterou tvoří především podkrušnohorské pánve. Výškově je pohoří modelováno kolem 800-1000 m.n.m a nejvyšší dominantu tohoto pohoří tvoří Klínovec 1244 m (David, Soukup, 2002). Krušné hory se dělí územně na západní Krušnohoří, jež tvoří přibližně Sokolovsko a Karlovarsko, dále na oblast středního Krušnohoří, které se rozprostírá nad Chomutovskem a Mosteckem a pak na východní Krušnohoří, které je rozprostřeno nad Teplicemi a Ústeckem. Profil geologického podloží, pak Krušnohoří je na horniny velmi bohatý např. kovanosné rudy (stříbro, cín, měď, olovo, železo, kobalt, což jak jsme si již uvedli výše má nemalý vliv jak na životní prostředí, tak na vývoj historie (Mikšíček, 2003). Také právě v důsledku nešetrných zásahů člověka v minulosti do zdejší přírody a krajiny jsou Krušné hory jediným velkým horským celkem v České republice, který není pod žádnou formou ekologické ochrany.

Převážná část území je součástí povodí řeky Ohře, do níž se ze svahů Krušných hor vlévají řeky Rolava a Bystřice. Jen malé plochy svahů Krušných hor orientovaných k SZ jsou odvodňovány do Německa. K dalším místním vodním tokům náleží Blatenský potok, Chodovský potok a Jáchymovský potok. Z větších rybníků jsou to Novorolský (19 ha) a Božičanský u Nové Role, Děpoltovický a Velký Rybník (50 ha) u Hroznětína, Horní Štít, Dolní Štít a Nový Borek u Ostrova. Krušné hory patří k významným evropským rozvodím a byly vyhlášeny chráněnou oblastí přirozené akumulace vod.

Podnebí v oblasti hřebenů hor je drsnější, s prudkými bouřemi a větry, zejména v podzimním období. Zima bývá dlouhá, studená a pouze krátké léto, které bývá poměrně teplé. Průměrné roční teploty se pohybují v rozmezí od 4 do 7 C. Ve výšce 900 m, jsou teploty v průměru 4 C, v 1 200 m a jsou 2,5 C. Srážky mezi 600 až 1 200 mm v závislosti na nadmořské výšce a orientaci svahů. V zimě sněhová pokrývka dosahuje místy až 4 m. Sníh zde padá až 100 dní v roce (ve výšce 1 200 m je to až 214 dní). Mrazíky se vyskytují v červnu a v září. Celkově v Krušných horách převládají severozápadní větry, vlhké a studené, které přinášejí rychlou změnu počasí.

Geologická historie Krušných hor začíná v předprvohorním období, kdy se patrně vytvořily nejstarší usazeniny a vyvřeliny, později změněné vlivem tlaků a tepla v hloubce zemské kůry na tzv. šedé a červené ruly. Geomorfologický vývoj celé soustavy byl silně ovlivněn až třetihorní zlomovou tektonikou, která způsobila silné poklesy na jv. Straně pohoří a vznik jezerních depresí jako např. Komořanské jezero na Mostecku. Pohyby na zlomových liniích, které se několikrát opakovaly, usnadnily také práci povrchové vodě a přispěly tak ke vzniku hlubokých příčných údolí v Krušných horách a mocných kamenitých sutí a jiných zvětralin na horských svazích. V horách se odedávna těžily rudy obsahující měď, cín, stříbro, olova a železo. Později se k nim přidávaly ještě kobalt, nikl a v 20. století uran. Mezi nejvýznamnější patřila ložiska Cínovec, Měděnec. „Lidé se v minulosti neustále snažili proniknout do zákonitostí přírody a poznat je. V kontextu s potřebami přežití využívali přírodní zdroje od pravěku až ke dnešku. Člověk se postupně seznamoval s rudnými i nerudnými ložisky, poznával a učil se kovy tavit, slévat a vyrábět z nich náradí a zbraně a z nerudných ložisek získával potřebné prvky. Počátek hornické činnosti na území dnešního státu lze odhadnout na dobu před 400 000 roky. Jednalo

se o dobývání pazourku poblíž Kadaně“ (Jiskra, 2005). Z dalších surovin je nejvýznamnější hnědé uhlí v podkrušnohorských pánvích, dále jsou to jíly v podloží hnědouhelných slojí a třetihorní keramické jíly. Významné jsou také krušnohorské rašeliny, které představují přirozenou zásobárnu i zdroj vody (jsou chráněny).

Pásmo Krušných hor přísluší do oblasti středoevropské květeny, která je charakteristická poměrně vlhkým a chladným podnebím a na prvohorních vyvěřelinách vzniklých chudých půd. Typickým porostem jižních svahů Krušných hor jsou smíšené a listnaté lesy, zvláště pak bukové (*Fagus*). Na nejteplejších jižních svazích lze nalézt zbytky doubrav, tvořených především Dubem (*Quercus*), Jeřábem břekem (*Sorbus torminalis*), Jeřábem mukem (*Sorbus aria*) a Lípou (*Tilia*). Podrost je tvořen mnoha druhy rostlin, ze kterých je třeba jmenovat především Lýkovec jedovatý (*Daphne mezereum*), Okrotice mečolistá (*Cephalanthera ensifolia*) a velké množství jiných rostlin, z nichž je velká část chráněných rostlinných druhů. Vyšší polohy Krušných hor jsou tvořeny bučinami. Tyto původní lesy byly díky těžbě částečně nahrazeny smrkovými a na náhorních rovinách změněny na pastviny (www.ceskehory.cz/krusne-hory/rostlinstvo.html). Zoologicky patří Krušné hory k zóně listnatého lesy, pro kterou jsou charakteristické živočišné druhy vázané na rozsáhlé komplexy lesních porostů s určitým výškovým členěním. Typické pro tuto zónu jsou především třídy ptáků a savců. Mezi savci se jedná například o Jelena evropského (*Cervus elaphus*), Daňky (*Dama dama*), Veverku obecnou (*Sciurus vulgaris*), Kunu lesní (*Martes martes*), Jezevci (*Meles meles*), Zajíci (*Lepus europaeus*) nebo Lišku obecnou (*Vulpes vulpes*). Mezi vzácné savce vyskytující se v oblasti Krušných hor patří Plch velký (*Glis glis*) a Plšík lískový (*Muscardinus avellanarius*), kteří žijí hlavně v pásmu zalesněné Buky (*Fagus*). Daňky a Muflony lze řadit k exotickým savcům chovaných hlavně v panských oborách, které se nacházejí v lokalitě Krušných hor. Běžnými druhy ptáků jsou Kukačka lesní (*Cuculus canorus*), Sojka obecná (*Garrulus glandarius*), Datel černý (*Dryocopus martius*), Strakapoud malý (*Dendrocopos minor*) a Strakapoud velký (*Dendrocopos major*) a mnoho dalších. V oblastech horských rašelinišť se doposud vyskytují Tetřivci (*Tetrao*). Podél toků horských potoků hnízdí Skorec vodní (*Cinklus cinklus*), Konipas horský (*Motacilla cinerea*) a Střízlík obecný (*Troglodytes troglodytes*). Ve skalních jeskyních a v málo využívaných budovách lze nalézt kolonie Netopýrů ušatých (*Plecotus auritus*), Netopýrů velkých (*Myotis myotis*) a vzácněji Netopýrů

černých (*Barbastella barbastellus*). V dobách minulých, kdy byly oblasti porostlé pralesy, zde žili i velké šelmy. Jejich výskyt se od dob tereziánských a josefínských snižoval díky zemědělské činnosti. Za třicetileté války se značně rozmnožili v Krušných horách Vlci (Vaniš), kteří však byli v 18. století vyhubeni. Stálou krušnohorskou zvěří byl i Medvěd (*Ursus*). Poslední byl však uloven v době Marie Terezie. Vzácně se v Krušných horách vyskytuje také Kočka divoká (*Felis silvestris*). Také se zde vyskytují dravý ptáci jako Ostříž lesní (*Falco subbuteo*), Krahujec obecný (*Accipiter nisus*) nebo Jestřáb lesní (*Accipiter guntilis*). V polovině minulého století zde hnízdil i Orel skalní (*Aquila chrysaetos*), (www.ceskehory.cz/krusne-hory/zivocisstvo.html).

Přírodní pozoruhodnostmi v Krušných horách dle zákona č. 114/1992 Sb. je několik. V posledních letech zde byla v této souvislosti vyhlášena celá řada přírodních parků, přírodních rezervací a přírodních památek představujících maloplošná chráněná území (David, Soukup, 2002). Přírodní parky jsou vymezovány za účelem ochrany krajinného rázu v územích s významnými soustředěnými estetickými a přírodními hodnotami. Kategorie přírodní park zahrnuje i všechny dříve vyhlášené oblasti klidu (§ 12 odst. 1) zákona. č. 114/1992 Sb.). Jsou to např. přírodní parky Zlatý kopec, Stráž nad Ohří. Dalším významným chráněným celkem jsou Chráněné krajinné oblasti. CHKO Slavkovský les zasahuje do řešeného území pouze v oblasti Lokte a okolí, byla navržena v roce 1974. Jedná se o osobitý krajinný celek se specifickou geologickou a geomorfologickou stavbou (údolí Ohře a Teplé), bohatými výrony minerálních pramenů a plynů a charakteristickou vegetací.

**Obrázek 3 Označení Národní přírodní rezervace Božídarské rašeliniště
Zdroj: autor (2011)**

K vyhlášení je navržen CHKO Střední Poohří. Zatím k vyhlášení nedošlo z důvodu nesouhlasných stanovisek některých resortů (Strategie rozvoje mikroregionu SKH-Z, 2008). V řešeném území se nacházejí i Ostatní zvláště chráněná území a to národní přírodní rezervace Božídarské rašeliniště, přírodní rezervace Malé jeřábí jezero (rašeliniště), Oceán (rašeliniště), Ostrovské rybníky (vzácné druhy ptactva), Rýžovna (vřesoviště), přírodní památky Boč (čedičová žíla), Vlčí jámy (propadliny po těžbě cínových rud), (David, Soukup, 2002).

5.2 Historie a kultura krušnohorského regionu

Vzhledem k názvu této kapitoly a hlavně ze samotného názvu regionu, kde citace „*krušné*“ by mohlo ledascos vypovídat o historickém vývoji a lidech, kteří zde působili a nadále žijí v těchto horách. V bližším pohledu, ale zjistíme, že se nejedná o synonymum těžkého a tvrdého žití v dříve skoro nedostupných končinách, ale toto je úzce spojeno se samotnou havířskou činností. Co tedy má společného „*krušné*“ s havířinou? Odpověď je, že přívlastek pochází ze slova „*krušiti*“, což znamená totéž, co rýžovat. Právě díky těžbě rud, přicházelo do Krušných hor mnoho lidí z různých koutů Evropy a do roku 1947 byly nejvíce obydlenými horami Evropy (Mikšíček, 2005).

Právě zde můžeme sledovat trvalejší osídlení zhruba od 16. století právě spojené s těžební činností. S těžbou přicházel ruku v ruce růst a rozvoj obcí a měst, která vznikala v rychlém tempu a i na velmi odlehlých a klimaticky náročných místech (Mikšíček, 2009).

Jak by se mohlo zdát a realita je taková, že těžařská činnost byla nemalým viníkem úpadku krušnohorského přírodního rázu. V komplexnějším rozboru však zjistíme, že nebyl jediným, jelikož jak je známo z dobových pramenů, tak významnou roli zde sehrálo i ukončení válečného konfliktu (II. světová válka) a následný odsun německého obyvatelstva. „ Tím, že odešli původní obyvatelé, kteří měli k místu opravdový vztah, odešla i odpovědnost za toto pohraniční území. Zanikla kultura, architektura, zemědělské využívání, multikulturalita a bohatství plynoucí z obchodně zdatných měst pod horami“ (Mikšíček, 2005). Nově příchozí obyvatelé již toto nahradit neuměli. Hlavně v souvislosti s těmito historickými ukazateli se následně začal rozvíjet i průmysl, který byl následně uplatňován ve velkých městech Podkrušnohoří. Zejména hnědouhelná těžba na Chomutovsku, Sokolovsku a

Mostecku. Důležitý chemický průmysl na Sokolovsku a plošná výroba porcelánu na Karlovarsku což se značně projevilo na tamní přírodě. Neplatí již, že většina z nás má Krušné hory zapsané jako oblast zahalenou smogem a postiženou imisemi, tedy území pro turisty nikterak lákavé. Rapidně nezměnil počet škodlivin v ovzduší a staré vytěžené plochy bývalých dolů jsou již ze značné části zrekultivované.

Obrázek 4 Model dobové těžby v regionu (muzeum města Jáchymov)

Zdroj: autor (2012)

5.3 Společenské poměry Krušných hor

Pro kulturně společenské akce, které se mohou odehrávat v lokalitě Krušných hor, ty jsou především koncentrovány do historického města Loket (Městská památková rezervace gotický hrad, barokní radnice, trojičný sloup), Ostrova (areál Zámku a Paláce princů), Jáchymov (radnice, měšťanské domy, důlní věž) a samozřejmě samotná lázeňská část, která je prezentována v souvislosti s Karlovými Vary. Další kapitolou společenských poměrů mohou být sportovní akce, které se konají v oblasti Božího Daru a Klínovce. Nabídka je především orientovaná v Krušných horách na zimní sezónu (sjezdové lyžování, snowboarding, biatlon, psí spřežení), ale také v létě je zde pestrá nabídka (cykloturistika, pěší turistika, jezdeckví, paraglidingu) na Klínovci, Božím Daru, Plešivci a vodáctví na Ohři (město Loket). Všechny výše uvedené kulturně, historické a společenské akce jsou významné produkty právě cestovního ruchu. Přírodní a společenské atraktivita jsou stěžejní pro rozvoj cestovního ruchu (Vitáková, 2007).

Obrázek 5 Abertamy – Akce místního spolku

Zdroj: autor (2012)

5.4 Doprava

Doprava patří mezi základní podmínky realizace, kdy zajišťuje styk mezi výchozím místem účastníka a navštěvovanou oblastí (místem) a rozhoduje o využívání prostoru cestovním ruchem, vůči kterému vystupuje jako základní služba (Hrala, 1997).

Dopravní služby jsou spojeny se zabezpečením přepravy turistů a jejich zavazadel. Je zde zahrnuta jednak vlastní přeprava, ale také je zde zahrnuto poskytnutí určitých informací jako např.:

- poskytování informací
- prodej dopravních cenin
- reklamaci

Prostřednictvím dopravních prostředků a komunikací zajišťuje přepravu osob do míst cestovního ruchu a umožňuje i pohyb návštěvníků uvnitř oblastí (Francová, 2003).

Dle Francové můžeme klasifikovat dopravu podle určitých třídících hledisek a to:

- 1) Z hlediska druhu dopravy
 - a) železniční doprava
 - b) silniční doprava (automobilová, autokarová)
 - c) letecká
 - d) námořní a říční
 - e) alternativní doprava (lanová, pásová, pohyblivé chodníky)
 - f) doprava v klidu (parkoviště)

- 2) Z hlediska teritoriálního
 - a) vnitrostátní
 - b) mezinárodní
- 3) Z hlediska periodicity
 - a) pravidelná (linková)
 - b) nepravidelná
- 4) Z hlediska doby
 - a) celoroční
 - b) sezónní (např. charterová – letecká přeprava)
- 5) Z hlediska placení
 - a) placená (např. letenka, jízdenka)
 - b) neplacená

Doprava zapojuje stále rozsáhlejší (i nové) oblasti (střediska) a to vnitrostátního a mezinárodního cestovního ruchu (Hrala, 1997). Zvyšuje jejich dostupnost. Moderní koncepce a plánování dopravy může a jistě umožňuje rozšíření masovosti cestovního ruchu ve stále větších prostorových dimenzích.

Potřeby dopravy v minulosti podnítily vybudování určitých zařízení souvisejících s dopravou a to např. mosty, viadukty, tunely a to i právě v horských oblastech (Hrala, 1997).

I v dokumentu s názvem Strategie rozvoje Sdružení Krušné hory – západ na období 2008 – 2013 se prokazatelně uvádí, že kvalitní dopravní infrastruktura představuje jeden ze základních předpokladů pro rozvoj tohoto území.

5.4.1 Silniční doprava

Automobilová doprava přispěla k masovému rozvoji cestovního ruchu a stala se objemem přepravovaných účastníků vedoucím odvětvím přepravy a ve vnitrostátním a mezinárodním měřítku (Hrala, 1997).

Je důležitá zvláště pro místa, která nejsou dosažitelná jinými způsoby dopravy (Francová, 2003).

Nejvýznamnějším silničním tahem je silnice I/13 (E442) Karlovy Vary – Ostrov – Chomutov – Děčín – Liberec. Na části této trasy a to konkrétně v úseku mezi Karlovými Vary a Ostrovem je kvalitní čtyřproudová komunikace. U města Ostrov se jedná o jeho dopravní obchvat. Obchvat Ostrova je důležitou spojnicí pro další

směry a to na Hroznětín, Merklín, Pernink, Potůčky. Součástí této dopravní sítě v tomto regionu doplňují a navazují zde silnice II. a III. třídy a další četné místní komunikace. Z těch důležitějších pro samotný cestovní ruch v tomto regionu důležitých je třeba vzpomenout na silnice II. třídy č. 220 (Karlovy Vary – Nejdek) a 221 (Karlovy Vary – Pernink – Potůčky). Ještě je třeba zmínit silnici používanou jako hlavní na hranice republiky I/25 (Ostrov – Jáchymov – Boží Dar – SRN).

Že je dopravní silniční síť velmi důležitým hlediskem je možno vyzorovat i z Koncepce rozvoje silniční sítě Karlovarského kraje, kde se hovoří právě dokončené a zkompletování silničního tahu E48 s vazbou na silnici A15 na německé straně a jedná se o silniční tah (Praha – Karlovy Vary – Cheb – SRN). Také je zde zmínka o nutnosti propojení v severní podkrušnohorské části kraje – tzv.. Podkrušnohorské paralely. Důvodem, proč právě je kladen důraz na tento záměr je jasný v postupné transformaci a rozvoje tohoto území. Dalším důležitým hlediskem zmíněným v tomto dokumentu je oprava a modernizace rizikových úseků (např. prudká a nebezpečná zatáčka na horizontu nad Jáchymovem) na silnici I/25.

5.4.2 Železniční doprava

Podle Francové (2003) jsou pro cestovní ruch důležité následující druhy přepravních služeb poskytovaných železnicemi:

- a) pravidelná doprava pro širokou veřejnost
- b) doprava rekreačními vlaky
- c) doprava zvláštními vlaky
- d) vlakový hotel (lůžkové a jídelní vozy na předem stanovené trase)

Železniční doprava funguje pro potřeby cestovního ruchu v kontinentálním měřítku především v přepravě na střední a velké vzdálenosti a byl prvním odvětvím moderní dopravy, které rozšířilo možnosti rozvoje a využití atraktivních oblastí (středisek) v mezinárodním měřítku (Hrala, 1997).

Jak se uvádí a prezentuje je obecně známo z map a jiných dokumentů, že na síť železniční dopravy je napojeno celkem 12 členských měst a obcí SKH-Z (Sdružení Krušné hory – Západ).

Z hlediska rozdělení lze popsat tratě následujícím způsobem:

- 1) Celostátní tratě: č. 142, trasa Karlovy Vary, dolní nádraží-Potůčky-hranice SRN (Johanngeorgenstadt)
- 2) Regionální tratě: č. 141, trasa Merklín-Dalovice
č. 143, trasa Chodov- Nová Role

Šetřením bylo zjištěno, že prioritním záměrem Karlovarského kraje je ve střednědobém časovém horizontu zkvalitňovat a modernizovat hlavní železniční koridory, a tratě celostátního významu s uvedením regionálních tratí do normového stavu.

Obrázek 6 Regionální železniční spoj na trati Karlovy Vary - Johanngeorgenstadt

Zdroj: autor (2012)

5.4.3 Veřejná doprava

Veřejná osobní doprava je v regionu zajišťována autobusovými linkami. Na autobusovou dopravu jsou v současnosti napojeny všechny obce v mikroregionu (SKH-Z, 2008-2013). V české republice zajišťuje autobusovou dopravu převážně společnost ČSAD (Česká autobusová doprava), ale také zde velice efektivně fungují soukromí autodopravci. V našem mikroregionu jsou to například firmy LIGNETA, CVINGER a další. Jako problém úplného ideálního využití tohoto druhu dopravy se může jevit neustálý vzestupný trend rostoucích nákladů na jejich samotný provoz. Týká se to hlavně území s malým a menším počtem obyvatel. Jako příčina tohoto stavu se může jevit postupné vysídlování a následné změny sociální – demografické struktury právě malých obcí v mikroregionu. Z jiného pohledu při posledním provedeném průzkumu bylo zjištěno, že na Karlovarsku obecně panuje téměř ve všech obcích spokojenost s úrovní autobusové dopravy v současné podobě.

5.4.4 Letecká doprava

Představuje nejrychlejší způsob přepravy a v současné době roste její význam v mezinárodním cestovním ruchu. Výhodou letecké dopravy je její rychlost, pohodlnost, kultura cestování, velký rozsah poskytovaných služeb, velká kapacita přepravovaných osob a bezpečnost (Francová, 2003).

I v tomto druhu dopravy je zde v mikroregionu významné místo, kde je provozována. Reprezentací kraje a regionu je veřejné mezinárodní letiště Karlovy Vary. Karlovarský kraj klade důraz na zvětšení zázemí tohoto mezinárodního letiště s cílem zvýšit přepravní kapacitu a samozřejmě s tím související zvýšení podílu přímých letů i do vzdálenějších destinací. K tomuto slouží samozřejmě i moderní letadla světových výrobců. Nelze v této souvislosti zapomenout na vyhlídkové lety provozované také z tohoto letiště, které právě návštěvníkům – turistům ukazují mimo jiné i vrcholky Krušných hor. Již v minulosti došlo k prodloužení a rozšíření vzletové a přistávací dráhy a to konkrétně o 500 m na východní straně letiště. Všechny záměry Karlovarského kraje týkající se tohoto mezinárodního letiště jsou uvedeny v Zásadách územního rozvoje Karlovarského kraje z roku 2010.

Obrázek 7 Mezinárodní letiště Karlovy Vary

Zdroj: autor (2011)

5.4.5 Vertikální doprava

V tomto odkazu se budeme zabývat specifickým stylem dopravy. Hrala (1997), uvádí, že vertikální doprava (lanovky, vleky) je odvětvím, jehož rozvoj byl vyvolán především potřebami cestovního ruchu, aby došlo k zpřístupnění horských a vysokohorských oblastí a došlo k umožnění masového rozvoje zimní a letní rekreace.

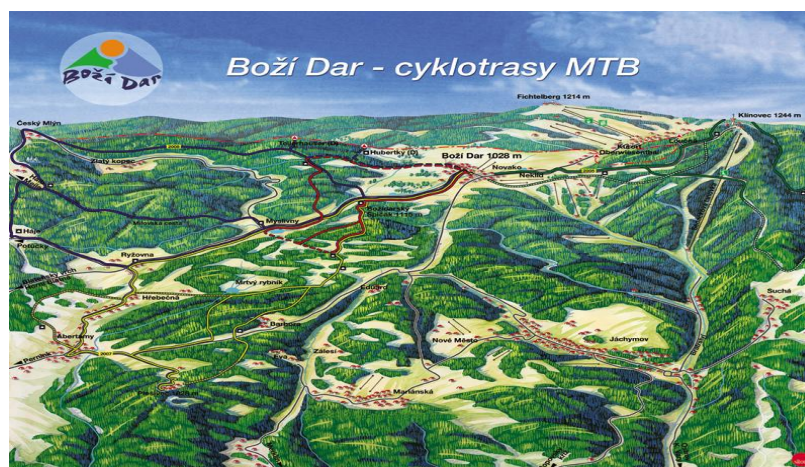
V těchto oblastech pak dochází podle místních poměrů na její následné různé provozní typy. Tato doprava přímo zasahuje do mikroregionu Krušné hory – západ a je vítanou atrakcí při každé návštěvě určité obce, nebo, lokality v tomto regionu. Najdeme zde nespočet vleků určených k provozování zimních sportů (Boží Dar, Abertamy, Potůčky, Jáchymov, Nové Hamry). Lanovky, ale mají i v době provozování letních sportů velký význam (cyklistika, turistika). Zde se jedná o lanovky sedačkové, které jsou v současné době např. v Jáchymově a na Klínovci. Jedná se o lanovku vedoucí z Jáchymova na Klínovec (na vrchol nejvyšší hory Krušných hor 1244 m) a také o lanovku sedačkovou Klínovec – sever, která byla nově otevřena.

5.4.6 Cyklistická doprava

Je třeba hned na začátku konstatovat, že se jedná o typ dopravy, která společně s hromadnou dopravou vytváří potřebnou společensky prospěšnou alternativu a to proti individuální automobilové dopravě. Během posledních let je jedním z nejvíce se rozvíjejících se odvětví dopravy. Pro své nesporné přednosti, především z hlediska minimálních dopadů na životní prostředí a také podporu rozvoje samotného turistického ruchu. Cyklistika je vnímána jako integrální část, která se dělí z hlediska kompetencí do oblasti dopravní obsluhy území představující resort dopravy a oblasti cykloturistiky představující resort místního rozvoje. Během posledních několika málo let přestává být pouze individuální záležitostí a plynule přechází do městského i regionálního plánování (budování cyklostezek). Nabízí značnou flexibilitu při pohybu v městském prostředí a částečně řeší i dopravní obsluhu v regionech. Propojení cyklistické infrastruktury formou městských sítí cyklostezek, regionálních a mezinárodních sítí cyklotras umožňuje současně plynulý pohyb cyklistů a cykloturistů (Růžička, 2002).

Cyklistická doprava je nedílnou součástí dopravního systému, avšak je bez-emisní, nehlukná, nespotřebovává neobnovitelné zdroje energie, neovlivňuje klima Země, nezpůsobuje kyselé deště, neemituje toxické látky, není náročná na prostor, nepřispívá k obchodnímu saldu za dovoz uhlovodíků a téměř nevytváří externí náklady za škody na přírodě, majetku a zdraví, tak jako jiné druhy zejména motorové dopravy (Seymour, 2001).

Pod patronací SKH-Z byly již v minulosti realizovány některé nové hlavní cyklotrasy, a to ať již v podobě přímo samostatně vedených stezek, nebo stezek kombinovaných. Kombinovaných – znamená, že z části jsou vedeny po stávajících komunikacích a z části po samostatném tělese stezky. Následovala další část, která hlavně směřovala k možnému propojení těchto stezek do větších ucelených částí. Značení těchto tras celorepublikově koordinuje a následně se o něj stará Klub českých turistů Praha. Tato koordinace probíhá ve spolupráci s Karlovarským krajem – odborem regionálního rozvoje a také s dalšími zainteresovanými subjekty. Těmito subjekty jsou samozřejmě přímo zapadající samosprávy do tohoto regionu jako samotný mikroregion a obce. V letech 2007/2008 bylo provedeno značení cyklookruhů 2000, 2005, 2008 v horské oblasti Božího Daru, Klínovce, Abertam, Perninku, Potůčků a Jáchymova. Budování cyklotras je plánováno i do budoucna. Jak je uvedeno ve Strategii rozvoje Sdružení Krušné hory – západ na období 2008-2013 budou se budovat a již se budují nové trasy. Jedná se o řešení cyklotras v okolí Ostrova ve směru na Jáchymov, Ostrov směrem na Hájek, Otovice, Dalovice, Karlovy Vary.

Obrázek 8 Mapa cyklotras v okolí Božího Daru

Zdroj: <http://www.bozidar.cz/cz/cykloturistika>

Cyklotrasy v regionu Sdružení hory – západ:

- 1) 2010: Ostrov-Hroznětín-Velký rybník-Sadov-Karlovy Vary
- 2) 2011: Ostrov-Vojkovice-Damice-Krásný Les-Osvinov-Stráž nad Ohří
- 3) 2012: Ostrov-Horní Žďár-Jáchymov-lanovka na Klínovec
- 4) 2013: Nová Role-Děpoltovice-Velký rybník-Hroznětín
- 5) 2014: Tisová-Nejdek-Nová Role-Stará Role-Doubí-Loket

- 6) 2015: Nejdek-Tisová-Pernink
- 7) 2016: Locket-Hory-Nová Role
- 8) 2002: Potůčky-Podlesí-Plešivec-Abertamy-Pernink
- 9) 2000: Pernink-Nové Hamry-Rolava
- 10) 2005: Boží Dar-Neklid-Suchá-Klínovecká rozcestí
- 11) 2198: Velichov-Ostrov-Merklín-Hřebečná-Abertamy-Pernink
Horní Blatná-Ryžovna-Potůčky

Obrázek 9 Ukazatele cyklotras v obci Pernink

Zdroj: autor (2011)

5.5 Technická infrastruktura

Jedná se o základní potenciál pro řádnou kvalitu lidského života. Je jasné, že je jednou ze základních charakteristik daného území. Je nutné si zde vybavit zásobování obyvatelstva daného regionu kvalitní pitnou vodou, odvádění a čištění odpadních vod, plynofikace, kvalitní zásobování elektrickou energií. Samozřejmě také nelze zapomenout na internetové připojení, kvalitní GSM signál většiny operátorů v regionu. I když stav v posledních letech má velmi vzestupnou tendenci, tak i přes to se najdou obce, kde naprosto chybí vodovodní a kanalizační sítě, nebo zde úplně chybí nebo jen částečně zasahuje signál GSM. Právě třeba v oblastech vodního a odpadového hospodářství je vhodná integrita (spojení do větších projektů). Pokud k tomu dojde je následně možnost čerpat prostředky z národních nebo evropských fondů určených právě pro tyto případy.

Strategie rozvoje Sdružení Krušné hory – západ na období 2008 – 2013 uvádí, že v regionu je vybavení domů vodovodem 95,5 %, plynem 70 % a ústředním topením 69 %. Naopak pouhých 13,4 % domů má přípojku na kanalizační síť. Největší podíl v připojení tvoří samozřejmě Jalovice, Jáchymov, Ostrov a Loket. Opačným trendem, kde nejsou zatím žádné nebo jen malý podíl přípojek jsou obce Děpoltovice, Krásný Les a Smolné Pece.

Proč je důležité zásobování vodou nebo odkanalizování v této oblasti? Odpovědět můžeme jednoduše, neboť již v první fázi může dojít, pokud nejsou tyto technické věci součástí infrastruktury k zabránění případné budoucí realizaci podnikatelského záměru. A tento přímo souvisí s cestovním ruchem a jeho rozvojem v tomto regionu. Členové Sdružení Krušné hory – západ jsou však i zároveň členy Vodohospodářského sdružení Karlovy Vary. Samozřejmě na závěr, lze třeba konstatovat nutnost dobudování a zkvalitňování sítí technické infrastruktury jako jednu z hlavních priorit rozvoje většiny obcí v regionu. Nelze zastírat v tomto smyslu závislost na finančních možnostech jednotlivých obcí.

5.6 Doprovodná infrastruktura

Hlavním cílem vytvoření a prezentace doprovodné infrastruktury je rozvinutí cestovního ruchu v celé oblasti mikroregionu SKH-Z. Tato doprovodná infrastruktura při své určité kvalitě prodlouží a zkvalitní dobu pobytu v lokalitě každého návštěvníka – turisty. Podle Jetmara (1 vydání) doprovodná infrastruktura cestovního ruchu dotváří prostředí pro realizaci volnočasových aktivit návštěvníků, a to zvláště v regionech, které se zaměřují na rekreační cestovní ruch respektive pobytově - rekreační turistiku.

Dle Malé (1999) jsou předmětem nabídky v turismu objekty představované souhrnem atraktivit, služeb, hmotných statků a užitečných efektů, které jsou v určitém místě a čase k dispozici pro uspokojení potřeb účastníků turismu a které prodávající chtějí na trhu turismu realizovat.

Rozdělit tuto nabídku lze dle Malé (1999) na dvě podstatné součásti:

1. Atraktivita cílových míst
2. Vybavenost cílových míst

Chápat atraktivitu v tomto slova smyslu je nutné si vybavit jako něco, co je dominantní složkou nabídky a má schopnost „přitáhnout“ turisty – návštěvníky do cílové destinace. Dá se obecně konstatovat, že rozhodují o využití daného prostředí pro konkrétní typ turismu z hlediska motivace návštěvníka.

Dle Malé (1999) lze atraktivitu dělit na následující skupiny:

- přírodní atraktivita (klimatická, morfologické a hydrologické podmínky)
- kulturně-historické atraktivity
- organizované atraktivity
- společenské atraktivity

Vzhledem k výše uvedenému popisu dochází v příhraničních oblastech k poměrně širokému budování a zkvalitňování pěších a turistických tras, cykloturistických tras, naučných stezek, hippostezek a lyžařských běžeckých tratí, které jsou samozřejmě doplněny vybavením pro zvýšení komfortu samotných turistů. Tímto zvýšeným komfortem jsou:

- odpočinkové stanoviště, pikniková místa
- přístřešky, lavičky, dětské prolézačky
- informační a mapové tabule

Také se nesmí při samotném budování, provozování zapomínat na bezpečnost a standard tras. Do tohoto odvětví lze zařadit bezpečné přechody, rozšíření či zpevnění povrchu trasy, bezpečné křížení tras, přemostění, značení a to vše v souladu s platnými předpisy. Také se zde nemůže zapomenout na důležitou součást těchto doprovodných aktivit a to na budování a provoz záchytných parkovišť, sociálních zařízení, úschovny kol a lyží a také hlavně vytvoření podmínek ke kumulaci a určení místa pro odpad, který se vytvoří v souvislosti s turismem.

V mikroregionu SKH-Z existuje celá řada turistických atraktivit, které mohou přilákat a zaujmout velký počet turistů-návštěvníků. V mikroregionu máme možnost využít jak přírodních, tak kulturních či historických zajímavostí. Vzhledem k těmto ukazatelům má velký předpoklad stát se velmi atraktivním místem pro trávení volného času-dovolené.

Samotné budování této doprovodné infrastruktury se provádí samozřejmě pomocí fondů z Karlovarského kraje, soukromých sdružení nebo subjektů, ale také z fondů mikroregionů, obcí a hlavně z fondů EU.

5.6.1 Naučné stezky

Naučné stezky jsou zpravidla vyznačované výchovně vzdělávací trasy vedené přírodně nebo kulturně pozoruhodnými prostory, na nichž jsou vybrány některé významné jevy a objekty. Výklad na stanovených místech se podává zpravidla na informačních panelech (obrázek č. 13), nebo v průvodcovském textu, případně kombinací obou způsobů. Pokud se vyskytnou jen ojedinělé významné jevy a objekty, které neumožňují účelné vytvoření naučné stezky, zřizují se u nich bodové informační panely (Schneider, a kol. 2008).

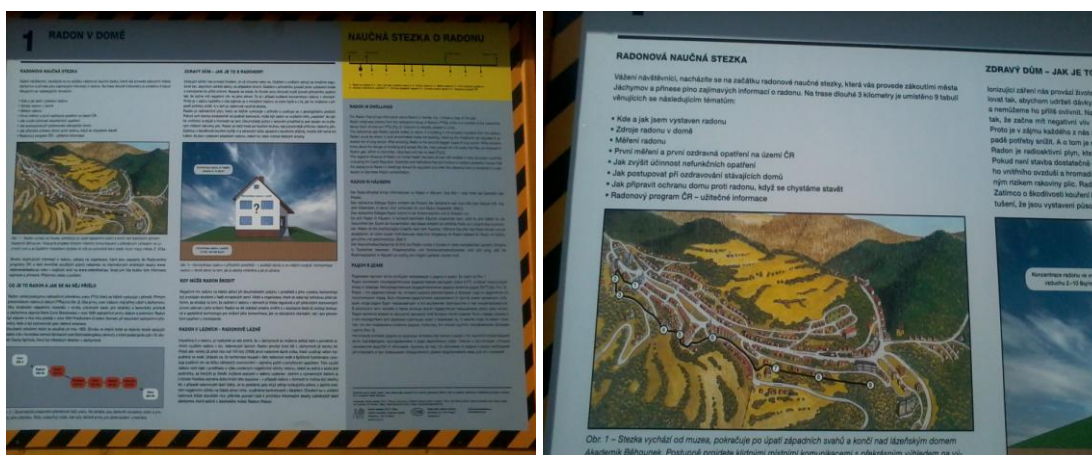
Obrázek 10 Abertamy - Informační panely naučné stezky Alexandra Wüsta a Horské

Zdroj: autor (2012)

Stávajícími naučnými stezkami v mikroregionu SKH-Z jsou:

- Božidarské rašeliniště (začíná na Božím Daru má 12 zastavení a její délka je 3,2 km)
- Horní Blatná – Vlčí jámy (začíná v Horní Blatné, vede k Blatenskému vrchu s rozhlednou má 7 zastavení a její délka je 3,7 km)

- Blatenský příkop (začíná na Božím Daru u rotundy, vede podél Blatenského příkopu a končí u naučné stezky Vlčí jámy u Horní Blatné má 23 orientačních bodů a její délka je 11,5 km)
- Boží Dar – Ježíškova cesta (začíná a končí na Božím Daru, má 2 různě náročné okruhy, na kterých děti řeší různé úkoly, za jejichž správné řešení dostanou na Infocentru malé dárky, okruhy mají kratší 5,6 km a delší 12,9 km)
- Jáchymovské peklo (vznikla na památku vězňů z jáchymovských dolů, má informace o dolech, přírodě Krušných hor a pracovních táborech, je dlouhá 8,5 km)
- Abertamy – Plešivecká, Hřebenná, 17 Abertamských zastavení

Obrázek 11 Radonová naučná stezka Jáchymov

Zdroj: autor (2012)

Nelze v této kapitole opomenout možnost poznání minulosti a historie v mikroregionu. K tomuto účelu v době případně nepřízně počasí k aktivní relaxaci v době rekreace-dovolené lze využít i možnost navštívit muzeum. Tato muzea nejsou vzácným sortimentem v mikroregionu SKH-Z. K těm nejzajímavějším patří:

- Muzeum Boží Dar (historie hornického městečka Boží Dar)
- Muzeum Jáchymov (ukázky nerostného bohatství v Krušnohoří, dějiny Jáchymova, historie těžby)
- Muzeum Oberwiesenthal (historie lyžování a dalších zimních sportů)

Obrázek 12 Muzeum města Jáchymov

Zdroj: autor (2012)

5.6.2 Sportovní areály

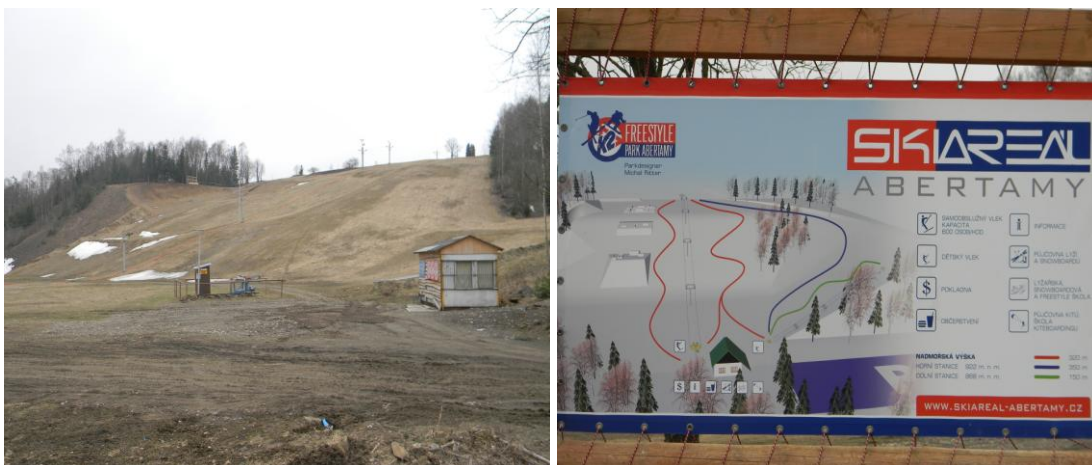
Pokud se zabýváme využitím mikroregionu a to v různých lokalitách, tak nesmíme zapomenout věnovat pozornost i výstavbě a modernizaci zařízení, které bezprostředně slouží k aktivnímu trávení volného času. Příkladem jsou lyžařské sjezdové areály, adrenalinová centra, centra bowlingových a tenisových hal, hřišť na minigolf, wellness center, rozhledny apod. (Jetmar, 1. vydání). Rozvoj této doprovodné infrastruktury je typickým příkladem aktivity podporované prostřednictvím programů přeshraniční spolupráce. V tomto směru má mikroregion od každého trochu a opravdu si zde turista najde, co ho zajímá, kde by chtěl případně trávit svůj čas, kterému by se věnoval intenzivněji.

5.6.2.1 Lyžařské areály

V regionu Sdružení Krušné hory – západ jsou velmi dobře vybaveny podmínkami pro zimní sporty a to opravdu všech kategorií. Základem je vytvoření, modernizace a provoz skiareálů, nových lyžařských vleků. Důležité jsou kvalitní zázemí jako parkoviště s odpovídajícím počtem parkovacích míst, občerstvení, sociální zařízení. Nesmíme zapomenout také na dosažitelnost horské služby v případě úrazu. Do těchto areálů se zahrnují lyžařské a běžecké střediska. Z pohledu k životnímu prostředí je třeba uvést, že sjezdové lyžování představuje ze všech druhů aktivní turistiky největší zátěž pro krajinu. Už jen zabráním rozsáhlé plochy pro vybudování potřebné infrastruktury jako jsou právě sjezdovky a vleky. Oproti tomu běžecké lyžování je k přírodě daleko šetrnější. Při dostatečné výšce sněhové pokrývky nepředstavuje běžecké lyžování pro okolní přírodu riziko.

Mezi významná lyžařská a běžecká střediska v západní části Krušných hor patří:

- Klínovec
- Boží Dar
- Jáchymov
- Mariánská
- Abertamy (obrázek č. 12)
- Horní Blatná
- Nové Hamry
- Pernink
- Potůčky

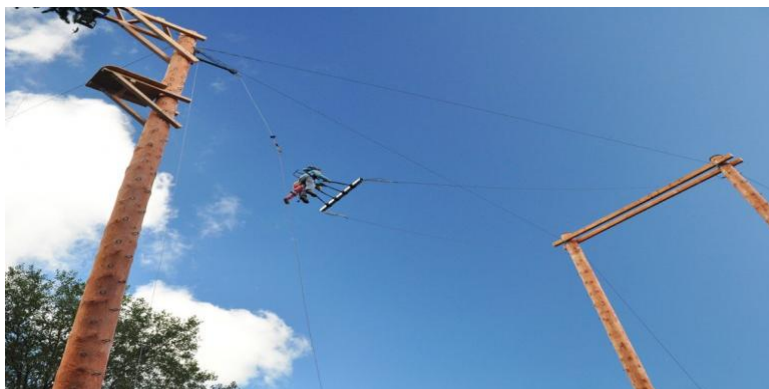
Obrázek 13 Skiareál Abertamy

Zdroj: autor (2012)

5.6.2.2 Adrenalinová centra

V tomto trendu i zde v mikroregionu SKH-Z se po jeho otevření nachází adrenalinový ráj pro sportovce. Na ploše areálu Plešivec se otevřela návštěvníkům a turistům Krušných hor nová možnost nabídky pro trávení volného času. Lanové centrum, které je součástí areálu Plešivec je rozděleno do dvou center. Jedno centrum je určeno pro děti a druhé pro dospělé. Každé lanové centrum má překážky, kde lanové centrum pro dospělé má 23 překážek. Je zde i obří skok a houpačka. Překážky jsou umístěny na smrkových stromech ve výškách od 4 m do 12 m nad zemí. O bezpečnost je postaráno tak, že každý je vybaven lezeckým vybavením. Areál je nový a překrásný. Je umístěn v lesním porostu, kde se nachází vybavení potřebné

k provozu s odpovídající parkovací plochou. Centrum si zaslouží pozornost turistů-návštěvníků a já to mohu potvrdit z vlastní zkušenosti.

Obrázek 14 Areál Plešivec (lanové centrum)

Zdroj: <http://www.kvregion.cz/cz/aktualne/areal-plesivec-adrenalinovy-raj-pro-sportovce-30>

5.6.3 Rozhledny

Jedná se téměř vždy o stavbu s možností vyhlídky, s možností uzavřeného, nebo otevřeného prostoru, který je vyvýšený nad okolním terénem a krajinou. Rozhledny stojí na kopcích, jsou většinou vysoké, štíhlé a působivého vzhledu. Turisty přitahují, široké veřejnosti poskytují cíl procházek, kde vystoupají na vrchol a získají tak nadhled nad krajinou. Krušné hory tvoří souvislý horský masiv na hranicích mezi Českou republikou a Německem. Proto se zde nachází plno míst ve vyšších polohách, které umožňují pozorovat krajinu a široké okolí. Nouza (1999) uvádí, že by skutečná rozhledna měla splňovat několik základních kritérií. Musí se jednat o vyhlídkovou stavbu:

- vytvořenou lidskou činností
- určená či dodatečně upravená k účelům rozhlížení
- s vyhlídkovým prostorem umístěným alespoň několik metrů nad okolním terénem
- přístupná veřejnosti (i jen v určitém časovém období)
- všeobecným povědomím je jako rozhledna uznávaná

V krušnohoří si místní obyvatelé sdružení v početné spolky uvědomili, že pro turisty, kteří začínali ve významném množství navštěvovat většinu pohoří Čech, je potřeba vytvořit zázemí a nabídnout jim krásná místa pro výlety. Začaly tak vznikat průvodce po horách, začaly se tisknout pohledy a hlavně stavět rozhledny a hotely (Mikšíček, 2005).

5.6.3.1 Rozhledna Tisovský vrch

V současné době rekonstruovaná rozhledna na samotném Tisovském vrchu s výhledem na jihozápadní Krušnohoří. Nachází se ve výšce 977 m a nachází se nedaleko města Nejdek. Její počátek se datuje do roku 1897, kdy byla postavena někdejší krušnohorskou jednotou. V roce 1995 byla prohlášena za kulturní památku. V ideálním počasí, se můžeme kochat pohledem na Krušné a Doupovské hory. K této rozhledně je možnost přístupu pěší formou, na kole, ale pokud půjdeme pěšky, určitě nám usnadní cestu, přítomnost železniční zastávky Tisová. Pokud se budete ptát v okolí na cestu k této rozhledně a zeptáte se na Tisovský vrch, na které se rozhledna nachází, můžete se dočkat odpovědi, že na „Pajndlu“ je rozhledna přístupná. Pajndl je dosti často užívaný název Tisovského vrchu. Samotná rozhledna je kamenná s otevřeným ochozem. U věže můžeme najít i zbytky bývalého hostince a to z doby, kdy zde probíhal opravdu čilý turistický ruch.

5.6.3.2 Rozhledna Blatenský vrch

První zmínka o této rozhledně pochází z doby, kdy byla postavena a to v roce 1913 a do provozu byla uvedena společně s přilehlou horskou chatou. V této stavbě můžeme vidět podobnost s rozhlednou na Tisovském vrchu. Rozhledna je kamenná a 21 metrů vysoká s dřevěným pláštěm. Stojí na Blatenském vrchu (1041 m) nad obcí Horní Blatná. Z Horní Blatné vede na kopec naučná stezka. Největší rozmach se děl okolo rozhledny do 40. let. Důvody následného útlumu tohoto turistického místa, je jednoduchý. Vrch byl zabrán armádou, kdy nakonec došlo k zbourání horské chaty. Pokud zde budeme, můžeme se kochat výhledem na všechny světové strany. Zajímavý a impozantní pohled je však směrem na sousední Německo.

5.6.3.3 Rozhledna Plešivec

Rozhlednu Plešivec najdeme cca 3 km jihovýchodně od obce Abertamy. Rozhledna je zděná, 19 m vysoká. Vysoká rozhledna poskytuje další výborný výhled na západní Čechy, masiv Krušných hor, sousední Sasko, Slavkovský les a Doupovské hory. Jedná se o další dominantu horské krajiny a dokládá to i pohled z Božího Daru (obrázek 15). Z této rozhledny je možné vidět Jáchymov, Karlovy Vary a nejvyšší horu Krušných hor Klínovec (1244 m). Také je velice dobře vidět další vysokou horu, ale na německé straně s názvem Fichtelberg (1214 m). Rozhledna je dobře dostupná po asfaltové silnici, nachází se u ní hotel a stanice horské služby.

Obrázek 15 Pohled na horu Plešivec z pohledu od obce Boží Dar

Zdroj: autor (2011)

5.7 Kvalita životního prostředí

Na území mikroregionu Krušné hory – západ se nachází také ta území, která nejsou jen zajímavá z hlediska kultury, historie, životního prostředí, sportu a jiných hledisek, ale nacházejí se zde také území devastovaná těžbou uhlí, kaolínu, rud, kamene, rašeliny. Také území devastovaná ukládáním odpadů, území denaturalizovaná imisemi a zemědělskou činností (Strategie rozvoje SKH-Z, 2008). Nejrozsáhlejší devastované území mikroregionu se nacházejí v oblasti Sokolovské pánve (Chodov, Nová Role), devastace těžbou se projevuje ve větším rozsahu také v okolí Jáchymova. Těžba kamene (Děpoltovice) a rašeliny se projevuje jen lokálně, ale často v cenných přírodních lokalitách. Devastace ukládání odpadů se projevuje izolovaně po celém řešeném území.

Nejvýznamnějším faktorem devastace území na Karlovarsku a Sokolovsku je povrchová těžba hnědého uhlí, méně významným pak povrchová těžba kamene a

kaolinu. Prací, na takzvané obnově krajiny, neboli rekultivaci v průběhu doby se mění názory na poměr jednotlivých druhů rekultivací. Dimitrovský (2001), uvádí dělení rekultivací na zemědělské (orná půda, trvalé travní porosty), lesnické (listnaté porosty, jehličnaté porosty), hydrické (zbytkové jámy, výsypky) a rekultivace ostatní. Současný trend ukazuje klesající podíl zemědělských rekultivací, a to ve prospěch rekultivací lesních, vodních a využití pro další urbanistické funkce jako je výroba, rekreace, sport a podobně (Strategie rozvoje SKH-Z, 2008).

Důležité jsou i staré zátěže po těžbě cínu, stříbra a jiných rud. Jednalo se zejména o oblasti Horní Blatné, Abertam vedoucí až do Jáchymova. Území takto dotčená jsou zadokumentována v mapových podkladech – obrázek 16 (www.cenia.cz). Největší zatíženou oblastí je území vymezené katastry měst a obcí Potůčky, Horní Blatná, Abertamy, Ostrov, Jáchymov, Mariánská a Boží Dar. Jednotlivé lokality většinou obsahují kamenivo podprůměrné kvality s obsahem důlního odpadu (dřevo, železo, stavební odpad), u řady hald představuje také problém radioaktivita hornin.

Obrovské ekologické škody byly v minulosti způsobené zejména masivním spalováním ně vždy kvalitního hnědého uhlí v podkrušnohorských elektrárnách. Krušné hory se od 70. let 20. století staly synonymem pro mrtvé lesy, kyselé deště a měsíční krajinu. Historie je však ještě hlouběji stanovená na dobu, kdy některé společnosti si u svých dolů stavěly kromě nutných třídíren také další zpracovatelské zařízení, jelikož mohly zpracovat uhlí přímo na místě. Jednalo se o sušárny, plynárny, koksovny, briketárny a elektrárny. Poslední jmenované měly velikou výhodu, že podléhaly výkyvům v odbytu daleko méně, než uhlí. Tím měl takový důl zajištěn stálý odbyt méně výhřevného prachového uhlí, jinak prakticky neodbytného, přímo v místě a navíc, nemusel nakupovat elektrickou energii od cizích dodavatelů (Jiskra, 1997). Těchto elektráren bylo několik jako:

- Elektrárna v Novém Sedle (1912-1968)
- Elektrárna v Královském Poříčí (1908-1965)
- Elektrárna v Habartově (1900-1965)
- Elektrárna v Dolním Rychnově (1886-1968)
- Elektrárna v Tisové (1959 - dosud v provozu)

Nelze opomenout také existenci dalších podobných znečišťovatelů prostředí v podobě skláren (D. Rychnov, Loučky), porcelánky (K. Vary, Nová Role). Také nelze opomenout problém nedobytnosti mouru a někdy i ořechu II. Zde se zrodila myšlenka briketování (Dolní Rychnov, Vřesová) jak uvádí Jiskra (1997).

Průmyslovými imisemi byla nejvíce zasažena střední a východní část Krušných hor. Krajina západně od Klínovce zůstala nejhorší devastaci ušetřena. Okolí Božího Daru, Horní Blatné, nebo Přebuzi se dnes vizuálně neliší od šumavských plání.

Obrázek 16 Mapa starých ekologických zátěží na území SKH-Z

Zdroj: www.cenia.cz

5.8 Spolupráce v regionu

V každém mikroregionu či regionu existuje celá řada určitých subjektů je zřejmé na první pohled do každého tohoto celku. V naprosto normálním prostředí, které si konkuruje, spolu tyto subjekty nekomunikují a každý provozuje určitou svou aktivitu individuálně. Na tuto aktivitu, kterou provozuje, může získat určité finanční prostředky z dotačních titulů, které jsou k tomuto účelu určeny. Získání dotačních titulů činí individuálně a je předpoklad a malá pravděpodobnost získání těchto prostředků z mnoha žádostí a projektů. Jak jsme již uvedli, veškerá Ministerstva ČR, která mají, určitým způsobem spojitost s cestovním ruchem mají k tomuto účelu vytvořené fondy a tím i možnost, čerpání finančních prostředků ze zahraničních fondů. Z těchto faktů vyplývá, jak velice důležitá a věci prospěšná je spolupráce na určité úrovni, formy spolupráce jsou, tedy různé a vždy vystihují podstatu této

spolupráce jako takové. Tedy jsou spolupráce. Spolupráce meziobecní, přeshraniční a Euroregiony.

5.8.1 Spolupráce mezi obcemi

Meziobecní spolupráce se promítá jako sdružení obcí (dobrovolný svazek obcí). Legislativně jsou v ČR možné i jiné způsoby. Pokud obce, podniky, organizace, spolky a další veřejné, soukromé subjekty se rozhodnou spolupracovat v jednom seskupení, v jednom mikroregionu dá se mluvit o „hroznu“. Tento „hrozen“ lze nazvat „klastr“. Tento odborný termín pochází z ekonomie. Hnací silou je podnikatelský duch a myšlení.

Jetmar (1. vydání), přirovnává klastr k odlišné formě prostorového uspořádání cestovního ruchu. Dále uvádí, že klastr cestovního ruchu představuje vysokou územní koncentraci aktivit cestovního ruchu, které jsou poskytovány vzájemně si konkurujícími podnikatelskými subjekty. Klastry napomáhají efektivnější dělbě práce mezi podnikatelskými subjekty a možnosti dosáhnout různých typů úspor ne straně firem a jejich klientů.

Klastry můžeme vyzorovat i v jiných odvětvích např. hospodářském (automobilky, porcelánky, dřevozpracující firmy). V cestovním ruchu lze tento výraz přirovnat k destinačnímu managementu (organizace cestovního ruchu).

5.8.2 Přeshraniční spolupráce

V první řadě je třeba si vysvětlit pojem hranice. Hranice vyznačovaly vždy příslušnost území k jednotlivým státům či jeho částem, často oddělovaly komunity, vzdálené i pouhých několik set metrů (Jetmar, 1 vydání).

Princip této spolupráce je stejný jako v předešlé kapitole citovaná spolupráce mezi obcemi. Specifikum je však spolupráce nebo jakákoliv interakce mezi určitými subjekty z území rozkládajících se na obrácených stranách hranice. V případě české republiky se odkazují a upravují tuto spolupráci příslušné zákony. Zvláště zákon o obcích či o krajích. Avšak i evropská legislativa intervnuje do této oblasti a jednotlivé subjekty mohou vytvářet speciální právní subjekty, které zastřešují různé typy spolupráce (Jetmar, 1 vydání).

5.8.3 Euroregiony

V první řadě je třeba si vysvětlit pojem hranice. Hranice vyznačovaly vždy příslušnost území k jednotlivým státům či jeho částem, často oddělovaly komunity, vzdálené i pouhých několik set metrů (Jetmar, 1 vydání).

Princip této spolupráce je stejný jako v předešlé kapitole citovaná spolupráce mezi obcemi. Specifikum je však spolupráce nebo jakákoliv interakce mezi určitými subjekty z území rozkládajících se na obrácených stranách hranice. V případě české republiky se odkazují a upravují tuto spolupráci příslušné zákony. Zvláště zákon o obcích či o krajích. Avšak i evropská legislativa intervnuje do této oblasti a jednotlivé subjekty mohou vytvářet speciální právní subjekty, které zastřešují různé typy spolupráce (Jetmar, 1 vydání).

6 Sdružení Krušné hory-západ

Sdružení Krušné hory-západ (dále jen SKH-Z) bylo založeno v roce 1994 s cílem zviditelnit dotčenou oblast, zvláště a hlavně z hlediska cestovního ruchu, při současném zachování přírodních a kulturních hodnot. Již výše jsme uváděli důvody, které vedou tyto sdružení k jejich založení v citaci (Rys, 2006). Dalším cílem tohoto konkrétního sdružení SKH-Z je i propagovat danou lokalitu ve smyslu získání a zvýšení zaměstnanosti, propagací soukromých subjektů, možností získání dotací pro komplexnější výhody dané lokality.

Mikroregion SKH-Z se nachází v Karlovarském kraji (v jeho severovýchodní části). V současnosti je tvořen 18 městy a obcemi: Abertamy, Boží Dar, Dalovice, Děpoltovice, Horní Blatná, Hroznětín, Chodov, Jáchymov, Jenišov, Locket, Nová Role, Nové Hamry, Otovice, Ostrov, Pernink, Potůčky, Smolné Pece a Stráž nad Ohří (Strategie rozvoje SKH-Z). Sousedí ze severní strany se SRN, s níž je propojen dvěma hraničními přechody a to: Boží Dar – Oberwiesenthal a Potůčky-Johanngeorgenstadt (zde i železniční). Území má rozlohu 368,9 km² (obrázek 17).

V Krušnohorské části sdružení má značně veliký potenciál pro odvětví cestovního ruchu. Zde se nachází atraktivní a zajímavý reliéf, pestrá krajina, kterou tvoří louky, lesy, pastviny a rašeliniště. Jsou zde léčivé prameny a jiné podobné zdroje (Jáchymov a Karlovy Vary), ale i jiná velice atraktivní lokality zajímavé z hlediska historie, přírody, kultury (Locket, Slavkovský Les, Ostrov). Zde je možné vidět

zanedbané silnice a cesty, podél kterých se nacházejí odpadky, černé skládky, které samozřejmě snižují atraktivitu určitých míst v regionu. Samotné Krušné hory jsou atraktivitou vyššího řádu s potenciálem horské destinace vhodné pro cestovní ruch v mnohých podobách. Je zde potenciál cestovního ruchu velmi vysoký vzhledem k přítomnosti cyklostezek, pěší a lyžařské turistiky a dalšími možnými podobami využití (Boží Dar, Klínovec, Potůčky).

Pro klienta je zde možnost cestovního ruchu v lokalitě určité společenské a kulturní aktivity, které je možné koncentrovat do historické části města Loket, Ostrova a také Jáchymova. Samozřejmě se také zde odehrávají různé sportovní akce, které jsou pak doprovázeny i účastí přítomných turistů a návštěvníků. Nejvíce sportovních akcí se pak koná v oblasti Božího Daru a Klínovce, zde samotná nabídka je orientovaná nejvíce na zimní sezónu (sjezdové lyžování, běžecké lyžování, snowboarding, biatlon, závody psích spřežení). V letních měsících (během letní sezóny) dominuje samozřejmě cyklistika, pěší turistika, jezdeckví (Děpoltovice, Boží Dar, Abertamy), ale také vodáctví a také rybolov (Loket). Samotné možnosti, lukrativnosti nabídek jsou popsány níže v jednotlivých kapitolách měst a obcí sdružení SKH-Z.

Obrázek 17 Mikroregion SKH-Z - členské obce

Zdroj: Strategie rozvoje Sdružení Krušné hory – západ na období 2008-2013, Karlovarský kraj 2008

6.1 Loket

Jedinečná poloha města je dána jedinečnými přírodními podmínkami, kde řeka Ohře obtéká ze tří stran skalní ostroh, na jehož nejvyšším bodě se tyčí hrad. Město vzniklo okolo roku 1240 a to za vlády krále Václava I. V dobových dokumentech se uvádí, že vznikl jako předhradí pevného královského hradu. Hrad nabyl na významu zejména po roce 1230, kdy sem bylo přeneseno ze Sedlce sídlo krajského úřadu a tím i město Loket se povzneslo. Hrad začal tvořit obranný celek společně s městem. Roku 1815 založili bratři Haidingerové porcelánku a město začalo těžit i ze vznikajícího turistického ruchu z blízkých karlovarských lázní (Beran, 2005). Do života města zasáhly významně obě světové války. Hlavně po II. světové válce byla většina původního německého obyvatelstva odsunuta. Událost tohoto typu budeme sledovat i u dalších významných měst regionu. V roce 1992 dostalo město zpět do svého vlastnictví hrad, který byl následně zrekonstruován, a bylo zde nově otevřeno městské muzeum. V současné době je zde působivé znázornění dobové mučírny v reálném vyobrazení. Rekonstrukce ve městě pokračovala také na městské zástavbě, hradbách a také na opravách hradu. Jádrem města Loket tvoří městskou památkovou rezervaci. Památkami na půdě města jsou budova radnice, kostel sv. Václava, sloup Nejsvětější Trojice a také kaple sv. Anny.

Obrázek 18 Pohled na město Loket

Zdroj: autor (2012)

Dále je třeba zmínit, že město Loket, leží na okraji CHKO Slavkovský les. V Lokti také působí několik kulturních, společenských a zájmových organizací. Pořádají výstavy místních výtvarníků, kulturní pořady pro veřejnost. Je zde přírodní divadlo, kde se pravidelně konají různé muzikální produkce a také třeba hudební festival

Uprostřed Evropy. Hrad Loket pořádá každoročně vánoční trhy, Slavnosti purkrabího Půty a další tradiční akce. Loketský automotoklub pravidelně pořádá v motokrosovému areálu nad městem významné závody motocyklů. Jak bylo výše uvedeno, město a samotné okolí je velmi dobrým výchozím bodem pro turistické cyklistické výpravy. Značnou popularitu provází možnost vodáckého sportu na řece Ohři. Jak bylo zjištěno frekvence tohoto využití je velmi intenzivní a oblíbená.

6.2 Nová Role

Jedná se o jednu z nejstarších obcí (podle dostupných pramenů), datuje se vznik osady mezi 11 – 12 století. Důležitou turistickou památkou tohoto města je kostelík sv. Michaela (postaven v letech 1240 – 1255). Dle dostupných historických zdrojů se jedná o nejcennější románsko gotickou památku z doby Přemysla Otakara I a Václava I. Zajímavostí u tohoto kostelíka je, že do současné doby je v přední stěně tohoto kostelíka viditelná dělová kamenná koule z dob švédských válek. Památka není z hlediska turistiky přímo vyhledávána, ale spíše slouží místnímu obyvatelstvu. Z hlediska turistického ruchu, zde je třeba v tomto směru zmínit železniční trať Karlovy Vary – Nová Role – Johanngeorgenstadt. Trať byla vybudována v roce 1899 a i v současné době plní velmi důležitou roli v cestovním ruchu. Dále co se týče tohoto města je zde potřeba zmínit existující chatové oblasti v okolí Nové Role a Novorolský rybník, který nabízí možnost koupání na koupališti a velmi oblíbený sportovní a rekreační rybolov.

Obrázek 19 Pohled na město Nová Role

Zdroj: autor (2011)

Chatové oblasti jsou v současné době obsazeny i trvale zde žijícími občany. Z místní znalosti jsou zde vlastníky i občané Německa. Co se týče vstřícnosti k turistům ze strany vedení města tak k tomuto lze konstatovat, že zde vzniklo u koupaliště turistické informační centrum s ubytovací kapacitou. Bylo však zjištěno, že k využití ubytovací kapacity dochází spíše ze strany firem (ubytování dělníků) působících v okolí.

6.3 Nové Hamry

Obec v tomto regionu, která byla založena v 15. století. Na založení měli velký podíl horníci, kteří zde těžili cín a železnou rudu. Největší rozmach hornické činnosti je z dobových pramenů spojován s rodem loketských hrabat Šliků. V 60. letech 19. století toto bylo ukončeno z důvodu rentability tohoto odvětví v této lokalitě. Důležité je zmínit, že tato lokalita byla vždy spojována s původní strukturou obyvatel a nelze opomenout sudetské Němce, kteří byli odsunuti po druhé světové válce. To byl důsledek poklesu folkloru a tradic Krušnohoří. Hlavně se projevilo u výroby perleťových knoflíků, plechových pocínovaných lžící a jemných krajek. V současné době je obec na vzestupu a rozvíjí se. Pro možnost rozvoje se buduje a zvyšuje intenzita cestovního ruchu, zejména se zaměřením na zimní sporty (parkoviště pro lyžaře, sjezdovky, upravené běžecké tratě).

Obrázek 20 Lyžařský areál Nové Hamry a Lyžařský areál TJ Nové Hamry

Zdroj: autor (2012)

Nelze opomenout, že se v této krajině provozuje letní turistika po přítomných naučných stezkách. Jsou zde četná ubytovací zařízení, kde se lze i stravovat. Vše je soustředěnou do centra obce u parkoviště sjezdovky, což je nespornou výhodou obce. Problémem se však jeví časté střídání majitelů nemovitostí a s tímto spojené změny směrem k turistům – ne vždy v kladném smyslu. Výhodou je hojná přítomnost chat a soukromých penziónů, kde je předpoklad stálého majitele a tady větší pohodlí a soukromý pro turistický sektor. Také blízká přítomnost lokality fantastické krajiny Jelení je velkou výhodou. Tato lokalita je velmi využívána pro houbaření a dlouhé procházky fantastickou, velmi málo dotčenou krajinou.

Obrázek 21 Nové Hamry centrum (v pozadí IC) a Informační tabule – Nové Hamry

Zdroj: autor (2012)

6.4 Pernink

Pernink založili roku 1532 horníci, které povolal český král. Malebná obec v údolí Bílé Bystřice, v níž se jako v jedné z mála zachovaly původní hrázděné stavby. Díky menšímu stavebnímu ruchu se zde zachovala původní tvář krušnohorské obce (Mikšíček, 2005). V dobových pramenech lze pozorovat i rozvinutí krajkářství a výrobků ze dřeva. Tyto výrobky a zaměstnání místních obyvatel v těchto oborech lze sledovat i v současné době. Patří k možnostem udržení zaměstnanosti v této lokalitě. S největší výrobou a to velmi vyhlášenou v okolí je zde nejstarší továrna na výrobu prošívaných dek. Opět také zde co se týká cestovního ruchu, je velmi důležité zde připomenout existenci železniční tratě Karlovy Vary – Potůčky. Přítomnost rekreačních objektů je velkým přínosem pro tuto krajinu a to jak ve směru

k cestovnímu ruchu zaměřeným na zimní sporty (přítomnost zimního ski areálu a běžeckých tratí), se zaměřením na cyklistické výlety. Obec se prezentuje velmi kvalitním a pohostinným ubytováním.

Obrázek 22 Pernink – Lyžařský areál a budova Obecního úřadu s Informačním centrem

Zdroj: autor (2012)

6.5 Potůčky

Obec vznikla jako hornická osada. Datuje se k 16. století, kdy se zde objevují první osadníci. Velice zajímavý pro tuto obec je vznik jejího jména. V historických a i současných pramenech se hovoří o roce 1723, kdy kronikář pocházející ze soudní obce Johanngeorgenstadt pojmenoval názvem Breitenbach. Současný název Potůčky se objevuje s koncem druhé světové války. Zpočátku byly Potůčky obcí rýžovníků podél Blatenského potoka. Postupně se zde začala objevovat výroba spojená s barvením látky a kůže, paličkování a další domácí výroby (Mikšíček, 2005). V obci se nacházela od začátku 20. století huť na železnou rudu a továrna amerických vlastníků na výrobu rukaviček. Bylo zde zaměstnáno až 500 obyvatel. Důležitou roli pro současný cestovní ruch je opět železnice z Karlových Varů. Velký rozkvět této obce v rámci cestovního ruchu, ale bývá spojován s nákupy v této lokalitě ze strany německé klientely. Samozřejmě se datuje do období po roce 1989. Tržnice, které zde vznikla na samotné hranici, byla zaměřené na levné zboží. S tímto přímo souvisí provoz této tržnice a nemalý přínos finančních prostředků do obecní pokladny. Tyto prostředky byly využity k vybudování krytého bazénu (aqua centra), tenisového kurtu, lezecké stěny i sauny a také lyžařského vleku a sjezdovky. V roce 2007 byl samotný přechod otevřen pro osobní dopravu, což se velmi pozitivně

projevilo na intenzitě cestovního ruchu. Dnes nabízí obec komfortní služby i pomocí zde provozovaných hotelů a restaurací a také hlavně díky již výše zmíněného příhraničního potenciálu.

Obrázek 23 Hraniční přechod Potůčky s Německem a místní vietnamské tržiště

Zdroj: autor (2012)

6.6 Smolné Pece

Smolné Pece jsou nejmladší obcí karlovarského regionu. Vznik se datuje na rok 1872. Typickým pro tuto obec bylo provozování smolaření, které spočívalo ve sběru a následného tavení smůly ve zvláštních „smolných pecích“. Pro cestovní ruch se nejedná o výraznou, přímo vyhledávanou lokalitu. V obci se nachází jeden hotel s ubytovacím zařízením, ale dle slov majitele není příliš obsazován nebo vyhledáván. Občerstvení je zde k dispozici zvláště cyklistům nebo přímo starousedlíkům. V minulosti zde bylo i tzv. „ZOO“ s názvem „Babiččin dvoreček“, kde byly, jak částečně exotická zvířata tak i zvířata domácí (obrázek 24). Velice vyhledávanou atrakcí byla jízda na koni, ale od roku 2008 byla činnost ukončena. Sám jsem tu byl několikrát se svými dětmi na celodenním výletě. V současné době disponuje obec krásnou okolní krajinou v podobě lesů, pastvin a luk, které obklopují Smolné Pece. Potenciál pro cestovní ruch lze i spatřovat v blízkosti jiných více atraktivních středisek (Nejdek, Karlovy Vary, Nová Role).

Obrázek 24 Smolné Pece – „Babiččin dvoreček“

Zdroj: archiv autora

6.7 Otovice

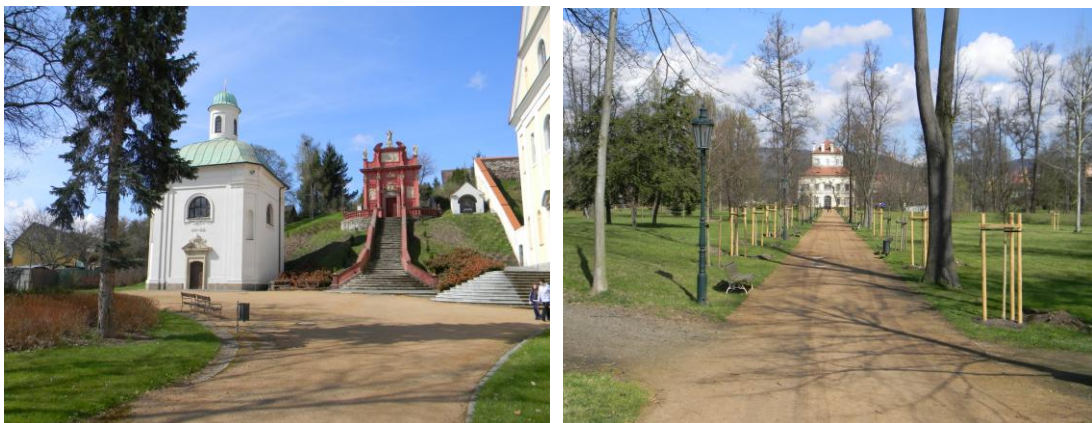
První zmínka o této obci se datuje do roku 1325. V souvislosti se vznikem zemědělské osady. Obec Otovice byla v minulých letech známá chovem koní. V současné době jsou předměstím Karlových Varů, ke kterým byla obec přičleněna v roce 1976. V současné době zde působí mnoho firem s areály, sklady a jejich provozy. Z hlediska turistického ruchu se jedná o průmyslovou oblast, kde se nepočítá s velkou aktivitou turistů. Je to spíše jen „satelit“ města Karlovy Vary s dobrou dopravní infrastrukturou do okolí regionu.

6.8 Ostrov

Vznik a první zmínky o tomto městě pocházejí z 13. století, kdy se zde hovoří o trhové vsi. Panovník Jan Lucemburský v roce 1331 stanovil město na úroveň města královského. Větší rozvoj získalo město železničním spojením v roce 1871. Tímto hlavně dochází k rozvoji průmyslu. Největší rozmach tohoto města je znatelný po druhé světové válce a to z důvodu, že se z tohoto města stává sídliště horníků (těžba uranu). Následně se zde vytvořilo a provozovalo několik stěžejních velkých podniků – továren jako Škoda (výroba trolejbusů), Tesla apod. Z hlediska turistického ruchu je zde několik míst nacházejících a majících velkou historickou hodnotu, přitažlivost a funkčnost pro současnou dobu. Zejména se jedná se o letohrádek v parku, Ostrovský hřbitov s kostelem sv. Jakuba, kdy je tato památka nejstarší památkou města (1225) se stylovými prvky románské a raně gotické architektury. Pozoruhodný je Posvátný okrsek, který tvoří několik posvátných památek. Jedním z nich je i

Piaristický klášter. Dříve součástí objektu armády České republiky a v této době byl ve velmi zuboženém stavu. Osobní zkušenost s touto dobou a vzhledem této památky mám i já jako voják armády, který v roce 1994 zde byl služebně zařazen. Určitě tyto památky mohou velice lákat k zastavení a prohlédnutí těchto skvostů tohoto města, které je i v současné době spíše industriálního charakteru. Pro toto město z hlediska větší prosperity v cestovním ruchu je vybudování rychlostní silnice, která sice z jedné strany vyvedla autodopravu mimo město na jeho obvod, ale ze strany druhé vzdaluje památky přímému pohledu při průjezdu tohoto města. Proč je důležitý tento průjezd po této rychlostní silnici? Odpověď je jednodušší než si může člověk myslet. Jedná se o hlavní silniční tah na město Jáchymov, Boží Dar a následně na hraniční přechod do Německa. Také však tvoří spojnici do další části Krušných hor (její východní části) a to do měst Kadaň, Klášterec a jiné. Z hlediska volného času a kultury tak se zde konají jarní trhy s předváděním řemesel (každý rok v březnu), kdy se tato akce těší hojně účasti jak řemeslníků ze základní umělecké školy, tak i návštěvníků ze širokého okolí a i cizinců. V měsíci září se pak ulice města naplní profi i amatérskými běžci při účasti na závodu Ostrovská míle. Probíhají zde i akce kulturního zaměření jako mezinárodní festival Uprostřed Evropy, přehlídka kulturních památek pod názvem Dny evropského dědictví, konání Michaelské pouti při příležitosti svátku sv. Michaela, dětského filmového festivalu Oty Hofmana, tradiční pořádání vánočních trhů a adventních koncertů a také pěvecké amatérské soutěže „Ostrovská veverka“.

Obrázek 25 Ostrov – Kaple sv. Floriána, sv. Panny Marie Einsiedelské a zámecký park

Zdroj: autor (2012)

6.9 Jáchymov

Jedná se také o historické město tohoto svazku, kdy jeho počátky se datují do první poloviny 16. století. Věhlas město získalo z doby nalezení stříbra a těžby, které samozřejmě úzce souviselo s velkým osídlením tohoto města i okolí. Z historie je nám známo, že město bylo obýváno slavnými učiteli, humanisty a reformátory. Také ve zdejší mincovně se razil Tolar – Dolar, ale také různé renesanční mince. Minulost je zde spojována s těžbou uranu stejně jako s městem Ostrov. Kapitola města Jáchymov je však také neblaze spojována s trestními tábory z dob normalizace. Důležitým znakem města je kvalitní lázeňská péče, která je možná větším spojením s tímto městem než hornictví. Jedním z lázeňských ústavů, který slouží pacientům a lázeňským hostům do současné doby je Radium Palace. Postaven byl v roce 1912. Pro turistiku je poloha města důležitá i z důvodu blízkostí sportovních areálů s možností pro zimní turistiku a lyžařský sport. V okolí města je několik sjezdových a běžeckých tratí. V letních měsících lze využít některé trasy na letní turistiku s možností napojení na Krušnohorskou lyžařskou magistrálu. Vítanou možností je ubytování turistů v Jáchymově a jejich doprava na Boží Dar a Klínovec. Je zde i sedačková lanovka vedoucí na Klínovec právě z Jáchymova, kde je nástupní stanice této lanovky. Také je zde u penzionu Lanti klasické 18-ti jamkové hřiště na minigolf, volejbalové travnaté hřiště a tenisový kurt. Další tenisový kurt je nad LÚ Radium Palác. Z hlediska historického a zajímavého pro turisty je i stará budova radnice, kde je v současné době i Muzeum města, těžební věž a jiné dominanty tohoto města. Nachází se zde ale také ještě mnoho objektů a to přímo v centru města, které jsou zničené, rozpadlé, nevzhledné a životy ohrožující. Jelikož přes toto centrum vede hlavní tepna – silnice na přechod Boží Dar s Německem, měla by se tato stinná stránka města odstranit. Pokud jsme také uváděli, že je důležitá i pro destinaci přítomnost nějaké významné osobnosti v roli návštěvníka, nebo zde trvale v minulosti žijící, není možné v souvislosti s městem Jáchymov neuvést jméno Karl May, jenž byl zde v roli návštěvníka v roce 1911, ale také slavnou fyzičku Marii Curie-Sklodowskou, která objevila nový prvek polonium a v roce 1898 v jáchymovských odpadových rudách z produkce uranových barev prvek radium. Dále se v roce 1947 stal návštěvníkem těchto lázní i tehdejší prezident republiky dr. Edvard Beneš. Z kulturních a sportovních akcí lze uvést pravidelně se opakující akce jako v březnu Závody psích spřežení v areálu Eduard, v květnu Jáchymovské peklo

(setkání politických vězňů), v červnu Pohádkový les, Jarní lázeňská slavnost, Jáchymovské kulturní léto, v červenci pak Festival Mitte Evropa, Mistrovství ČR ve sjezdu horských kol. Pořádají se zde také Krušnohorské hrnčířské trhy, Jáchymovský hudební podzim, Slavnostní rozsvěcení vánočního stromu a Vánoční trhy.

Obrázek 26 Kostel sv. Jáchyma s pomníkem politických vězňů

Zdroj: autor (2011)

6.10 Boží Dar

Tak jako okolní obce a města v tomto územním celku je vznik datován do doby 16. století a je opět spojován s hornickou činností (těžba stříbra). Z historického hlediska stojí v obci nejvýznamnější stavbou kostel sv. Anny (1772). Umělecko-historickým skvostem kostela je osmiboká cínová křtitelnice z roku 1612, což je dílo jáchymovského cínaře Leonharda Durra. Nej památnějším hostincem a hotelem je hotel Zelený dům z poloviny 16. století. K dochovaným barokním památkám patří socha svatého Jana Nepomuckého z roku 1707. Na náměstí u radnice se nachází pomník krušnohorského písničkáře a místního rodáka Antona Gunthera. Mezi Božím Darem a Horní Blatnou najdeme 12 km dlouhý Blatenský příkop, což je umělý vodní kanál z doby 16. století, jenž přiváděl vodu do dolů na Horní Blatné. Podél tohoto toku byla zřízena naučná stezka, která dokumentuje historii kanálu a regionálního hornictví. Jedná se o cennou technickou památku, z turistického hlediska je to velice frekventované a zajímavé místo. Nachází se zde přechod do sousedního Německa. Obec vybuodovala dva významné ski areály Novako a Neklid, který byl v posledních dvou letech velice intenzivně zrekonstruován a to i se zvětšením kapacity parkovacích ploch pro lyžaře přijíždějící za tímto účelem do této lokality. Musíme si

připomenout upravenou a hojně navštěvovanou trasu, která v letních měsících slouží cyklistům, turistům a vyznavačům jiných podobných sportů a v zimním období běžkařům. Přítomnost státní přírodní rezervace Božídarského rašeliniště s naučnou stezkou a novou vybudovanou velmi oblíbenou Ježíškovou cestou, již jen dokresluje přitažlivost pro turisty a jiné náhodné návštěvníky. Pokud se budeme zabývat kulturními a sportovními akcemi spojenými s touto lokalitou, tak budeme jmenovat Karlův běh (hromadný veřejný závod v běhu na lyžích) a Karel bike (závod horských kol po stopách Karlova běhu). Oba závody jsou již v současné době celostátními závody s mezinárodní účastí. K významné osobnosti v současné době spjaté s touto destinací patří Lukáš Bauer – nejúspěšnější český běžec na lyžích v posledních letech. Nesmíme opomenout vlastivědné muzeum, infocentrum, tenisový kurt, prodejní hala-tržnice, které nabízí další zpestření při návštěvě této obce. V současné době nabízí 1200 lůžek v ubytovacích zařízeních všech typů.

Obrázek 27 Pohled na Boží Dar

Zdroj: autor (2011)

6.11 Abertamy

Vznik a zmínka o tomto městečku se datuje do roku 1529. Následně dochází v roce 1579 ke změně na královské horní město a získává do užívání tomuto městu znak (obrázek 29). S tímto znakem pak souvisí úvaha o tom, kdo přesně městu udělil tento znak. Pelant (1985) uvádí, že to mohl být už Ferdinand I., kdo udělil Abertamům znak. Tomu by totiž nasvědčoval fakt, že z roku 1555 je známá pečeť abertamského rychtáře Pavla Birkenhaina s hornickými symboly, jaké jsou i na abertamském městském znaku (Pelant, 1985). Těžbě spjatá s tímto městem je opět v souvislosti

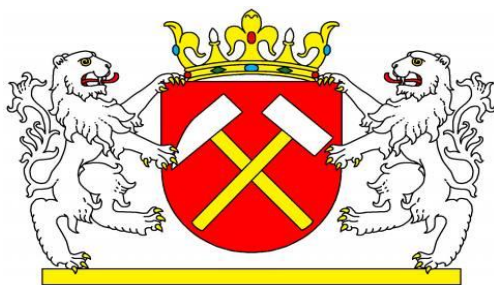
s těžbou stříbra a cínu. Cín se těžil například na Hřebečné, kde existoval největší důl Mauritius. V letech 1751-1810 se na Hřebečné dobylo minimálně 1200 tun cínu. O tom, že se i v minulosti jednalo, o velice zajímavé turistické středisko vyjadřuje doba okolo roku 1937, kdy se podstatně rozšířil hotel na Plešivci. Své služby začala poskytovat Švýcárna (horský hotel), a další tehdy proslulé (pohostinské) podniky. Na Hřebečné byl postaven skokanský můstek a v létě se otužilci mohli svlažit v novém koupališti, otevřeném o Svatodušních svátcích 1931 na pomezí Abertam a Hřebečné (Urban, 2009). Smutnější doba pak nastala samozřejmě jako u každé příhraniční obce po skončení II. světové války, kdy došlo k odsunu Němců trvale zde žijících obyvatel. S ním je spojen kulturní a sociální útlum v rozvoji obce. Těžbou uranu se Abertamy už v roce 1951 staly součástí v podstatě uzavřené zóny, do které byl přístup možný jen na zvláštní propustky. Teprve po zrušení zakázaného pásma a ukončení těžby uranu se život vrátil do volného režimu. Mluvíme o počátku 70. let, kdy postupně narůstá vlna zájmu o rekreační bydlení, turistiky, která zachránila téměř vylidněnou Hřebečnou (Urban, 2009). Z hlediska turistického ruchu je zde samozřejmě velice zajímavá možnost procházky po naučných stezkách, ale také návštěvou lyžařského areálu (umístěného přímo v centru obce). Z turistického hlediska je atraktivní i možnost návštěvy běžeckých tratí. Největší rozmach zimních sportů se v této lokalitě zaznamenal v 60. letech 20. století, kdy byl na Hřebečné postaven lyžařský areál pro běh na lyžích, závod sdružený a biatlon a byly zde i tři skokanské můstky. Také pak vznikla sjezdovka pod Švýcárnou a i sjezdovka přímo v Abertamech na částečně rekultivované haldě dolu Albrecht (Urban, 2009).

Obrázek 28 Rekonstruované náměstí Abertamy a Informační centrum města

Zdroj: autor (2012)

K zajímavosti, která se vztahuje k současné době je kvalitní přístup místního zastupitelstva, a starosty obce. Velmi kvalitní je prezentace obce a života z hlediska kulturního a společenského pro místní žijící obyvatele. Tyto akce jsou i skvěle prezentovány k okolním zájemcům. Ty se následně mohou zúčastnit těchto opravdu úžasných akcí. Z hlediska atraktivity a propracovanosti k intenzivnímu cestovnímu ruchu s proniknutím do podvědomí turistů jsou kvalitně vedeny internetové stránky města (<http://www.abertamy.eu/>). Akce jsou pořádány zásluhou Občanského sdružení Abertamy. Hlavní náplní jsou koncerty, vánoční trhy, Abertamské pouti, sportovních a dalších akcí. Také intenzivní práce ze strany zdejšího informačního centra města Abertamy je tomuto městečku příhodná se vzorem pro jiné, které v tomto směru nejsou aktivní. Abertamy zaznamenaly obrovskou renesanci turistického ruchu, který je předpokladem pro jejich budoucí rozvoj. V Abertamech a na Hřebečné je v provozu na patnáct penzionů. Domácím a zahraničním turistům slouží desítky kilometrů cyklostezek, dobře značených zimních běžeckých tras i nově vybudované naučné stezky. Již je schválen a jen se čeká na realizaci výstavby nového lyžařského areálu s několika sjezdovými tratěmi, běžeckým areálem, bobovou dráhou. Vážně se uvažuje o obnově koupaliště, skokanských můstků, agroturistice a oživení staré hornické tradice zpřístupněním středověké štoly Kryštof na Hřebečné.

Obrázek 29 Znak města Abertamy

Zdroj: <http://www.heraldika-terminologie.cz/stranka-abertamy-42>

6.12 Děpoltovice

Roku 1273 se o Děpoltovicích zmiňuje v jedné listině papež Gregor X. Děpoltovice byly ve vlastnictví kláštera Teplá a to do roku 1434. Zajímavostí z historického hlediska může být postavení zámku v roce 1540. Z turistického hlediska v současné době může být zajímavá přítomnost Děpoltovického rybníka, který byl v minulosti vyhledáván milovníky vodních sportů.

Z hlediska historie, není pro turisty zajímavá. Z hlediska cestovního ruchu, je prezentována soukromými penziony, které poskytují ubytování pro hosty blízkých Karlových Varů. Obec také nabízí cyklostezky (hojně) a kvalitní tenisové zázemí.

6.14 Horní Blatná

Tak jako ostatní uvedené města i Horní Blatná byla hornickou osadou, která roku 1548 byla povýšena na královské město Ferdinandem I. Je jedním z mála měst v Česku, které si zachovalo původní renesanční půdorys. Bylo postaveno poblíž bohatých nalezišť cínu. I proto se vyplatilo v nehostinných místech vybudovat tehdy moderní město (Mikšíček, 2005). Z hlediska historického stojí za zmínku kostel sv. Vavřince či kaple sv. kříže. Pokud se týká historie hornictví určité v této souvislosti, stojí za zmínku staré štola, Blatenský vodní příkop a také muzeum umístěné přímo v obci. Jedná se o muzeum těžby cínu o které se v současné době stará pan Schneider a je umístěno v nejkrásnějším barokním domě č.p. 127 z poloviny 18. století s hrázděným patrem. Z turistického hlediska je určitě zajímavá přítomnost turistického informačního centra, kde je možno získat důležité informace o obci. V současné době žije v Horní Blatné cca 400 obyvatel. Obyvatelstvo je obohacené o vietnamskou komunitu, kterou nelze přesně spočítat, neboť tato migruje mezi dalšími městy Krušných hor. Z domácích výrobců, které zde ve městě kdysi působily, zde zůstala pouze firma Lexx, zaměřená na pocínované kuchyňské a další výrobky. Jako zajímavost lze na závěr uvést, že v letech 1802-1825 ve zdejším kostele působil páter Adalbert Hahn, kterému se říkalo „Faust Krušnohoří“. Narodil se v roce 1750 přímo v Horní Blatné. Jeho kousky a schopnost působit na lidi se proslavily široko daleko. Místní lidé říkali, že vládl telepatickými schopnostmi.

Obrázek 31 Náměstí města Horní Blatná

Zdroj: autor

6.15 Hroznětín

První zmínka, o Hroznětíně můžeme datovat do období z první poloviny 13. století. Majitelem byl původní zakladatel kláštera Teplá – šlechtic Hroznata. Na město byl Hroznětín povýšen roku 1333. Z historického hlediska je zde zajímavý židovský hřbitov z dob okolo roku 1499, kdy se v Hroznětíně vytvořilo židovské ghetto. Z turistického hlediska je samozřejmě na prvním místě spojován s vítanou rekreační oblastí vytvořenou okolo Velkého Rybníka. Ale je zde také vidět obrovský posun i k jiným oblastem v rozvoji cestovního ruchu jako je výstavba cyklotras, informačního centra a dalších jiných. Tyto služby nejsou jenom pro návštěvníky a turisty, ale i k obyvatelstvu města. Výhodou je, že zde slouží i jako spojnice silniční dopravy mezi okolními turisticky lukrativnějšími městy.

6.16 Jenišov

Obec se nachází cca 8 km od centra Karlových Varů. Dříve jen taková tichá nevýrazná obec, která je umístěná „jen“ na hlavním tahu mezi Sokolovem a Karlovými Vary. Opravdu nevýhodou byla přímo přes tuto obec vedoucí silnice „hlavní tah“ spojující Karlovy Vary a Sokolov. V současné době je již tento hlavní tah přes tuto obec minulostí a je převeden na úpatí původní Loketské výsypky dolů, která je již v současnosti zdařile zrekultivovaná zalesněním. Obci se ulevilo od dopravy, především od velkých nákladních vozidel. Také díky tomu se zde začal rozvíjet jiný fenomén a to, že se zde začala v hojné míře vytvářet moderní nová, místy příliš hustá zástavba rodinných domů (satelity). Je to určitě klidné bydlení v jiné krajině a s možností blízké práce právě od 8 km vzdálených Karlových Varů. Z turistického hlediska je zde však těžko něco zajímavého. Jen za zmínku a to opravdu v dobrém slova smyslu zde stojí určitě zastavení ve zdejší restauraci nacházející se u bývalého hlavního silničního tahu, kde bude určitě spokojen každý vyhládlý řidič – turista. I po přesunu hlavního tahu na okruh mimo obec některým řidičům zvyklým na tento komfort stojí za to sjet z nynějšího hlavního tahu a odbočit zde na parkoviště k restauraci. Určitě to prospívá z hlediska cestovního ruchu a je i dobrá turistická dosažitelnost blízkých Karlových Varů, které jsou kvalitně vybaveny pro mnohá turistická vyžití spojená se sportem, kulturou, lázeňstvím a historií.

7 SWOT - analýza

Horáková (2003) tvrdí, že často používaným nástrojem pro zjištění interních silných a slabých stránek a externích příležitostí i hrozeb v managementu i marketingu je SWOT analýza. SWOT je zkratkou slov z angličtiny: Strengths (přednosti=silné stránky), Weaknesses (nedostatky=slabé stránky), Opportunities (příležitosti), Threats (hrozby).

Horáková (2003) tvrdí, že analýza SWOT vychází z předpokladu, že organizace dosáhne strategického úspěchu maximalizací předností a příležitostí a minimalizací nedostatku a hrozeb.

SWOT analýza, jejímž cílem je určit jednoduchou a co možná nejobektivnější charakteristiku mikroregionu Sdružení Krušné hory – západ, je klasifikační metoda umožňující přehledné uspořádání stávajících základních poznatků analýzy provedené šetřením.

Strategie rozvoje Sdružení Krušné hory – západ na období 2008 – 2013 uvádí, že silné a slabé stránky hodnotí vnitřní parametry, podmínky či znaky regionu, které jsou změnitelné nebo ovlivnitelné aktivitou subjektů v daném území. Silné stránky jsou komparativní a konkurenční výhody pro rozvojové aktivity, slabé stránky jsou pak veškeré faktory, které limitují nebo ohrožují tyto aktivity. Tato část SWOT analýzy se také nazývá „vnitřní analýza“.

„Vnější analýzou“ se dle Strategie rozvoje Sdružení Krušné hory – západ na období 2008 – 2013 označuje druhá polovina SWOT analýzy, která se zabývá příležitostmi a hrozbami vztahujícími se k vnějšímu prostředí (popisem vztahů regionu a jeho okolí).

SWOT analýza řešeného území vychází z analýzy nabídky cestovního ruchu na daném území, z analýzy poptávky cestovního ruchu na daném území (vlastní průzkum).

Silné stránky

- *Výhodná geografická poloha ve středu Evropy*
- *Výhodná poloha regionu v zázemí větších měst zajišťujících vyšší standard občanské vybavenosti*
- *Kvalitní životní prostředí a podíl do jisté míry značný chráněných území přírody a krajiny*

- *Přítomnost přírodních léčivých zdrojů (Jáchymov, Karlovy Vary)*
- *Vysoký potenciál kulturně-historických památek (hrady, zámky, církevní památky, technické památky)*
- *Hustá síť informačních center a pestrost typů krajiny vhodných pro rozvoj cykloturistiky, zimních a letních sportů, pěší a vodní turistiky*
- *Přítomnost dobrého značení (naučných), cykloturistických a pěších tras*
- *Základní občanská vybavenost regionu na dobré úrovni (obchody, pošty, lékařská a ambulantní péče, drobné služby, školy a školky)*
- *Všechny obce mají dokončenou plynofikaci, dostupnost veškerých telefonních operátorů a také je zde bezproblémová situace nakládání s odpady*
- *Významné kulturní a sportovní akce (Loket, Karlovy Vary, Boží Dar, Abertamy, Nejdek, Ostrov)*
- *Dostatečná ubytovací kapacita*
- *Slavné osobnosti a pestrá historie regionu*
- *Ve všech obcích zpracovaná ÚPD či ÚPP*
- *Relativní dostatek volných ploch pro rozvoj venkovských sídel a výhodné podmínky pro individuální výstavbu-růst oblíbenosti bydlení na venkově*
- *Rostoucí aktivita místní a regionální samosprávy, ve sdružení dobrovolných měst a obcí*
- *Oblast spolupráce a rozvoj cestovního ruchu spojená s nízkou mírou nezaměstnanosti v regionu*
- *Schopnost komunikace mezi jednotlivými starosty a schopnost se dohodnout na prioritách mikroregionu*

Slabé stránky

- *Relativně nízká nabídka kvalitních doplňkových služeb cestovního ruchu*
- *Nedostatečná péče o již vybudovanou infrastrukturu*
- *Staré ekologické zátěže (divoké skládky, atd.)*
- *V určitých částech regionu nedostatečné kulturní vyžití místních obyvatel*
- *Současná nízká úroveň partnerství v cestovním ruchu mezi veřejným, podnikatelským a občanským sektorem*
- *Relativně nízké využití ubytovacích kapacit, zvláště pak mimo sezónu*
- *Nedostatek finančních prostředků na údržbu a obnovu kulturního dědictví*
- *Zvyšující se podíl starších občanů a úbytek absolventů středních a vysokých škol*
- *Nedostatečné využití objektů druhého bydlení – individuální rekreace (chaty a chalupy) v oblasti cestovního ruchu (letní byty, celoroční využití)*

- *Nedostatečný marketing a neexistence společné (jednotné prezentace) mezi jednotlivými zdrojovými oblastmi*
- *Návštěvník (turista) vidí obraz Krušných hor, jen jako součást Karlovarského kraje a tedy „pouze“ jako významnou lázeňskou oblast a nikoli jako významnou oblast s kulturními památkami, přírodou, technickými památkami, pestrým sportovním využitím nebo jinými možnostmi trávení volného času*
- *Neexistence organizace cestovního ruchu jako profesionálního destinačního managementu*
- *Velice zdoluhavé, namáhavé hledání statistických a dalších marketingových informací o cestovním ruchu v této konkrétní destinaci*
- *Nedostatky v poskytovaných službách (nízká jazyková vybavenost, profesionalita, vybavenost)*
- *Nedostatek stylových a kvalitních „tradičních“ stravovacích zařízení s nabídkou místních kulinářských specialit, nebo tradiční české dobré kuchyně*

Příležitosti

- *Péče o vzhled krajiny a sídel*
- *Doplňování a aktualizace územně plánovací dokumentace*
- *Rezervy v územních plánech (volné a vhodné plochy) pro další výstavbu, využití zvýšeného zájmu a oživení výstavby v mikroregionu*
- *Vytváření nových pracovních míst ve prospěch stabilizace mladých lidí v mikroregionu spojené s rozvojem v oblasti jejich profesionality, ochoty, úsměvu a znalosti cizích jazyků*
- *Podpora volnočasových aktivit v regionální oblasti, rozšíření vhodných prostor pro tyto aktivity, volný přístup k internetu i pro veřejnost na veřejně přístupných místech*
- *Enviromentální rozvoj obcí, environmentální výchova a vzdělávání*
- *Využití veřejně prospěšných prací (v současné době velice kvalitně v obci Abertamy)*
- *Kooperace mezi klíčovými subjekty veřejného, soukromého i neziskového sektoru v mikroregionu*
- *Finanční i jiná podpora organizací působících v oblasti sportu, kultury a práce s mládeží*
- *Zaměření na kvalitu nabízených služeb a produktů cestovního ruchu za rozumnou odpovídající cenu na evropské úrovni*
- *Větší rozšíření hypotouristiky a jezdeckví další možností sportovního využití v regionu*

- *Využití slavných osobností a pestré historie v tvorbě nových produktů cestovního ruchu*
- *Podpora a prezentace místních/regionálních tradičních originálních výrobků (potravinářské, suvenýry, upomínkové předměty a jiné výrobky)*
- *Aktivace soukromých investic přispívajících k vytváření nových turistických atraktivit a produktů cestovního ruchu*
- *Propojení aktivit a služeb cestovního ruchu přes hranice spojené s možností využití mnohonásobně většího německého trhu*
- *Marketingové propojení významných turistických oblastí jako např. Krušné hory a CHKO Slavkovský Les, Doupovské vrchy, Andělská hora skrze Krušné hory – západ*
- *Podpora rozvoje image mikroregionu, měst a obcí (vytvoření jedné a nemněné značky)*
- *Inovace stávajících a rozvoj nových forem cestovního ruchu a jeho opakovaný marketingový výzkum*
- *Inovace expozic v muzeích, galeriích a jejich provázanost s dalšími produkty cestovního ruchu v regionu*
- *Modernizace (využití) stávajících sportovních areálů s komplexní doprovodnou infrastrukturou na odpovídající kvalitu srovnatelnou s evropskou úrovní a národní úrovní*
- *Využití výhodných podmínek pro možnost čerpání finančních prostředků z krajských, národních a evropských dotačních titulů*

Ohrožení

- *Nedocenění významu kulturního a přírodního bohatství regionu*
- *Zachování nebo zhoršení současného stavu*
- *Zhoršování ekonomické situace České republiky*
- *Nedostatečná připravenost na čerpání zdrojů z fondů a programů EU*
- *Snižování příjmů obcí znamenají nižší veřejné výdaje, které mohou zhoršovat šance na finanční spoluúčast obcí při získávání samotných dotací a rozvoje*
- *Konkurence jiných turistických oblastí v Česku a zahraničí*
- *Nedostatečná kvalita a struktura cestovního ruchu včetně doprovodné infrastruktury*
- *Hrozící a již probíhající destrukce kulturních a technických památek využitelných pro cestovní ruch (Jáchymov, Klínovec, Nové Hamry)*
- *Poškozování přírodních zdrojů vlivem neorganizovaného rozvoje cestovního ruchu*
- *Podceňování péče o přírodní bohatství a krajinný ráz jako limitující faktory pro rozvoj cestovního ruchu*

- *Podceňování významu zajištění dopravní obslužnosti v oblastech atraktivních pro cestovní ruch (ná vaznost spojů, dostupnost i méně obydlených míst)*
- *Kvalita životního prostředí (vzhled, čistota, malebnost) obcí a měst*
- *Až přílišná orientace na zimní formy cestovního ruchu horských středisek (nejistý průběh sezóny, počty dnů kdy lze užívat zasněžování)*
- *Růst individuální automobilové dopravy (zábor ploch komunikacemi, parkovišti, zhoršení kvality životního prostředí v regionu, snížení estetického vnímání obcí a krajiny vlivem hustého automobilového provozu)*
- *Negativní vnímání Krušných hor u obyvatel Česka „image zničených lesů“ z elektráren z podhůří (kapitola 5.7)*
- *Přístup některých podnikatelských subjektů v participaci (spoluúčasti) na rozvoji a propagaci cestovního ruchu (společné investiční a neinvestiční projekty)*
- *Nedostatek připravených individuálních projektů pro rozvoj mikroregionu*

8 Návrh Managementu cestovního ruchu

Je třeba na základě vypracované SWOT analýzy si podrobně vysvětlit podstatu managementu. Případný návrh a podstatu marketingu a jeho možným promítnutím do našeho mikroregionu Krušné hory – západ. Opakující se nedostatečný marketing a management ve SWOT analýze je tedy nutno si tento problém rozebrat a promítnout ho do konečného možného doporučení. V samotné SWOT analýze se opakuje nedostatečná konkurence, kvalita, neexistence marketingu a společné reprezentace, značky atd. Vše lze odstranit dobrou marketingovou strategií pod vedením (řízením) kvalitního managementu.

8.1 Management cestovního ruchu

Management jako proces můžeme ve směru strategie chápat jako systematické provádění manažerských funkcí s možností efektivního využití všech dostupných zdrojů určité turistické destinace a to ve vztahu ke stanovení a dosažení předem stanovených cílů.

Management zahrnuje soubor technik nástrojů a opatření používaných při koordinovaném plánování, organizaci, komunikaci, rozhodovacím procesu a regulaci cestovního ruchu v dané destinaci (Pásková, Zelenka, 2002).

Na rozdíl od tradičního podnikového řízení, které není zaměřeno na rozvoj konkurenčních jednotek stojících mimo vlastní podnik, má management destinací přispět k rozvoji sdružených jednotek v příslušném území, což nevyklučuje ani spolupráci subjektů, které vůči sobě mohou stát v rámci destinace v konkurenčním postavení (Vystoupil, Šauer, 2006).

Už Strategie rozvoje Sdružení Krušné hory - západ na období 2008-2013 je dokumentem, který zejména přispěje k definování vlastní specifické vize regionu, nalezení a správnému formulování hlavních cílů rozvoje. Předpokladem jejich naplnění je vytipování vhodných rozvojových projektů s navržením společných aktivit tak, aby dotčený region mohl uskutečňovat svá strategická rozhodnutí a záměry. Musí být schopen se úspěšně přizpůsobovat ekonomickým změnám, vzniklých zejména po vstupu České republiky do EU. Pomocí zlepšování vlastního konkurenčního postavení v kritických produkčních faktorech by mělo pomoci efektivněji čerpat finanční prostředky z různých dotačních titulů (ČR, EU).

Management se běžně rozkládá do základních funkcí řízení a to :

- 1) Plánování
- 2) Organizování
- 3) Řízení
- 4) Kontrola

Plánování má své specifikum a to hlavně proto, že na úrovni organizace musí management turistické organizace stejně jako management podniku stanovit normativní rámec. Turistická organizace musí provádět normativní plánování také pro celou destinaci. Zodpovědnost za obsah normativního plánování však nesou politikové, protože ti zodpovídají za komplexní rozvoj obce, regionu nebo země (Vystoupil, Šauer, 2006).

Zjednodušeně se jedná o činnost, která se týká sladění jednotlivých celků se záměrem dosažení společného cíle organizace.

Organizování lze vysvětlit jako vzájemný vztah lidí a prostředků. Nutností při organizování je vytvoření optimálního a hlavně efektivního organizačního schématu (struktury).

Řízení instituce zajišťuje její současnou existenci i rozvoj do budoucna. Důležitou devizou řízení je také samotné rozhodování. Kvalita stylu rozhodování je přímo závislá od úrovně řízení.

Zvláštní a velice důležitou funkcí je kontrola. Obecně lze říct, že je to zpětná vazba určitých kroků a všeho co bylo před tím provedeno. Kontrola může také vyvolat nové aktivity např. nová rozhodnutí, změny v organizačním uspořádání a jiné další podstatná rozhodnutí.

Kratochvíl (2006) uvádí, že zpětná vazba (kontrola) je nejdůležitější pro efektivní, kvalitní a rozvíjející se práci managementu a především marketing cestovního ruchu. Management se musí zaměřit rovněž na výzkum cestovního ruchu (trendy, moderní přístupy kvalitního výzkumu, sociologicko-geografické analýzy cíleného marketingu (Příbová, Jandová, 2006).

Kontrola – zpětná vazba v organizaci cestovního ruchu:

- a) kontrola strategie, akčních plánů
- b) vyhodnocení všech marketingových aktivit
- c) vyhodnocení partnerství
- d) vyhodnocení členství

Na závěr je třeba konstatovat vázanost managementu s destinací ve vztahu k marketingovým nástrojům. Při formování strategie je potřeba se zabývat následujícími odkazy (Jetmar, 1. vydání):

- Analýza
- Strategie
- Produkty

8.2 Marketing

Pojem marketing představuje takovou podnikatelskou koncepci, která se snaží orientovat především na zákazníka a uspokojování jeho potřeb. Dalším důležitým cílem je tvorba zisku, který je nezbytný pro další rozvoj podniku. Marketing můžeme definovat mnoha způsoby. Jednou z moderních a uznávaných definicí je definice přijatá Americkou marketingovou společností v roce 1985. Marketing je procesem plánování a naplňování koncepce, oceňování, propagace a distribuce myšlenek,

výrobků a služeb, který směřuje k uskutečnění vzájemné výměny uspokojující potřeby jedinců a organizací. Tuto definici lze vysvětlit tak, že marketing má zajistit, aby bylo požadované zboží na správném místě v pravý čas, za odpovídající cenu a za pomoci propagace nabídnuto správným skupinám zákazníků (Horáková, 1992).

Pro orientaci na zákazníka a cílový trh je nutné znát všechny charakteristiky, které firmě umožní vyvíjet, vyrábět a nabízet výrobky a služby za vhodné ceny, na očekávaném místě za podmínky, že se o nich potenciální spotřebitel dozví. Tyto podmínky vyjadřuje marketingový mix. Ten se skládá ze čtyř částí-4P : produkt (výrobek, služba), price (cena), place (místo) a promotion (propagace), (Nagyová, 1994).

Obecně řečeno marketing se zabývá racionálním chováním firmy v tržním prostředí. Úspěšnost podnikání z velké části závisí na znalosti potřeb a představ zákazníka a jejich integraci do strategie firmy. Informace o zákazníkovi získává podnik několika způsoby. Může je získat z interních zdrojů firmy, z marketingového monitorování nebo z marketingového výzkumu. Nejčastěji firma používá v marketingové praxi zdroje interní, protože jsou nejlevnější a nejlépe dostupné. Podnik je získává z evidence, finančních zpráv nebo ze záznamů o objednávkách (Foret, 2000).

8.3 Marketing cestovního ruchu

Čertík (2001) uvádí, že marketing cestovního ruchu je specifický tím, že se orientuje na sektor služeb, kde jsou výsledky ovlivněny především lidmi a způsobem jejich spolupráce. Z toho také vyplývá používání specifických marketingových nástrojů v cestovním ruchu.

Vystoupil a Šauer (2006) marketing cestovního ruchu označují tak, že se od klasického marketingu liší povahou objektu, který je jeho předmětem. Cestovní ruch lze totiž charakterizovat jako soubor služeb. A právě z vlastností služeb vyplývá některá specifika, které se projevují v odlišném přístupu k marketingu cestovního ruchu.

Jestliže mluvíme o marketingu cestovního ruchu, musíme vycházet z toho, že předmětem obchodu zde není výrobek, ale služby. Přitom služby cestovního ruchu mají celou řadu rysů, které ve svém důsledku vedou k modifikaci používaných marketingových nástrojů (Čertík, 2001).

Pokud se zabýváme zvláštnostmi služeb cestovního ruchu je třeba si je pojmenovat a vysvětlit. Je třeba konstatovat, že tyto zvláštnosti tohoto druhu marketingu jsou však platné i pro ostatní služby. Jsou to dle dostupných zdrojů (Vystoupil, Šauer, 2006), (Čertík, 2001) :

- 1) Nehmotnost – nehmotný charakter služeb
 - *Výrobky můžeme testovat a zkoušet, u služeb cestovního ruchu nic takového nelze. Jsou nehmotné a abychom byli schopni určit jejich úroveň musíme mít zkušenosti s tím, jak fungují.*
- 2) Místní a časová vázanost služeb – nedělitelnost
 - *Výrobky jsou ve většině případů na jednom místě vyráběny a na jiném místě prodávány, je většina služeb „vyráběna“ a konzumována na stejném místě.*
- 3) Pomíjivost služeb
 - *Výrobky se mohou vyrábět na sklad, služby nikoliv. Neprodané služby se ztrácejí, jejich hodnota je nulová.*
- 4) „Obrácené“ distribuční cesty
 - *U výrobků existuje často složitý a vysoce sofistikovaný distribuční systém jak dostat zboží k zákazníkovi, u služeb je tomu obráceně. Zákazník musí přijít sám do místa konzumace služby.*
- 5) Podmíněnost nákladů
 - *Jak se mění požadavky individuálních zákazníků, mění se i náklady na uskutečnění služeb.*
- 6) Vázanost služeb na jejich poskytovatele
 - *Většina služeb a jejich kvalita jsou vázány na poskytovatele. Příkladem může být kvalita provedení Ježíškovy cesty (Boží Dar), kam se ještě pro kvalitní služby turistovi a pro mimořádně krásné prostředí rád vrátím se svou rodinou.*

8.3.1 Marketingový mix

Pokud chceme, aby marketing, který jsme si popsali podrobně v předešlých kapitolách, byl úspěšný, musíme ho orientovat na konkrétní, přesně stanovený cíl a pro tento cíl vytvořit a určit odpovídající marketingový mix. Pokud budeme, dále hovořit o marketingovém mixu je třeba si předložit pár přesných definic.

Podle Vajčnerové (2009) marketingový mix je základním marketingovým nástrojem, podle kterého je pro jednotlivé tržní segmenty vytvořen konkrétní produkt s odpovídající cenou, který je distribuován nejvýhodnějšími cestami za použití komunikačních a propagačních prostředků nejvíce vyhovujících koncovým zákazníkům. Pro marketing destinace je používán rozšířený marketingový mix, který kromě základních 4P je rozšířen o další 4P (people, packaging, partnership a programing).

Foret, Floretová (2001) uvádějí, že marketingový mix je vlastně soubor taktických nástrojů, které může poskytovatel určitých služeb využívat pro získání konkurenceschopnosti svého produktu a pro jeho prosazení se na trhu. Jedná se především o čtyři skupiny charakteristik, označovaných v marketingové literatuře jako „čtyři P“: produkt (product), cena (price), místo (place), propagace.

Vystoupil a Šauer (2006) definují marketingový mix, jako „soubor kontrolovaných proměnných, které aktivizujeme v zájmu uspokojování potřeb a požadavků vybraného segmentu trhu“. A opět následně konstatují existenci 4P.

Z tohoto přehledu je patrná důležitost hlavních prvků marketingového mixu. Po prostudování některých dostupných odborných materiálů, si dovoluji stanovit pro problematiku „šestP“, které se mi zdají opravdu velmi důležité pro kvalitní marketing v oblasti SKH-Z.

- 1) Služby (Product)
- 2) Propagace (Promotion)
- 3) Místo a distribuce (Place)
- 4) Cena (Price)
- 5) Lidé (People)
- 6) Kooperace (Partnership)

8.3.1.1 Produkt

Produkt si můžeme označit cokoliv, co nám může být nabízeno formou trhu a může tím dojít k uspokojení našich přání a potřeb. Ale v případě cestovního ruchu se zcela zjevně jedná o služby, které nám jsou nabízeny. Specificky produkt cestovního ruchu spojuje několik služeb souvisejících se samotným cestovním ruchem. Jak je to možné? Jednoduše do místa se musím dopravit, zde zaparkovat (cesta, parkoviště),

musím se ubytovat (ubytování), TIC (informace o místě, mapy), provozuji záměr cesty v místě (vlek, lanovka, půjčovna kol, lyží) a v neposlední řadě si případně koupím dárek pro někoho, případně jako vzpomínku na toto místo. Všichni mě musí poskytnout nějaké služby. Samozřejmě stěžejním produktem je, proč jsem do tohoto místa přijel. Tímto jsou, případně mohou být historické-kulturní a také přírodní předpoklady tohoto místa.

Vystoupil a Šauer (2006) popisují produkt z hlediska návštěvníka jako všechno, co uspokojuje jeho potřeby a požadavky. Zároveň dodávají, že zážitek návštěvníka z destinace nezávisí pouze na spotřebě různých složek cestovního ruchu, ale důležitým prvkem je především atmosféra, prostředí, ve kterém se účast na cestovním ruchu uskutečňuje.

Podle Palátkové (2006) lze produkt vnímat, jako souhrnou nabídku všech subjektů zainteresovaných v cestovním ruchu. Tedy vše, co slouží k uspokojování potřeb a přání návštěvníků destinace.

Je nutné také konstatovat, že vytváření charakteru produktu v destinaci mohou vytvářet i turisté, neboť se aktivně podílejí na vytváření atmosféry jimi navštíveného místa.

8.3.1.2 Propagace

Propagace je jednou z nejvýznamnějších složek marketingového mixu. Tímto způsobem dochází k velkému směřování spotřebního chování zákazníka (Vystoupil, Šauer, 2006). Můžeme hovořit o informacích, přesvědčení a připomínání.

Dle Palátkové (2006) lze nalézt několik základních nástrojů, jak produkty destinace prezentovat a podpořit jejich prodej, a to zejména pomoci reklamnímu mixu, public relations, podpory prodeje, osobního prodeje, přímého marketingu.

Propagací se zabývají na jedné straně samotní pracovníci organizací cestovního ruchu, na straně druhé pracovníci profesionálních organizací, zabývajících se marketingovou komunikací-reklamních agentur (Čertík, 2001).

Jednoduše, i kdyby, byla služba poskytovaná mé osobě, jako zákazníkovi v cestovním ruchu neznamená, že si jí pořídím. Musím být přesvědčen o tom, že to chci a potřebuji a že je to pro mne to nejlepší řešení. Z těchto důvodů musí mezi mnou a distributorem probíhat komunikace formou „propagace“.

Propagace je kombinací následujících prvků:

- a) Reklama (informační tiskoviny, noviny, časopisy, rádio, TV, internet, venkovní reklama, direkt mailing, reklama v kině)
- b) Osobní prodej (prostřednictvím telefonu nebo osobního setkání)
- c) Podpora prodeje (věrnostní program, seznamovací zájezdy, dárkové certifikáty, prodejní výstava, veletrh, soutěže, loterie, snížení ceny, vizuální pomůcky DVD, CD, katalogy)
- d) Interní reklama (plakáty, nápisy, billboardy)
- e) Public relations (všechny aktivity spojené s udržováním nebo zlepšováním vztahů s jedinci nebo organizacemi)

8.3.1.3 Místo a distribuce

Jedná se o dostupnost. Je nutné dostat produkt k zákazníkovi co nejbližší, ale také mu dát na vědomí, kde produkt najde, nebo kde o něm získá co nejvíce informací.

Foret a Foretová (2001) uvádí, že v případě cestovního ruchu vyvstává do popředí také ochrana přírodní či historické jedinečnosti místa, na ní totiž často zcela závisí jeho atraktivita.

Existují dva základní způsoby distribuce a to:

- Přímý (*realizován přímo návštěvníkovi od dodavatelů služeb, dopravců nebo marketingových organizací v regionu*)
- Nepřímý (*prodej je realizován prostřednictvím zprostředkovatelů služeb, kterými jsou nejčastěji turistická informační centra, cestovní kanceláře*)

8.3.1.4 Cena

Hned na začátku této kapitoly je třeba si zdůraznit skutečnost, že cena je jediným prvkem, který je zdrojem příjmů. Ostatní prvky, které jsme již uvedli a ještě se o nich v následujících kapitolách zmíníme, produkují pouze náklady. Srozumitelné je, že se jedná o prvek kriticky důležitý.

Stanovení správné ceny, jak uvádí Palátková (2006), je velmi citlivá otázka, protože pro návštěvníka představuje jeden z nejviditelnějších komponentů marketingového mixu. Je třeba zohlednit ceny služeb zakomponovaných do produktu, náklady na image destinace, ceny konkurenčních produktů, image a strategii destinace, koupěschopnost poptávky.

Cenu ovlivňuje několik faktorů:

- dosažené náklady
- cíle společnosti
- postavení společnosti a její image
- velikost a pohyb spotřebitelské poptávky
- důležitosti ceny pro případné zákazníky
- konkurencí
- náklady na distribuci
- vlivem státních zásahů

Už z vyhodnocení těchto faktorů je patrné, že konečné stanovení ceny je velmi složité v rámci obsáhlého prostředí, kterým je samotný cestovní ruch. Opravdu obsahuje cestovní ruch mnoho odvětví a přímo souvisí s dalšími obory. Stanovení ceny konkrétního produktu v tomto prostředí musí být opravdu propracovaná operace směrem k zákazníkovi – návštěvníkovi (turistovi).

8.3.1.5 Lidé

Pokud zmiňujeme oblast služeb a cestovního ruchu je velice důležitý výběr a způsob řízení zaměstnanců. Existuje několik doporučení a dobrých rad výběru a následného přístupu k zaměstnancům. Je nutné konstatovat, že to vyplývá i z nabízeného produktu, s kterým jsou i oni propojeni, a dá se říci, že jsou jeho součástí. Příkladem může být spokojenost lyžaře, ve skiareálu, na určitém místě v Krušných horách, která není dána jen technickými parametry zdejšího lyžařského vleku, či samotné sjezdové tratě, ale také přístupem vlekaře, prodavače skipasu, obsluhy půjčovny lyží, obsluhy bufetu u sjezdovky a jejich vstřícnosti a spolehlivosti.

Nutnost vést zaměstnance tak, aby pochopili, že úspěch celého podnikání záleží na práci a přístupu každého z nich. Je třeba je pečlivě vybírat, školit, trénovat, motivovat i kontrolovat a oceňovat. Velká pozornost by měla být věnována vytváření podnikové komunikace, identity a kulturní firmy (Foret, Foretová, 2001).

8.3.1.6 Kooperace

V destinaci dochází k různým vzájemným interakcím, které samozřejmě vyžadují určitou míru spolupráce mezi zúčastněnými subjekty. Určenými subjekty jsou návštěvníci, poskytovatelé služeb, veřejná správa a místní obyvatelé. Pokud dojde k tomu, že jako návštěvník budu spokojen, bude se na této skutečnosti podílet v kladném slova smyslu právě spolupráce všech aktérů, tedy státní správy, územní samosprávy, podnikatelských subjektů, občanských sdružení a dalších. Opět je důležité konstatovat, že odvětví cestovního ruchu je specifické velkým zastoupením lidské práce. Pokud si vzpomeneme, tak jsem opět zpět u konstatování, že lidé jsou součástí produktu destinace. Z hlediska návštěvníka-turisty je pro pobyt v destinaci, mimo služeb a jejich kvality, důležitý i pozitivní přístup místních obyvatel, jejich chování, pohostinnost, srdečnost a také již v minulosti zmíněná jazyková připravenost. Nabízí se důležitá myšlenka a i skutečnost, že management destinace by neměl podcenit výchovu k vytváření pozitivního vztahu k návštěvníkům.

8.4 Konkrétní návrh a doporučení

Je třeba na začátku tohoto návrhu konstatovat, že silný venkovský mikroregion, který s ohledem na zachování typického krajinného rázu území a kvalitního životního prostředí zajišťuje nejen místním obyvatelům všech věkových kategorií, ale i návštěvníkům a turistům atraktivní životní podmínky, kvalitní služby, dostatečnou občanskou vybavenost a vhodné podmínky pro všestranný rozvoj. Region Sdružení Krušné hory – západ intenzivně využívá svého potenciálu ke zvýšení návštěvnosti celého regionu i k celkovému rozvoji cestovního ruchu. Takto je popsána vize v dokumentu Strategie rozvoje Sdružení Krušné hory – západ na období 2008– 2013. Návrh managementu je třeba směřovat na určité cíle, které budou jednoduše popisovat možné změny či doplnění v současné době již fungujícího celku, kterým je sdružení Krušné hory – západ. Cíle lze koncipovat do tří odkazů:

- 1) Zlepšení kvality životního prostředí, rozvoj venkova, vytvoření kvalitních podmínek pro obyvatele žijící ve městech a obcích sdružení
- 2) Rozvoj infrastruktury daného území
- 3) Rozvoj cestovního ruchu a volnočasových aktivit v destinaci sdružení

Pokud se budeme zaměřovat na odkaz první, je třeba se okamžitě zmínit, že zlepšení životního prostředí nelze zaměřovat jen přímo na klasický význam životního prostředí v destinaci (obci, městě), jako veřejná zeleň, kvalita vzduchu, kvalitu vody a další klasické ukazatele životního prostředí. Musíme si představit životní prostředí v širším slova smyslu a tím se můžou stát například odpovídající podmínky samotného bydlení lidí zde trvale žijících, estetičnost zdejšího prostředí atd. Proč jsou tyto věci dávány do souvislosti s cestovním ruchem? Odpověď může být důraz na důležitost zapojení obyvatel zde žijících do různých aktivit, které pomůžou samosprávě a zároveň probudí v místních obyvatelích vztah k tomuto místu – lokalitě. Způsob zapojení obyvatel má různé tváře. Může se jednat o plánování úprav prostranství v místě. Tímto může dojít k myšlence většího zájmu těchto lidí o svůj region. Dalším tímto zájmem o region může být podpora pořádání kulturních, společenských a sportovních akcí. Tyto aktivity a akce jsou pak právě zajímavé v návaznosti na cestovní ruch, neboť turisté mohou být vtaženy do atmosféry města, obce či turistické destinace v rámci těchto samotných plánovaných akcí. Zde je třeba tuto aktivitu zvyšovat, jelikož se tímto způsobem vybuduje v místních lidech zvýšení regionální identity. Tyto aktivity určitě v tomto celku probíhají (opět třeba zmínit kvalitní příklad obce Abertamy), ale nejsou vždy intenzivní ve všech částech SKH-Z. Velice potřebné a nutné je se zabývat i otázkou zaniklých obcí v tomto regionu. Jak uvádí Mikšíček (2009) v mnoha opuštěných lokalitách se plánuje nová výstavba. Jedná se o bývalou obec Jelení, kde v současnosti existuje projekt na výstavbu golfového hřiště a penzionů. Boží Dar, na jehož katastrálním území se Ryžovna nachází, zde plánuje prodej stavebních parcel a tedy znovuoživení Ryžovny pro rekreaci a turistiku. Dnes je Ryžovna jednou z neopuštěnějších lokalit Krušných hor. Počet obyvatel Ryžovny až do odsunu v letech 1945-1946 byl 430 osob. Ryžovna je Mikšíčkem (2009) označena za nejkrásnější místo centrálního horského hřebene. Nesmírně je důležité, aby se vždy jednalo o podporu šetrné formy cestovního ruchu. Pokud se budeme zabývat druhým odkazem, zde je zřejmé, že vybavenost a rozvoj v tomto směru je naprosto nezbytná nejenom ke kvalitnímu životu mikroregionu, ale také ke kvalitnímu cestovnímu ruchu. Je zde neustále co zlepšovat a to nám je známé už z kapitoly technické a dopravní infrastruktury. Nacházíme zde SKH-Z v tomto smyslu ještě rezervy, na kterých je třeba se více podílet. Doporučuji v tomto směru se intenzivně zabývat zvýšením dopravní přístupností a prostupností mikroregionu.

Musí zde dojít mezi obcemi ke kvalitní komunikaci a tak zvýšení shody na prioritních projektech. Pokud tyto projekty budou přínosem, musí se to projevit pro celý mikroregion. Pokud řešíme, dopravu je třeba také zmínit problém s parkovací kapacitou. Většina návštěvníků přijíždí do regionu osobním motorovým vozidlem a ten následně používají k přesunu v regionu. Motorizovaných návštěvníků je rok od roku více, proto budování parkovišť je nutností. Ale budování a následný provoz kvalitního a moderního, hlídaného parkoviště je velice nákladnou záležitostí. Pokud dojde, k vybudování parkoviště je třeba se zaměřit na jeho umístění s možnou vazbou na další infrastrukturu cestovního ruchu. Musí se zvýšit kvalita vodohospodářských služeb a rozvoj infrastruktury tohoto technického zaměření. Velice nutná je kompletní plynofikace, odvod a čištění odpadních vod. Posledním třetím odkazem je nutné se zabývat v kontextu této diplomové práce ve zvýšené míře. Je prokazatelné, že cestovní ruch je významným ekonomickým, kulturním a společenským prvkem, který výrazně ovlivňuje domácí produkt a hlavně příjmy do místních rozpočtů. Hlavní a prioritní bude do budoucna vytvářet nová pracovní místa v kontextu samotného cestovního ruchu (tím zvýšit zaměstnanost) a zároveň zvýšit investiční aktivity související opět s cestovním ruchem. Krušné hory – západ mají velký potenciál k rozvoji a navýšení intenzity cestovního ruchu. Do budoucna by prospělo více v návštěvníkovi (turistovi) vyvolat potřebu trvalého celoročního zájmu o kulturní, historické a přírodní hodnoty regionu. To vše v souladu s možností rozšíření delšího pobytu návštěvníka v této lokalitě, přínosu většího množství finančních prostředků do regionu aby, k tomu byl donucen delším pobytem. Důležité je i přes tuto větší intenzitu neustále připomenout faktor na zachování zdravého životního prostředí a atraktivního území mikroregionu. Nesmíme dále zapomenout, že vše je dominantní a postavené na určitých symbolech této krajiny. Pokud se budeme zabývat určitým specifikem pro větší a intenzivnější prezentaci regionu a jeho krajiny, pak není pak možné v tomto směru opomenout internetové stránky. Prostřednictvím těchto stránek se může návštěvník informovat o atraktivitě území, kulturních aktivitách, základních informacích ve všech destinacích vymezeného území. Jednou z možností je sledování aktuálního počasí a další meteorologické informace důležité pro potenciálního návštěvníka - turistu. Součástí musejí být praktické rady a tipy o ubytování, návštěvy zajímavých míst a způsobu dopravy na místa v regionu. Internetové stránky musejí být zobrazitelné v několika základních

běžně používaných mezinárodních jazycích (možnost výběru musí být zřetelně viditelná). Takovým způsobem, lze zobrazit informace široké veřejnosti, která je bude vyhledávat. Samozřejmě pokud se budeme bavit o ubytování, restauračních zařízeních a jiných zde dostupných službách, musejí být zde přehledně rozděleny (formou následných odkazů) a jmenovitě označeny firemní značkou-jménem, které spolu souvisejí. Je zde nesmírný potenciál u uvedených regionálních subjektů, být na těchto stránkách (podmínkou by měla být určitá kvalita této služby). S tím samozřejmě úzce souvisí finanční stránka, kdy tyto subjekty formou pevně stanovené částky (nebo sponzorského daru), budou spoluvytvářet (podílet se) na nové a lepší image těchto stránek a kvalitní prezentaci regionu, kde sami působí a jsou závislé na plné funkčnosti této jednotky. Nutností je podílet se na spoluvytváření dříve tradičních a v současnosti spíše specifických výrobek, které budou zaměřeny na tradiční výrobek spojený s touto lokalitou. Do budoucna je nutná okamžitá a intenzivní podpora kvalitního nápadu v tomto směru. Významná a důležitá je forma dopravy do destinace, existuje zde opět možnost zapojení soukromých nebo „státních“ subjektů na podílu zviditelnění na uvedených stránkách. Zvýraznily by se odkazy s přímou možností vyhledat konkrétního dopravce, jeho jízdního řádu, zastávky, přehled dopravních prostředků a cena dopravce za jím poskytované služby v této oblasti. Velký potenciál může být hlavně v reklamě a zároveň zvýšené podvědomí o této destinaci. Samozřejmě stránky již existují, ale myslím, že mají velké rezervy <http://www.skhz.cz/>. Také se zde nesmí zapomenout na odkaz související s individuální dopravou návštěvníka a jeho dopravním prostředkem. Musí být zde informován o možnostech parkování, kapacitě a případné ceně této služby. Další velice šetrnou, ale důležitou prezentací a možností rozvoje cestovního ruchu je samozřejmě propagace pomocí letákové či jiné tiskové prezentace. Byl jsem několikrát osloven a byla mi nabídnuta tiskovina, která mě upozorňovala na lokalitu, kterou jsem navštívil. Byly zde uvedeny akce, které budou probíhat, prezentace a následná reklama místních a okolních firem různých oborů. Dovedu si představit v těchto lokálních tiskovinách najít odkaz na internetové stránky nebo přímo na lokalitu, která je pro mě pouhým okem viditelná (např. stojím v Sokolově u obchodního domu) a zvednu hlavu při pohledu na vrcholky Krušných hor, nebo samotném průjezdu městem Locket při cestě do Karlových Varů. Jak je na tom náhodný turista a zahraniční návštěvník? Bude zde hledat nebo, se ptát na něco co já

znám, ale on ne (a přitom to může vidět také). Další možností šetrného rozvoje cestovního ruchu můžou být, jak jsme si uvedli v kapitole o marketingovém mixu samotné média. Já si myslím, že zde má management SKH-Z velké rezervy. Určitě se nebude prezentovat v TV (jednak z důvodu vysokých nákladů a také samotné krátkodobosti této reklamy). Nabízí se možnost s větší preferencí v poskytování reklamy a prezentace v rozhlase (médiích). Samozřejmě by měly být osloveny lokální stanice, které znají region a mohou seznámit náhodného, či každodenního posluchače s akcí, která bude probíhat (nebo právě probíhá) v lokalitě Krušných hor. Z komerčních důvodů by to bylo velice adresné. Já osobně jsem byl osloven touto formou s tím, že na Božím Daru nebo Klínovci se pořádá určitá akce. Jak jsou na tom ostatní součásti svazku obcí SKH-Z? Ekonomické hledisko tohoto média není třeba tak velkých finančních prostředků, ale jeho dostupnost je v dnešní době v regionu výborná. Rádio mohu poslouchat v autě, domácnosti, zaměstnání a také v již zmíněném nákupním středisku. V této souvislosti musíme upozornit na práci opravdu kvalitní a velice důležitou turistických informačních center, která je důležitá a kvalitní. Tento potenciál je dle mého mínění a po zkušenostech při návštěvách těchto center nutné zvýšit a rozšířit spolupráci s místními podnikateli, kteří poskytují rekreační aktivity, nabídkou ubytovacích kapacit nebo vzájemným doporučováním, poskytovaných služeb. Musí docházet k propojení těchto informačních center a jejich vzájemné koordinované komunikaci. Nelze opomenout vztah k sektoru podnikatelů, kde je samozřejmostí udělat návrh v této diplomové práci k samotné rekonstrukci, modernizaci zařízení, které tyto subjekty provozují. Musí nabízet minimálně střední standard poskytování služeb. Je jasný důvod návrhu z mé strany v DP. Určitě to samé si uvědomují i samotní majitelé, ale ne vždy je možná realizace z důvodu případného aktuálního nedostatku prostředků.

Také pokud se podaří v co největší míře rekonstruovat a hlavně zpřístupnit téměř všechny historické, kulturní a technické památky dostupné ve vymezeném území (region) bude toto mít neskutečný vliv na rozvoj cestovního ruchu v této destinaci. Musíme vyzdvihnout už probíhající přeshraniční spolupráci, ale samozřejmě tato může být ještě intenzivnější a musí zde být větší tlak na zapojení místních obyvatel. Důležitá je propagace o možnostech rekreace, nebo krátkodobého využití konkrétní atrakce v regionu, která může zvýšit a zvýraznit prezentaci lokality, ale může navýšit přínos finančního efektu. Důležité jsou informační tabule, které by informovali

návštěvníka, kde se momentálně nachází v navštívené, lokalitě-území-regionu „Sdružení Krušné hory – západ“. Součástí by byla mapa, na které by byly vyznačeny nejdůležitější trasy, obce, památky, naučné stezky, cyklotrasy. Podmínkou by samozřejmě byla jednotná image těchto tabulí nezaměnitelná s jinými informačními prvky v regionu. Posledním dle mého mínění málo využívaným a přesto velice důležitým hlediskem se může zdát prezentace svazku SKH-Z, a to jako významné destinace v cestovním ruchu na tuzemských veletrzích, zahraničních výstavách nebo různých akcích v regionu. Závěrem návrhu je třeba upozornit na nutnost označení všech výše uvedených materiálů souvisejících s tímto regionem a sdružením „oficiálním logem“, tedy značkou, která by jasně byla spojena pouze s tímto sdružením a regionem. Z určitého dokumentu bude pak patrný druh akce, kde se provedla s vyznačením na mapovém podkladu a zároveň zde bude např. podrobná legenda. Na dokumentu se mohou prezentovat oficiální partneři případného projektu. Velice důležitá je firemní značka nebo označení „Krušné hory – západ“.

Poslední myšlenkou, která byla zmíněna v literatuře zabývající se problematikou a popisu Krušných hor byla myšlenka Mikšíčka (2009) v knize Tváře Krušnohoří a to vznik CHKO Krušné Hory. Tato událost by mohla významně proměnit budoucnost Krušných hor. Díky mapování Natura 2000, které bylo ukončeno v roce 2007, bylo doloženo, že Krušné hory v celé své šířce jsou ekologicky tak hodnotné, že si zaslouží ochranu své cenné přírody a krajiny. Určitě by velkoplošná ochrana byla velkou změnou pro dotčené skupiny, obce, podnikatele a majitele pozemků. Lze říci, že vyhlášení CHKO Krušné hory by bylo přesně tím krokem, který může tomuto přehlíženému pohoří významně pomoci vylepšit jméno, zvýšit hrdost místních lidí a zvýšit podporu pro ještě větší rozvoj Krušných hor. Určitě by zde byla více upoutána pozornost prázdninových turistů, a cizinců a otevřely by se větší možnosti rozvoje cestovního ruchu v tomto regionu. Určitě je třeba také zmínit možný problém, který by nastal pro obce, jelikož by také mohlo dojít k určitému problému, kdy na sebe by mohly narazit samotná ochrana území s plány rozvoje obcí. Řešením by bylo debatování a jednání k určitému liberálnímu a správnému zónování této oblasti, tak, aby projekt měl úspěch a nikdo by nestrádal nějakým důrazným a trvalým omezením. Největší výhodou CHKO by byla marketingová značka, to znamená, že by stigmatizované Krušné hory získaly opačné, kladné znaménko. Mohlo by to znamenat impulz pro turistický ruch a pro využívání území (Mikšíček, 2009).

9 Diskuse

Tato práce byla zaměřena na rozvoj a současný stav v oblasti cestovního ruchu ve vybraném turistickém mikroregionu. Záměrně byl zvolen turistický mikroregion Krušné hory – západ. Volba padla na tento mikroregion z důvodu mé osobní vazby na toto prostředí, a hlavně z důvodu velmi atraktivního a vyhledávaného tohoto druhu prostředí. Jedinečnost mikroregionu Krušné hory – západ je dána rozmanitostí krajiny, přírodními krásami, velkým množstvím turistických a v místě dostupných atraktivit (přírodních, historických, kulturních) s kvalitním životním prostředím. Z uvedeného výčtu je zřejmé, že disponuje různými možnostmi nejrůznějšího druhu sportovního vyžití a rekreačního odpočinku. Na samotném rozvoji zdejších turistických aktivit se značně podílí v současné době již dostatečně hustá a rozmanitá síť turistických a cyklistických stezek.

Nedostatkem u tohoto regionu se může zdát nedostatečná a v současné době ne úplně vyhovující dopravní a technická infrastruktura. Veliký nedostatek je v nevyvážené nabídce ubytování a poměrně malé nabídce produktů cestovního ruchu, které by vybízely turisty a návštěvníky k možnostem vícedenního pobytu návštěvníků, v určitých částech tohoto mikroregionu. Je prokazatelné, že už vznikem Sdružení Krušné hory – západ se následně povedlo zrealizovat mnoho kvalitních projektů a tak udělat velký pokrok ve směru k větší inicializaci cestovního ruchu se všeobecným zaměřením. Nutností se zdá být kvalitnější práce ve směru k marketingu ze strany současného a budoucího managementu tohoto sdružení. Nesmí tento management zapomenout na každé individuální město či obec a to směrem k žijícím obyvatelům. Články, které jsou základním samosprávným společenstvím už zákon přisuzuje povinnost péče o všestranný rozvoj svého území, kde potřeby jejich obyvatel jsou prioritou. Musí docházet k tomu, že to bude efektivní a účinná, spolupráce jednotlivých článků se státem, krajem a také mezi sebou navzájem. Nesmíme zapomenout na efektivnější ochranu životního prostředí a koordinaci zájmů s propojením významných investičních akcí. Samozřejmě k tomuto účelu bylo založeno uvedené Sdružení Krušné hory – západ.

V diplomové práci na určené téma „Návrh managementu environmentálně šetrného rozvoje cestovního ruchu v zájmovém území Svazku obcí Krušné hory – západ“, jsem se zaměřil na všeobecné zvýšení povědomí z hlediska problematiky cestovního

ruchu. Snažil jsem se ze všech možných hledisek a specifík tohoto odvětví, které byly dostupné v odborné literatuře související s touto problematikou co nejvíce seznámit. Také samozřejmě k poznání, přispěl osobní průzkum, který byl následně přenesen do písemné podoby v této práci. Než byla započata samotná příprava a tvorba diplomové práce, bylo nutné a nezbytné prozkoumat množství zdrojů. Samotná návštěva lokality byla již pro mne jako autora jednodušším způsobem průzkumu regionu, neboť jak už jsem předeslal v úvodu této práce, patřím k aktivním „uživatelům“ lokality Krušných hor, a to již hezkou řádku let. Pokud se týká plánování této práce a následného zpracování, tak jsem kladl velký důraz na destinační management, který dle mého názoru hraje velkou a důležitou roli v současném cestovním ruchu.

Určitě je zde na místě zdůraznit konstatování pánů Vystoupila a Šauera (2006) a to, že cestovní ruch je relativně mladý vědní obor, který má multidisciplinární charakter, což vede k tomu, že na jeho předmět a objekt zkoumání se nahlíží z několika úhlů pohledu. Komplexní pohled na problematiku cestovního ruchu podává teorie systému, která zachycuje vazby mezi jednotlivými systémy (nadřazený systém a systém cestovního ruchu) a jejich prvky (turisty, podniky, organizacemi a destinací). Krušné hory mají nesporné konkurenční výhody nad jinými podobnými lokalitami v České republice. Mají své kouzlo, které nezbyvá než poznat.

10 Závěr

Cílem diplomové práce bylo analyzovat současný stav území a navrhnout možnosti dalšího šetrného rozvoje cestovního ruchu. Enviromentálně šetrný cestovní ruch se stává čím dál více velmi atraktivním způsobem trávení volného času. Má několik podob, ať už jde o pěší turistiku, jízdu na kole, lyžích či provozování vesnické turistiky nebo agroturistiky. Zvyšující se zájem o zdravý životní styl ve všech jeho podobách, bude důvodem úspěšného rozvoje k přírodě šetrné turistiky.

Ze strategických rozvojových koncepcí na národní, krajské i místní úrovni souvisejících s cestovním ruchem, vyplývá nutnost zvýšit propagaci, poskytované služby (kvalita a obsah), stav základní i doplňkové infrastruktury a tím i zajistit podmínky pro rozvoj šetrného turismu.

Intenzivnější a šetrný rozvoj v zájmovém území Sdružení Krušné hory – západ lze spatřovat v pěší turistice po naučných stezkách s místními zajímavostmi, cykloturismu, sjezdovém a běžeckém lyžování na mnohých zde přítomných vyznačených trasách, střediscích a jednotlivých areálech. Také poznávání historie, kulturních historických památek, pěší turistika po stopách známých a slavných osobností, ale také přírody jejího bohatství v podobě přírodních rezervací, CHKO nesmí být zapomenuto v rozvoji turismu v zájmovém území SKH-Z.

Velkou zajímavostí a významným tahem pro rozvoj a větší podvědomí tohoto regionálního území by pak mohlo být vyhlášení CHKO Krušné hory.

11 Soupis bibliografických citací

- [1] BÍNA, J.: *Hodnocení potenciálu cestovního ruchu v obcích České republiky*. Časopis Urbanismus a územní rozvoj. Ústav územního rozvoje, Brno, 2002, ročník 5, č.1, s. 2. ISSN 1212-0855
- [2] BRODSKÝ, K.: *Maximilizace potenciálu chráněných krajinných oblastí a národních parků v cestovním ruchu*. Ministerstvo pro místní rozvoj, Praha, 2006, 181 s.
- [3] ČAMROVÁ, L.: *Ekonomie a životní prostředí – nepřátelé, či spojenci?*. Alfa Publishing a Liberální institut, Praha, 2007. 400 s. ISBN 80-86851-69-9
- [4] ČERTÍK M. a kol.: *Cestovní ruch – vývoj, organizace a řízení*. OFF, Praha, 2001. 350 s. ISBN 80-238-6275-8
- [5] DAVID, P., SOUKUP, V.: *Průvodce po Čechách, Moravě a Slezku – Krušné hory*. Marco Polo, Praha, 2002. ISBN 80-86050-23-8
- [6] DIMITROVSKÝ, K.: *Tvorba nové krajiny na Sokolovsku*. Studio F, Praha, 2001. 191 s.
- [7] FORET, M.: *Jak komunikovat se zákazníkem*, Computer Press, Praha, 2000. 200 s. ISBN 80-7226-292-9
- [8] FORET, M., FLORETOVÁ, V.: *Jak rozvíjet místní cestovní ruch*. Grada, Praha, 2001. 178 s. ISBN 80-247-0207-X
- [9] FORMAN T.T. et. GODRON M.: *Krajinná ekologie*. Academia, Praha, 1993. 583 s.
- [10] FRANCOVÁ, E.: *Cestovní ruch*. Univerzita Palackého v Olomouci, Olomouc, 2003. 118 s. ISBN 80-244-0719-1

- [11] GALVASOVÁ, I., BINEK, J., HOLEČEK, J., CHABIČOVSKÁ, K., SZCZYRBA, Z.: *Průmysl cestovního ruchu*. Ministerstvo pro místní rozvoj, Praha, 2008. 264 s. ISBN 978-80-87147-06-1
- [12] HESKOVÁ, M., BERÁNEK, J., DVOŘÁK, V.: *Cestovní ruch pro vyšší odborné školy a vysoké školy*, Fortuna, Praha, 2006. 222 s. ISBN 80-7168-948-3
- [13] HESKOVÁ, M.: *Základní problémy cestovního ruchu*. Vysoká škola ekonomická v Praze, Praha, 1999. ISBN 80-7079-047-4
- [14] HOLDEN, A.: *Environment and tourism*, London, Routledge, 2000. ISBN 0-415-2018-5
- [15] HORÁKOVÁ, I.: *Marketing v současné světové praxi*, Grada, Praha, 1992. 365 s. ISBN 80-85424-83-5
- [16] HORÁKOVÁ, H.: *Strategický marketing*, Grada Publishing, Praha, 2003. ISBN 80-247-0447-1
- [17] HORNER, S., SWARBROOKE, J.: *Cestovní ruch, ubytování a stravování, využití volného času*. Grada Publishing, 2003. 488 s. ISBN 80-247-0202-9
- [18] HRALA, V.: *Geografie cestovního ruchu*, Idea servis, konsorcium, 1997. 166 s. ISBN 80-85970-04-X
- [19] JETMAR, M.: *Cestovní ruch v příhraničních oblastech*, VŠH v Praze, (1. vyd.), 122 s. ISBN 978-80-86578-65-1
- [20] JISKRA, J.: *Z historie uhelných lomů*, Sokolovská uhelná a.s., Sokolov, 1997. 206 s.

- [21] JISKRA, J.: *Johann David Adler von Starck a jeho podíl na rozvoji hornictví a průmyslu v západních a severozápadních Čechách koncem 18. a v 19. století*, Krajské muzeum Sokolov, Sokolov, 2005. 238 s. ISBN 80-86630-05-6
- [22] KOLEKTIV KONSORCIA SPROR PLUS: *Cestovní ruch a udržitelný rozvoj*. Ministerstvo pro místní rozvoj, Praha, 2007. 140 s.
- [23] KRATOCHVÍL, P.: *Stanovení a vyhodnocování účinnosti komunikačních strategií- Informace v cestovním ruchu*, Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Praha. 2006. 92 s.
- [24] MALÁ, V. *Cestovní ruch (vybrané kapitoly)*. Praha: Fakulta mezinárodních vztahů VŠE, 1999. 83 s. ISBN 80-7079-443-7.
- [25] MARIOT, P. *Príspevok k typizácii stredisk cestovného ruchu*. Geografický časopis, roč. 53, č.4, Bratislava: GU SAV, 2001. s. 307-319
- [26] MIKŠÍČEK, P.: *Zmizelé Sudety/Das verschwundene Sudetenland*. Český les, Praha, 2003. ISBN 80-86125-41-6
- [27] MIKŠÍČEK, P.: *Sudetská pouť aneb Waldgang*, Dokořán, Praha, 2005. 168 s. ISBN 80-7363-009-5
- [28] MOLDAN, B.: *Ekologická dimenze udržitelného rozvoje*. Karolinum, Praha, 2001. 102 s. ISBN 80-246-0246-6
- [29] MORAWSKI, W.: *Ekonomická sociologie /problémy, teorie, empirie/*. Sociologické nakladatelství (SLON), Praha, 2005. 338 s. ISBN 80-86429-43-1
- [30] NAGYOVÁ, J.: *Marketingová komunikace*, VŠE, Praha, 1994. 112 s. ISBN 80-7079-376-7

- [31] NOUZA, J.: *Rozhledny Čech, Moravy a Slezska*, Nakladatelství 555, Liberec, 1999. 160 s. ISBN 80-902590-4-9
- [32] PALATKOVÁ, M.: *Prolínání destinací a destinačního partnerství-Destinační management a vytváření produktů cestovního ruchu*, Ministerstvo pro místní rozvoj, Praha, 2006. 95 s.
- [33] PALATKOVÁ, M.: *Ekonomika turismu-Turismus České republiky*, Grada Publishing a.s., Praha, 2011. 208 s. ISBN 978-80-247-3748-5
- [34] PÁSKOVÁ, M., ZELENKA, J.: *Výkladový slovník cestovního ruchu*. Ministerstvo pro místní rozvoj, Praha, 2002
- [35] PELANT, J.: *Znaky a pečeteě západočeských měst a městeček*. Západočeské nakladatelství, Plzeň, 1985
- [36] POUROVÁ, M.: *Agroturistika, možnosti rozvoje a perspektiva v České republice*, Kufř, Praha, 2000. 113 s. ISBN 80-213-0672-6
- [37] PŘIBOVÁ, M., JANDOVÁ, M.: *Výzkumy trhu v destinaci-Destinační management a vytváření produktů v cestovním ruchu*, Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Praha, 2006. 150 s.
- [38] ROTH, P.: *Natura 2000 – naděje nebo důvod k obavám? (Enviromentální aspekty podnikání)*, 2001. str. 26
- [39] RŮŽIČKA, J.: *Řešení cyklistické dopravy v podmínkách České republiky v ČR*, Český a slovenský dopravní klub, Brno, 2002, 53 s. ISBN 80-85258-05-4
- [40] RYS, R.: *Samospráva: Pojem mikroregion*. Časopis Veřejná správa. Ministerstvo vnitra ČR, Praha, 2006, ročník 9, číslo 43, s.29. ISSN 1213-6581
- [41] SEYMOUR, J.: *Zelená planeta*, MD ČR, Praha, 2001. ISBN 80-204-0396-5

- [42] SCHNEIDER, J., FIALOVÁ, J., VYSKOT, I.: *Krajinná rekreologie I*. MZLU v Brně, Brno, 2008. 140 s. ISBN 975-80-7375-200-2
- [43] SKLENIČKA P.: *Základy krajinného plánování*. Naděžda Skleničková, Praha, 2003. 321 s. ISBN 80-903206-1-9
- [44] SKOKAN, K.: *Konkurenceschopnost, inovace, a klastry v regionálním rozvoji*. Repronis, Ostrava, 2004. 160 s. ISBN 80-7329-059-6
- [45] STRÍBRNÁ, M.: *Venkovská turistika a agroturistika*. Profi Press, Praha, 2005. 65 s. ISBN 80-86726-14-2
- [46] ŠTĚPÁNEK, V., KOPAČKA, L., ŠÍPA, J.: *Geografie cestovního ruchu*. Univerzita Karlova, Praha, 2001. 228 s. ISBN 80-246-0172-9.
- [47] URBAN, M.: *480 let města Abertamy*. Fornica Graphics s.r.o, Sokolov, 2009. 35 s.
- [48] VAJČNEROVÁ, I.: *Destinační management*. Mendlova zemědělská a lesnická univerzita v Brně, Brno, 2009. 69 s. ISBN 978-80-7375-333-7
- [49] VLK, J. a kol.: *Metodická příručka pro zpracování strategických rozvojových dokumentů mikroregionů*. Ústav územního rozvoje, Brno, 2004. 15 s.
- [50] VITÁKOVÁ, M.: *Využití kulturních a přírodních památek pro cestovní ruch – Školení a vzdělávání pracovníků v cestovním ruchu*. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Praha, 2007. 72 s.
- [51] VYSTOUPIL, J., HOLEŠINSKÁ, A., KUNC, J., ŠAUER, M.: *Metody pro tvorbu strategických a programových dokumentů cestovního ruchu*. Masarykova univerzita, Ekonomicko-správní fakulta, Brno, 2007. 124 s. ISBN 978-80-210-4290-2

[52] VYSTOUPIL, J., ŠAUER, M.: *Základy cestovního ruchu*. Olprint, Brno, 2006. ISBN 80-210-4205-2

Internetové zdroje:

MIKŠÍČEK, P., 14. 12. 2009: Krušný ráj. Časopis Lidé a Země, roč. 2009 č.11, dostupné na : <http://www.lideazeme.cz/clanek/krusny-raj> [cit.1.3.2012]

Koncepce státní politiky cestovního ruchu v ČR na období 2007-2013. [on-line]. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj, 2007. Dostupný na WWW < <http://www.mmr.cz/koncepce-statni-politiky-cestovniho-ruchu-v-cr-na-obdobi-2007-2013>>. [cit.23.7.2011]

ECEAT, Quality-Travel-Expertice. Webová stránka ECEAT, Quality-Travel-Expertice: <http://www.eceat.cz/> [cit. 25.7.2011]

MIKŠÍČEK, P., 14.12.2009: Krušný ráj. Časopis Lidé a Země, roč. 2009 č. 11, dostupné na : <http://www.lideazeme.cz/clanek/krusny-raj> [cit. 27.7.2011]

MELICHAR, V., KRÁSA, P., 2009: Krušné hory – smutné pohoří. Časopis Ochrana přírody, roč. 2009, č. 6, dostupné na: <http://www.casopis.ochranaprirody.cz/Z-nasi-prirody/krusne-hory-smutne-pohori.html> [cit. 1.3.2012]

Sdružení Krušné hory – západ, Údaje o sdružení, dostupné na: http://www.skhz.cz/zdrava-mesta/page/navstevnik/udaje_o_sdruzeni [cit. 29.7.2011]

12 Seznam obrázků

Obrázek 1 Thomas Cook (1808-1892)	16
Obrázek 2 Logo certifikovaných ubytovacích zařízení.....	27
Obrázek 3 Označení Národní přírodní rezervace Božídarské rašeliniště	36
Obrázek 4 Model dobové těžby v regionu (muzeum města Jáchymov)	38
Obrázek 5 Abertamy – Akce místního spolku	39
Obrázek 6 Regionální železniční spoj na trati Karlovy Vary - Johanngeorgenstadt.....	42
Obrázek 7 Mezinárodní letiště Karlovy Vary	43
Obrázek 8 Mapa cyklotras v okolí Božího Daru	45
Obrázek 9 Ukazatele cyklotras v obci Pernink	46
Obrázek 10 Abertamy - Informační panely naučné stezky Alexandra Wüsta a Horské	49
Obrázek 11 Radonová naučná stezka Jáchymov	50
Obrázek 12 Muzeum města Jáchymov	51
Obrázek 13 Skiareál Abertamy	52
Obrázek 14 Areál Plešivec (lanové centrum)	53
Obrázek 15 Pohled na horu Plešivec z pohledu od obce Boží Dar	55
Obrázek 16 Mapa starých ekologických zátěží na území SKH-Z	57
Obrázek 17 Mikroregion SKH-Z - členské obce	60
Obrázek 18 Pohled na město Loket	61
Obrázek 19 Pohled na město Nová Role.....	62
Obrázek 20 Lyžařský areál Nové Hamry a Lyžařský areál TJ Nové Hamry	63
Obrázek 21 Nové Hamry centrum (v pozadí IC) a Informační tabule – Nové Hamry	64
Obrázek 22 Pernink – Lyžařský areál a budova Obecního úřadu s Informačním centrem	65
Obrázek 23 Hraniční přechod Potůčky s Německem a místní vietnamské tržiště	66
Obrázek 24 Smolné Pece – „Babiččin dvoreček“	67
Obrázek 25 Ostrov – Kaple sv. Floriána, sv. Panny Marie Einsiedelnské a zámecký park	68
Obrázek 26 Kostel sv. Jáchyma s pomníkem politických vězňů.....	70
Obrázek 27 Pohled na Boží Dar	71
Obrázek 28 Rekonstruované náměstí Abertamy a Informační centrum města	72
Obrázek 29 Znak města Abertamy	73
Obrázek 30 Areál PEGAS Děpoltovice - mapa a prostory restaurace PEGAS	74
Obrázek 31 Náměstí města Horní Blatná.....	75

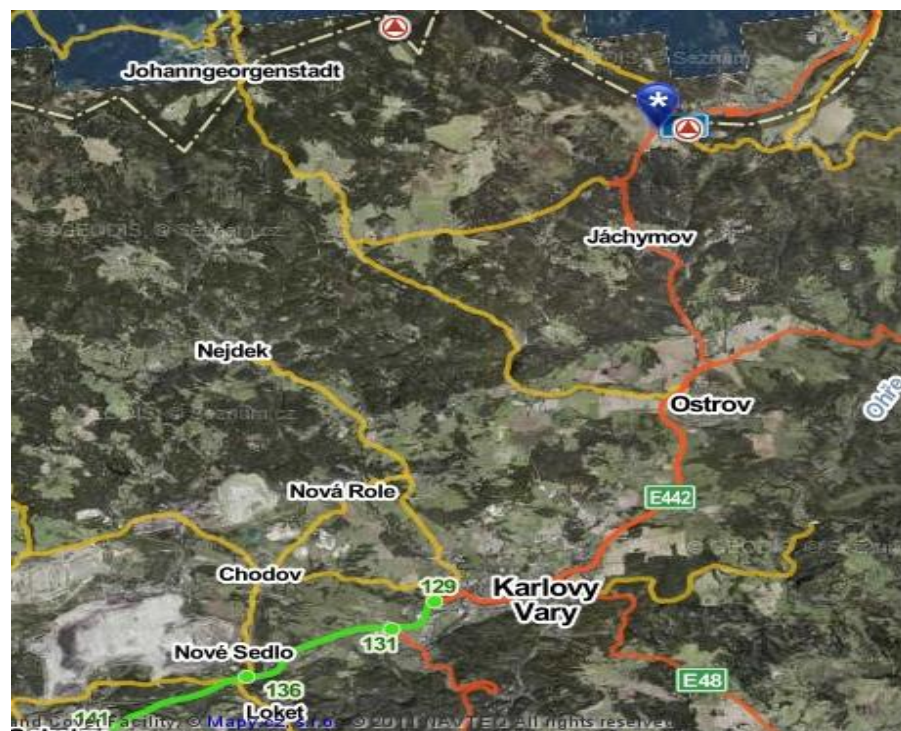
13 Přílohy

Příloha 1 Mapa zájmové oblasti SKH-Z

Zdroj: www.mapy.cz

Příloha 2 Letecký snímek zájmové oblasti SKH-Z

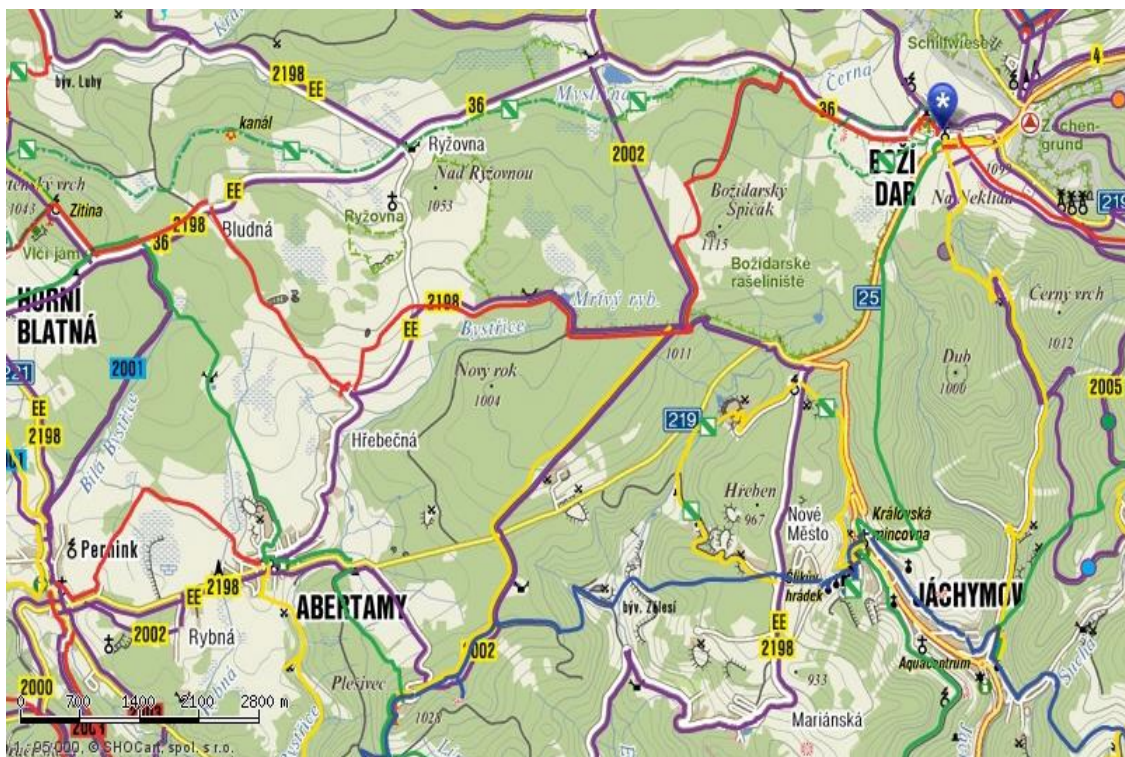
Zdroj: www.mapy.cz

Příloha 3 Turistická mapa zájmové oblasti SKH-Z

Zdroj: www.mapy.cz

Příloha 4 Cyklotrasy a turistické stezky v části SKH-Z

Zdroj: www.mapy.cz

Příloha 5 Božídarské rašeliniště

Zdroj: autor

Příloha 6 Boží Dar - Ježíškova cesta

Zdroj: autor

Příloha 7 Nová Role - Informační centrum

Zdroj: autor

Příloha 8 Jelení

Zdroj: autor

Příloha 9 Potůčky - Lyžařský areál

Zdroj: autor

Příloha 10 Jáchymov – Lázeňské centrum Agricola

Zdroj: autor

Příloha 11 Jáchymov – Muzeum města (expozece dobového zemědělství)

Zdroj: autor

Příloha 12 Jáchymov – Muzeum města (ražba Jáchymovského tolaru)

Zdroj: autor

Příloha 13 Jelení – Slatinný potok

Zdroj: autor

Příloha 14 Jelení – Smrkový porost typický pro zdejší oblast

Zdroj: autor

Příloha 15 Silnice Pernink – Potůčky (špatný stav místní komunikace)

Zdroj: autor

Příloha 16 a 17 Špatný stav silnic v zájmové oblasti SKH-Z

Zdroj: autor